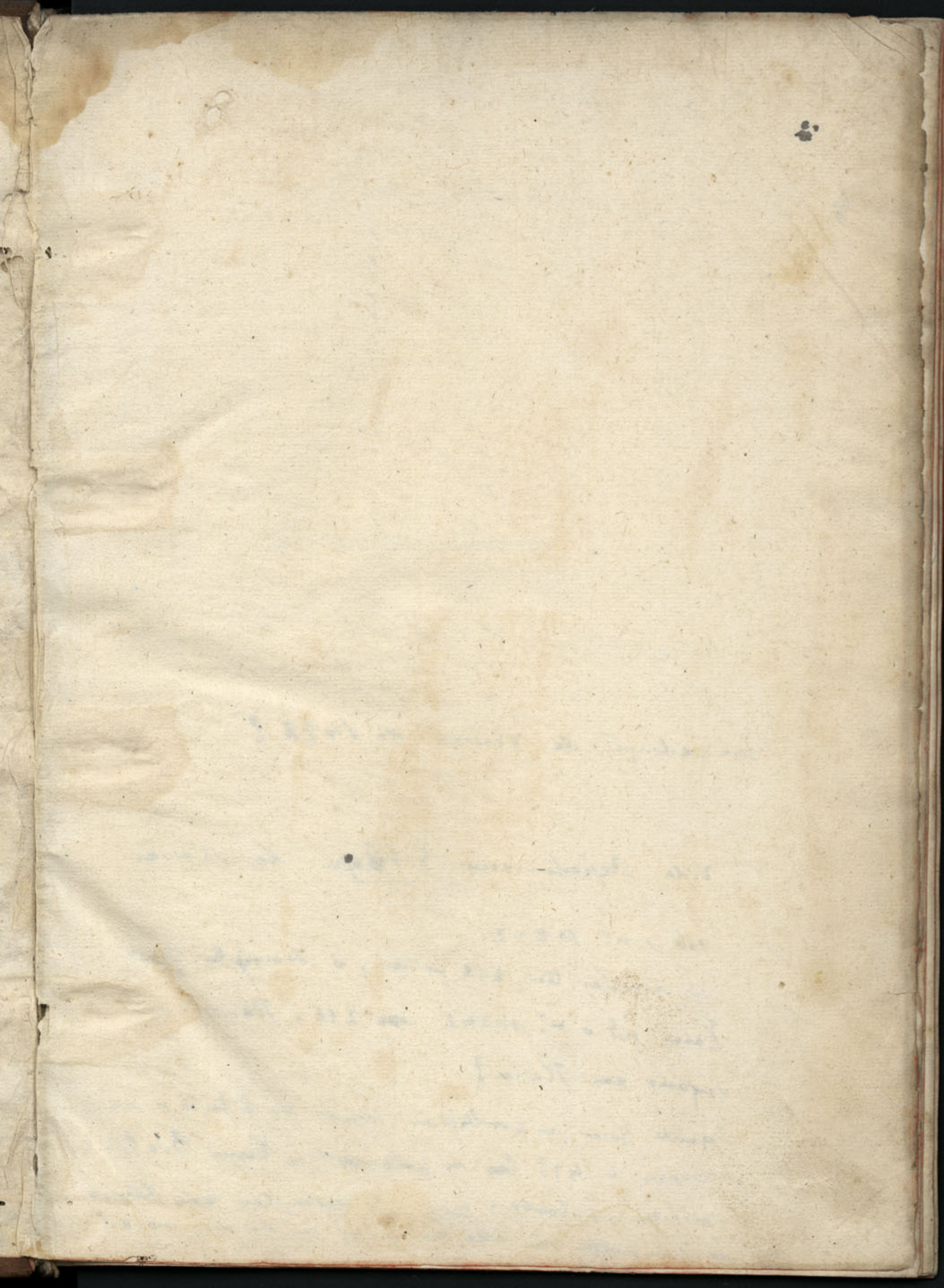

Casa	R
Gab.	
Est.	
Tab.	51
N.º	12

R

51

12

M. Amari
1711
1711
D. C. de Carmo de Coimbra

27

Lucanus Cum Duobus Commentis.

M. Annaei Lucani, Cordubensis p[ro]p[ri]i
primus pharsaliae liber

Ad Amplissimum ac Optimum Patrem & Dominum. D. Antoniotū Gentilem Palauicinum Sanctæ Romanæ ecclesiæ Tituli Sanctæ anastasiæ præbiterum Cardinalem dignissimum Io. Sulpitii Verulani. Interpretationem: Lucani præfatio.

T si multo ante Pater Amplissime: quæ tuæ te uirtutes ad cardineam purpuram euexissent: mearū aliquid locubrationū tibi ut de me optime merito dicare statueram. Tamē ut felix ille dies illuxit quo patribus nō solū approbantibus: sed exoptantibus a Sūmo pontifice in eū ordinē es ascitus: cogitare mecū intentissime cœpi. Quodnā munus eo tpe tibi tam fortunato deditissimus ego possem afferre. Volebā enī omnino eū munere: ueluti parthorū regē salutaturus accedere. Sed cū neq; gemmas: nec aurū. nec aulea: nec purpurā: nec multas: aut desultores. nec fabrefacta uasa: quibus omnibus te abundare sciebam: me habere cōspicerem. Scireq; potius ingenii te uocalibus monumentis: quæ nominis claritatem ad posteros prorogant quā mutis diuitiis delectari. Ad diuersos meorū laborū fasciculos mentem cōuertit. Cūq; hinc epigramatum hinc poematū aliorū uolumina: hinc soluti pedis epistolæ & orationes: hinc in poetis complures: & in Ciceronē cōmentarii plurimi se mihi offerrent nihil eorū uisum est uel præstātius: uel oportunius his quos tunc in Lucanū elaborabam. Sed cū imperfectas nō deceret afferre ueni ut scis: tue illas dignationi pollicens: rerū omniū uacuis: sed multū gaudio fide obseruantiaq; honustus. Quo me uultu: qua humanitate: quibus uerbis: & tunc & alias semp exceperis atq; dimiseris: quid opus ē dicam: post illud equidem nō conquieui donec librū ad calcem pducerem: pduxī eumq; sincera fide perfectū ut cernis nunc afferro. Vt quicquid Lucubrationis in facūdisimī poetæ sensibus enotandis: aperiēda historia: fabulis explicandis: orationū artificio demonstrādo omnigena doctrina qua totus refertus est ostendēda: & totius operis singulorūq; librorū argumentis scribendis impendi: id totū in lucem: ad tui decus nominis: meaq; gratitudinis testimoniū prodeat. Nec solū Hieronymo & philippo fratris tui filiis tradas. Sed etiā ad omniū illi⁹ poetæ studiosorū cōmoditatem: & in primis hispanorū quorū habes innumeras clientelas ī uulgus imprefsum emittas. Erit enim nō parum populare: si tanq; per tuas manus Cordubensis poetæ fidam hispania iter prætationem acceperit. Valebitq; nō modo ad omniū ex uetusta & illustri Gentiliū palauicinorum familia claritatem. Quod qdem cū his de causis: tum maxime ut profis quā plurimis: per libenter te facturum existimo. Eo enim ingenio hisq; moribus te prædiū noui: ut cū sis inocentia clarus. quæ solertii iuncta prudētia & modestiæ singulari semp se Diuo Innocētio charissimū reddidit: multum operæ. Cure: uigilantiæ: cōsilio rum & facultatū: ad cuiusq; nationis homines iuandos impēdas. A quibus & si meritas laudes cōsequeris. Nemo est enim qui religione pietate fide gratia benignitate & humanitate pstantissimū te esse nō prædicet. Clemenria cōtinentia & humanitate quibuslibet egregiis æquet. Animi Celsitudine atq; cōstantia tā egregium: ut laudatissimos antecellas. Tamen cū hoc sit futurū tam in hispanos quā litteratos omnes numeris uimulto quidē pulchrius erit & fructuosius. Omnis enim beneficētia quo in plures effunditur eo pclarior esse solet & gratior. sed illustrant maiori quodā lumine de se benemeritos litterati. Efficiturq; in horū ore cuius cūq; gloria nescio quo modo amplior. Ad quam nimirū cōsequēdam quā omnes alicuius ingenii se solēt erigere. Tamen quo sunt præstantioris eo magis illius studiosi ac auidi esse debent. Illos autē gloriam flagrantis si me & uerē expetere cernimus: qui res a quibus hæc emanat efficiunt. Emanat autē a benefactis: quibus licet ipsa uirtute & cōsequētia nostra cōtenti acquiescere ualeamus. Tamen dulcis est celebritas nominis. Quod ut dilacerari & contaminari pati nō possumus sic ut peritet & uigeat est adnitendū. Generosa enim uirtus & si se ipsam sui premiū putat: nec humana munera respicit. quia sperat diuina. Tamē si illa etiā uelut per ocium cōsequatur: nitidior certe erit: & sua rem solertia fecisse dignam uidetur. sed de his hæc. Nūc ad Vatem quem enarrauimus me cōuertam. Qualisq; sit & in quo a Virgilio poetasūmo differat explicabo. Lucanus nō minus oratoribus quā poetis fabu iudicio imitandus cū puram historiæ fidem sequat: etiā historici sustinere psonam uidetur. singulorum enim pariter officio fungitur. Quippe ardens cōcitus. sententiisq; clarissimus: modesta figmēta & cōcinnas habet euagationes. Estq; in concionibus artificiosus abūdans uiriliter & cultus. In cæteris uero grauis: copiosus: amplius. tersus. mira eruditione & rerum uarietate pfulsus. Tantaq; carminis maiestate cōsilia rationes. gesta q; explicat ut hæc ipsa nō legere: sed cernere uidearis. Bella uero & conflictus nō narrari: sed geri: Vrbes trepidare: acies cōcurrere: & militum ardorem terrorēq; te putes aspicere. Cūq; sit in descriptionibus frequēs & locuples. In rerum pscrutāda natura: exprimēdisq; affectibus perspicax: in moribus ludicandis argutus. Atq; in omni ostentāda doctrina uersatilis: quem Cosmographū: quem astrologū aut mathematicū aut philosophū dum eū legimus desideramus. Quis enim de rebus in quas incidit: aut affectat subtilius & accuratius disserit. Magnus pfecto ē Maro: Magnus Lucanus. Adeoq; prope par: ut qui sit maior possis ambigere. Sūmis enī uterq; est laudibus eloquentiæ emulatus. Diues est & magnificus Maro: hic sumptuosus & splendidus. Ille maturus sublimis abundans: hic uehemens Canorus effusus. Ille uenerabilius pontificio more quadā cū religione uideē incedere: hic cū terrore concitatius imperatorio. Ille cura & diligentia cultus: hic natura & studio perpolitus. Ille suauitate & dulcedine animos capit. Hic ardore & spiritu complet. Virg. nitidus beatus cōpositus: Lucan⁹ uariis floridus aptus. Ille fortioribus telis pugnare uideē: hic pluribus. Ille plus roboris habere: hic plus terroris & acrimoniæ. Illum grandi tuba uti & horrifona dixeris: hunc fere pari sed clariori. Tāta deniq; ē huic cū illo affinitas & ī diuersitate pstantia ut cū ad illā Maronis diuinitatē accesserit nemo. Tñ nisi ille priorē locū apud nos occupasset hic possideret. Vale iā Reuerētia dignissime Dñe: & Mācipolū tuū solito p̄cino & amorē p̄seq ne grauer

Lucani Vita a Io. Sulpitio congesta fideliter.

Arcum Anneum Lucanum Gaia Acilia Acilii Lucani oratoris filia ex Anneo Mela Seneca Stoici fratre equite ro. peperit cordubæ tertio nonas nouembres. C. Cæsare germanico iterum & L. Cæsario Cons Octo mensium ifans Romā a patre aduectus est. Ibiq; patemone grāmatico Virgino flauio rhetore & Cornuto Poeta ac philosopho præceptoribus usus est una cū Saleio basso & A. Persio quos scipuo amore dilexit. Cūq; Neroni quem adolescentem patruus instituebat esset nō in iucundus ante annos questor est factus: & munus gladiatorum edidit. Inde cunctis suffragiis in auguratus sacerdotium ascitus est. Vxorem habuit Pollam Argentariā Pollii argentarii filiā: nobilem ditem & eruditam. In neronis odium cupiditate ostentādi ingenii incidit. Nam cum ille per Clinium Ruffum Nioben in theatro Pompeii pronūciaturum se indixisset: Lucanus Orpheum ex tempore decantauit. Coronamq; a iudicibus reportauit. Post illud famam Carminū eius præmente Nerone qui eū publicæ recitare & ostentare carmina prohibuerat. Pisonianæ coniurationi adhæsit Accusatusq; & tortus Matrem indicauit impunitate promissa ut Tacitus ait. Mox mori iussus calida aqua imersus uenas medico præbuit. Profluente sanguine ubi frigere pedes manusq; & paulatim ab extremis cedere spiritum sentit seruido adhuc & compote mentis pectore hos uersus ex libro tertio enunciauit. Scinditur auulsus nec sicut uulnere sanguis Emicuit lentus ruptis cadit undiq; uenis Discursusq; anime diuersa in mēbra meantis interceptus aquis nullius uita perempti est tanta dimissa uia. Hæc illi sūma uox fuit. Decessit autem pridie calendas maii. Nerua Syllano & Attico Vestino cons. Cum consul designatus cum Plaucio laterano esset. Vitæ uero anno septimo & uicesimo Sepultus est in horis suis quos pulcherrimos habuit. Hæc de eo. Inscriptio uetus & marmorea in Diui Pauli tēplo Romæ cōspicitur. M. Anneo Lucano Cordubensi poetæ beneficio Neronis Cæsaris fame seruata. Scripsit pene puer ut Papinius docet Certamen Hectoris: & achillis cum cadaueris heclorei redemptiōe: fabulam orphei inferos adeuntis. Incendium urbis. Lauream & laudes uxoris: declamauit etiam & causas orauit. Postremo loco pharsaliam ardenti animo est aggressus. sed non perfecit. Primos tres libros adiuuante uxore correxit. Septem reliquos si uiuisset emendaturus. In his ordinem sequitur quo res gestæ sunt. mens eius est se commendare immortalitati & ciuilia bella dissuadere: pharsaliam autem inscripsit a pharsalo thessaliæ oppido in cuius campis pompeius a Cæsare est superatus.

Historiæ Argumentum ab eodem Sulpitio.

Ubi prouinciæ Consulares hispaniæ Pompeio Crasso Syria & partichum bellum: Cæsari Gallia Germaniæq; datae essent: Crassusq; periisset: & Cæsari in altera lustrū prorogata esset potestas Decretusq; a decem tribubus Consolatus: & pompeius Julia uxore iam defuncta suspectas haberet Cæsaris opes. Marcell^o Cons. de Cæsaris successiōe agei cœpit. Hic uero pacata iam itra nouē annos uniuersa prouincia non abnuebat modo in proximis comitiis sui absentis ratio haberetur: sed ad uersantibus pompeianis decretum est ut dimisso exercitu ueniret & peteret more maiorum. Ille nisi & pompeius ab armis cederet & nisi decretis staretur se non dimissurum respondens pro hoste habetur. Iratusq; iis prouinciam cum exercitu Romam uersus egreditur. Tantumq; terroris urbi incutit: ut pom. cum senatu Capuam: & inde Brūdusium fugerit. Ibi obsessus a Cæsare uix euadit in græciam Cæsar Romam reuersus acrarium direptum suis militibus diuidit. post Massiliam oppugnatus petreum & Afranium pompeianarum duces partium in hispania superauit. Inde Romam post i Aemathiam uenit. Ibi deuictus pompeius in ægyptum fugit ad ptolemæum: cuius iussu spectante Cornelia coniuge & altero filio est interemptus. Alter enim in lybiam cum Catone & reliquis exercituū ad lubam regem cōfugerat. Mox Cæsar ægyptum adiens biennium ibi consumpsit & pharnacem superauit. Inde in lybiam nauigans scipionē uincit: & lubam ad mortem compellit Cato ipse sibi mortem consciscit pompeii filii. Mundam se conferunt ibiq; a Cæsare expugnantur: Cneusq; etiam interficitur. sextus se in siciliam recipit post hæc Cæsare Romam reuertitur triumphatq; quinquies. hic finis huius bellis ciuilibus fuit: quod secutū est aliud sub Augusto

Io. Britannicus brixianus Hieronymo aduocato. Ambrosii Iuriconsulti. F. Salutem

n On possum nris tpiibus Hieronymo aduocate mirummodu non gratulari prisca. n. illa uideor uidere saecula. quibus eo in culmine cu graecaru tum latinaru litteraru studia fuere ut ad utriusq oronis facultate desiderari haud quicq posset. pspicu. n. nobis est haec nris studia quae penitus iam trecentis: aut plus eo (ut arbitror) annis siue tporu iniquitate. sine hoium incuria & negligentia extincta erat. iam aetate nra ita reluxisse. ut nostri hoies priscis illis ad aequari fere possint. Scimus. n. illos in scribendo immortalē quide gloriā sibi peperisse & laudē. Diuinu. n. quoddā potius q̄ humanu ingeniū scriptis suis onderunt. Nostra uero aetate ea pferunt hoium ingenia. quae tm ipsa laudis intelligendo. q̄tū illi scribendo pmeruisse ualuerunt. Minore. n. ego uirtute censenda nō puto. cu poetaru qui diuino quodā ore & pectore carmina effundunt: mentē & sensum intelligas. idq̄ tibi liceat aperire: q̄ ipsi plerūq̄ ad ingenii sui magnitudinē ondendā obscurū esse ualuerunt: & uix cuiquā prater (ut aiunt) musas & Apollinē intelligibile. Quapropter qui in interpretandis poetis ad cōem oium utilitatē. cū ex his omne genus scientie) ut nosti) colligat ueritati sunt de republica litteraria bene meriti sine controuersia sunt censendi. eorūq̄ industriam & laborē. qui non laudet. admiret & magnificat. inuidiae suspensione haud q̄q̄ carere debet. Quid n. turpius q̄ uniuersis bene consulente detractioe & calumniis insectari. & illius famā uelle extinguere: qui multis uigiliis & laboribus aliis potius q̄ sibi pdesse studet. in quo quidē genere si quispiā merito laudandus est Ioannē Taberiu conterraneū nostrū. qui (ut scis) in hac nostra urbe florentissima cū graecis tum latinis litteris ornatissimis & habet & praedica: extollendū iudico. is. n. cum eos cōmentarios in Pharfaliā Lucani qui falso Omniboni Vincentini titulo iscripti circūferebant tam manifestis ineptiis & mendis refertos animaduertent. ut unicuiq̄ haud arduū esset dignoscere a grauissimo illo litteratissimo uiro conscriptos non fuisse operis cum ut amicis & litteratis iuuenibus tum ut impressoribus qui id quā emendatissimū summo opere hre studuerūt. satisfaceret: correctionē tanto studio suscepit. industria labore & fide. ut plus certe quā mille locis opus emendauerit. Tantūq̄ ex suo ingenio. quo plurimū ualeat & addiderit & ademerit. ut iā Lucanus pueris & iā rudib⁹ intellectu facilis sit. Nihil. n. q̄ ad historiā ad fabulas ad geographiā ad astrologiā ad artē deniq̄ ipsam ptinet in eo desyderandū inuenias: Nec mihi qdem dubiū est: quin his uigiliis suis Ioannes Taberius si minus apud praesentes qui plerūq̄ uitio malignitatis humanae uiuentium scripta: & si lectionis cibus sapiat. ueluti fastidio quodam senili degustant & legunt apud posteros immortalē sibi & gratiam & nomē sit consecuturus. Haec autē ut ad te scriberē Hieronymo Aduocate duo quidem illa impulere potissimū: alterū q̄ scribā pro ea beniuolentia quia in Ioannē Taberiu (ut es a natura optimus & benignus) semper contulisti eius scripta & laboro tibi iucundos & gratos fore. Es. n. tuis qui inter caeteros excellentis ingenii uiros. quorū haud paruus in urbe nostra est prouetus. uirtute colis: magnificas. amplecteris. Nihil. n. tibi dulci⁹ est: nihil suauius: nihil deniq̄ incundius q̄ in his nostris studiis uersari quorū (q̄ mihi aliorum pace dixisse liceat) iā primā arcē possidere mihi uideris. iā omnes qui cum litteris commertiu habet ingentes gratias tibi agāt necesse est. Fecisti. n. tua industria studio & labore ut Vietruuius de architectura qui iā tot saeculis in lucē caput suū proferre nō audebat: q̄ ex omni parte mancū: lacerū mutilatū se sentiebat: nūc politus: purus integer huc & illuc gestat meare omnibus gratus excipiat. Alterū q̄ tanta te obseruantia professoris & fortunae bonaq̄ illustria & amplissima habes unū illud est q̄ me tibi incredibili quodā amore contingit: q̄ ea te animi excellentia eē cognosco & magnitudine ut nihil fere nunquā nisi de uirtute aut loquaris aut cogites. Idq̄ tibi statutū sit uirtute more stoico solū bonū dicendū esse. Ex quo fit. ut qui te nouerit plurimū te diligat: plurimū te obseruet. Sed haec haecenus. Illud a te dumtaxat penit⁹: ut Britannicū tui studiosissimū diligas: ames & cōplectaris. Vale.

M. Annei Lucani uita ex commentario antiquissimo.

Arcus Anneus Lucanus patrē habuit. M. Anneū Melā ex puicia Baetica hispāiae iterioris cordubē sem egre Romanū. illustrē inter suos. notū Romae & ppter senecā fratrem clarū p oēs uirtutes uirū & pp studiū uitae getioris: q̄ sequēs magis a turba recedebat minus latebat. Matrē hūit & religiōis eius de & urbis Acilā noie Acilii Lucāi filiā oratoris opae apud pcōsules frequentis: & apud clarissimos uiros nō nullius ingenii. adeo nō improbādus ut i scriptis aliqb⁹ hodieq̄ duret ei⁹ memoria: cui⁹ cognomē huic iditū apparet. Natus est. iiii. nonas nouēbres. C. Caesare Augusto Germanico. ii. L. prio. Caesario cōs. sed in pria sua nō ualuit educari. fatorū (credo) decretis ut id ingeniū q̄ orbē fama sui impleturū cresceret in domina mundi aleretur urbe. Octauū. n. mēsem agens Romā translatus est ac ne dispar euetus in eo narraret eius q̄ i Hesiodo refertur cū opinio tunc nō dissimulis maneret cūs infantis quibus ferebat apes circūualarūt osq̄ in fidere cōplures aut dulcē iam tū spiritū eius inhaurientes: aut scēcūdū & qualē nūc existimamus futurū significantes. preceptoribus tūc eminentissimis est eruditus: eosq̄ intra breue tpiis spaciū ingenio adequauit. Vna uero studētes supauit pfectibus: declamauit & graece & latine cū magna admiratione audientiae ob q̄ pueri li mutato in senatoriū cultū & i notia Caesaris Neronis facile puenit. & honore uix dū aetate debito dignus iudicatus est Gessit autē questurā in qua cum collegis more tunc uisitato munus gladiatorū edidit secundo populi fauore sacerdotiū eē accepit auguratus. Equidē haecenus tpa hūit secūda. Quae at sequuntē mutata inuidia & odio Neronis ipsi exitiū: domesticis luctū miserabilē attulerūt. Inter amicos. n. Caesaris: q̄ tā conspicuus fieret pfectus i poetica frequēter offendeat. Quippe & certamie pētaterico acto i pōpeii teatro laureis recitāte Nerone fuerat coronatus & ex tpe orphea scriptū in experimentū ingenii ediderat: & tres libros quales uidemus. Quare inimicū sibi fecit imperatorē quo ambitiose imitante non hoium tantū. sed &

artū sibi principatū ueridicāte: interdīctū est ei poetica: interdīctū est etiā causarū actionib⁹. Hoc factū Cæsaris iuuenili æstimans animi calore. speransq; ultionē. a coniuratis in eadē Neronis socius assumptus est sed parē fauste. Deceptus est enim. a Pisone & consularibus: alijsq; prætura perfunctis illustribus uiris. Dū uindictā expetit in mortē irruit: nā sua spē coactus uita excedere: uenas sibi prædicat. peritq; pridie Calendas maias. Attico Vestino & nerua Syllano cō. xxvii. ætatis annū agēs: nō sine iactura utilitatis. cū patriæ. quæ tanta immature ammisit indolē. tū studioꝝ quoq;. Reliqui enim. vii. belli ciuilibus locū calumniantibus tanquā mendosi nō darent: qui tametsi sub uero crimine nō egent patrociniis. in eisdē dici quod in Ouidii libris præscribit: potest. Emendaturus si licuisset. erat. extant eius & alii complures. ut illa consaturnalia. Catascomō. syluarū. x. Tragœdia media imperfecta salticæ fabulæ. xiiii. & hippamata prosa oratione i Octauiū sagittæ. & pro eo de incendio urbis. epistolarū ex campania nō fastidiēdi quidē omnes: tales tamē ut belli ciuilibus uideat accessio:

Ex dimidiato codice particula ad poetæ huius uitam pertinens sumpta:

Rima ingenii experimenta i Neronis laudibus dedit quinquennali certamine deinde ciuile bellū quod cū pōpeio & Cæsare gestū est: recitauit. ut præfactiōe quadā ætatē & initia sua cū Virgilio comparans ausus sit dicere: & quantū mihi restat ad Culicē. Hic initio adoleſcētiae cū ob infestū matrimoniū patrē suū agere longissime cognouisset. reuocatus Athenis a Nerone cohortiq; amicorū additus: atq; etiā quæstura honoratus. nō tamē permansit in gratia si quidē ægre ferens recitantes: subito ac nulla nisi refrigerandi sui causa indicta: senatu cū recessisset. neq; uerbis aduersus principē. neq; factis extantibus post hæc temperauit: adeo ut quondā latrinis publicis clamore cū strepitu uentris emissio emistichiū Neronis magna confessorū facta pronunciarit. Sub terris tenuisse putes sed & famosō carmine cū ipsū: tū potentissimos amicorū: grauiſſime proſcidit. ad extremū pene signifer Pilonianæ coniurationis extitit multus in gloria tyrannicidarū palā prædicanda. ac plenus minarū usq; eo intemperans: ut Cæsaris caput pximo cui q; iactaret uerū detecta coniuratione nequaquā animi cōstantiā præstitit facile enim confessus & ad humilimas deuolutus preces matrē quoq; innoxia inter socios nominauit sperans impietate sibi apud principem profuturā. impetrato autē mortis arbitrio libero. codicillos ad patrē corrigendos quibusdā uersibus exarauit. epulatusq; largiter brachia ad secandas uenas præbuit medico.

Pomponii Infortunati. M. Annei Lucani Vita.

Arcus Anneus Seneca e corduba ciuitate Bethice Romam uenit. statimq; eques factus est eius declamationes & si celebratæ: negligentia temporū ad nepotes peruenere. Suscepit in patria ex Elbia uxore liberos tris. L. Anneum Senecam Iunium Anneum Gallionem: & Anneum Melam quem ut minorem natu domi reliquit. Seneca & Gallio Romæ p̄fecere sub marulo grammatico & Cestio in myrnæo atq; Asinio pollione rhetoribus. Mela cum adoleuisset iubente patre rem domesticā gubernauit donatus ut ceteri fratres amicitia Cæsaris equestri ordine. C. Aciliam duxit uxorem filiam Acilii Lucani oratoris cuius tunc non mediocre nomen apud puincia proconsules erat Ex ea Melas. iiii. nonas nouemb̄bris. C. Cæsare iterum & L. Casiano consulibus. M. Anneum Lucanum imposito soceri nomine genuit. fastiditus inde familiari cura cum octimestri infante Romam uenit quietiori uitæ apud fratres uacaturus: speransq; procuraciones acquirendæ pecuniæ breuius sibi iter fore quo æquari consulibus credebatur Lucanus studuit Romæ sub Rhenmio palæmonte & cornuto: ex condiscipulis Saleium bassum & A. persium præcipue dilexit Neroni cuius ætas patruo Senecæ commissa erat diu gratus: quæstor ante ætatē gladiatorium munus edidit. sequenti anno populi fauore in auguratus sacerdotū ascitus. ut papinius Statius refert. Romani colitur chori sacerdos.

Vxorem duxit pollam Argentariam polli Argentarii filiam de qua Calliope papinii canit.

Nec solum dabo carminum nitorem:

Sed tædis genalibus dicabo

Doctam atq; ingenio tuo decoram:

Qualem Blanda Venus daretq; Iuno:

Forma. simplicitate: comitate.

Censu: sanguine: gratia: decore:

Nero cum per Clinium Ruffum Niobem se p̄nunciaturum polliceretur pronunciauit in theatro pompeii Lucanus ex tempore Orpheum recitauit iudices quorum censuram uerebatur princeps. coronam Lucano dedere Non tulit Cæsar. cuius natura fuit odi p̄sequi præcellentes. & contumeliis ac maledictis laceſſere Interdixit igitur poetæ foro. theatro: & carmina ostentare prohibuit. de quo papinius.

Ingratus Nero dulcibus theatris

Et noster tibi præferetur Orpheus

Lucanus cum se premi odio animaduerteret. Pisonianæ coniurationi hæsit: quæ tunc ad extinguendum tyrannidem insurgebat: quam & ipse fateri uidetur cum ait.

Consilio iussuq; deum transibis in urbem

Magne tuam summusq; feret tua busta sacerdos.

Corpus enim pompeii nisi extincto Iuliorum gerere Romā transferri nō poterat. Accusatus diu silentium tenuit sed promissa impunitate matrem nominauit acceptoq; mortis arbitrio uenas soluit. Cum frigescere pedes manusq; & spiritū cedere intellexit p̄nunciaui uersus quos p̄ huiusmodi imaginē de milite fecerat:

Sanguis erāt lachrymæ: quæcūq; foramina nouit

Humor. ab his largus manat cruor. ora redundant.

Et patulæ nares. sudor rubet: omnia plenis

Membra fluunt uenis totum est pro uulnere corpus.

Decessit pridie calendas Maii Silio Nerua Attico Vestino consulibus Qui consul designat⁹ cum plautio

Laterano erat Anno nondum septimo & uigesimo finito. Sepultus est in hortis suis ubi forte tale potuit in

scribi epigramma.

Bethis habet natale solum: est annea Propago
Vix luna octonos caelo confecerat orbes
Seruatumq; foro traxit phœboq; di cauit
Orphœus ingrati stimulus liuorq; tyranni:
Inuidit famæ Nero: proh musæq; canentis.

Assertore sacros maculauit sanguine uultus:

Scripsit Saturnalia sylvarum libros decimo. Mediam. Orpheum: incendium urbis. incendium Troianum cum Priami calamitate. Oratione sua Octauium Sagitta qui pontiam confoderat damnauit. Pharsaliam non finiuit. cuius primos tris libros cum uxore correxit quos inscitia deprauatos cum reliquis septem Ioannes Andreas Antistes Aleriensis diligentissime nostro tempore emendauit rogantibus Conrado & Arnoldo qui ne lingua Romana pereat libros laudabili inuentione imprimunt Varius copiosus: sublimis. concitatus ut Quintilianus ait oratoribus magis quam poetis numerandus quauis aliter Martia. Sunt quidam qui me dicunt non onisse poetam Sed qui me uendit bibliopola putat Mela pater Cæso filio dum rem familiarum diligentius quærit: accusatur a Fabio Romano ex intimis Lucani amicis: simulataq; filia ad patrem litteras retulit: ubi Nero inspexit inhians opibus eius cædem imperat: Mella uenas secuti scriptis codicillis: quibus in Tigilinum & Cossucianum Tigilini generum grandem pecuniam erogauit. ut cætera manerent adiecit & quærelas: mori se scilicet nullis Sulpitii causis. Apud Cornelium Tacitum legitur Consulibus Sillio Nerua & Attico Vestino coniurationem in Neronem cœptam & in primis Lucanum Anneum coniuersasse quod famam carminum eius præmebat. Nero: prohibueratq; ostentari uanus assimulatione tum detesta coniuratione Lucanus Aciliam Matrem suam inter conscios nominauit promissa impunitate. Sed Nero post mortem multorum Lucani cædem imperauit is pfluente sanguine ubi frigescere pedes manusq; & paulatim ab extremis discedere spiritum feruidus adhuc & compos mentis intelligit recordatus a se carne compositum quo uulneratum militem per eiusmodi mortis imaginem obuisse tradiderat: uersus ipsos retulit: atq; illi suprema uox fuit.

Si generi soceriq; cupis cognoscere bella:

Non aliam quæras: hic manifesta facit.

Immatura dies rupit pharsalia fata

Quo bonus haud tantum clauderer auctor

Quod nero crudelis facinus licuisse putasti.

A te non aliud debuit ire bonis.

De genitore Mela dat mater Acilia terris
Cum me roma sui resperit tybridis unda:
Hinc siluæ geminæq; faces: reus inde Sagitta:
Dum ciuile nefas aperit pharsalia nostræ.
Interrupit opus gladio: uenisq; relectis.

Multa quidem licuere tibi: sed plura relicta

Imperfecta licet non tamen illa perit:

Viuet: & extinctis pharsalia nempe legetur

Cæsaribus: cineres non capit urna sacros:

Et licet hic partes uel plures rhetoris exten:

Inuenies & quæ mira poeta canat.

Ioannes Taperius brixianus Franciscio Barbaro posteriori patricio ueneto integerrimo Salutem.
Ommentaria quæ in Annei Lucani pharsaliam ab Omnibono leoniceno edita putabantur. uiro si quisquam fuit ætate nostra eruditissimo: sicut mihi madaueras Franciscæ Barbare: succisua & tumultuaria quadam cognitione recensui. Rem quæ & altioris ingenii uirum. & plusculum temporis ad poematis magnificentiam deposcebat: Tanta enim in illis fuit errorum series. ut mihi uiderer aliquando (quod aiunt) sine filio labyrinthum ingressus. Nam præter odiosam prolixitatem. multa inepte nimium: multa contra ciuilibus historiarum fidem atq; etiam nihil ad poetæ expositionem conferentes nugæ: ut immensum opus ex cresceret quisquis fuerit. inculcauit. Neq; enim omnibonum ipsum istæ unquam scripsisse crediderim: sed ab eo dictata uero similis fit quempiam ex discipulis in uolumen collegisse: qui inscriptione ipsa præcepto ri suo non tam benigne quam imprudenter acceptum retulit. Ego uero & si intelligebam nullam me pro laboribus gratiam suscepturum: quod eo deliciarum omnes hac tempestate peruenimus: ut nihil sit detrahendum morsibus inuiolatum. tuis tamen in me beneficiis astrictus. opus ipsum quod alio quin uerborum am bagibus fastidiendum uidebatur: pro ingenii tenuitate. sed temperata castigatione correxi. ne forte litteratorum uulgus crispatis naribus insurgens. alienæ messi non auaram nimis falcem subiecisse contenderet. Tamen si quis iure succenseat. Addimus quæ græce latineq; fuerant oportuna: quæ autem non poterant sine publico eminentissimi uatis dispendio legi recisa sunt. Deprauata loca fideliter emendauimus eaq; Copinor) solertia: ut si quis errorum causas. & rationes emendationum: collato priore exemplari. sepositoq; liuore diligenter excusserit: pauca admodum sint: quæ ad plenam poetæ intelligentiam desiderentur. Te igitur mihi assertorem Vir humanissime præstabis: cuius auspicio quicquid est hoc lucubrationis egreditur. Tu enim excellenti uirtute summoq; ingenio unus in primis litterarum subtilis æstimator & censor intelligis qua uerborum sententiarumq; maiestate poeta concitatus assurgat. intermissisq; nonnunquam grauioribus studiis poeticas interpretationes inspicias: & exploras. Stilus autem si quid te impolitor offendet cogitabis trimestri celeritate: & paucissimis quidem diei horis cuncta mutari non potuisse. urgente atq; indies expostulante impressorum turba. Cuius angustiarum testes mihi Hieronymum aduocatum. Ioannemq; Britannicum rata: synceritatis uiros & plane inεΥΚΛΗΙΟΠΕΙΔΕΙΑ disertissimos appello. Quod si acutissimo iudicio tuo pharsalica hæc enarratio fuerit cõprobata. nihil erit amplius quod a doctorum etiam bibliotecis ullam repulsam uereatur. Ama nos & uale. Brixia: pridie Calen. maias. M. CCCC. LXXXVI.

Epigramma Laphrancí Ch.

Lucanus ad lectorem:

Nó rudis occurro: sed limā tersus ad unguē.
Nuper qui fueram sordidus atq; lacer.
Egredior. lingua iuvene animisq; fauete.
Liuída turba tace quíd nocuísse iuuat!
Pātagathí (fateor) monumēta prioribꝰ ánís:
Sed mage taberíi cura secunda placet.
Outinam tales pducas brixia fœtus.
Vnde habeas nomen ppetuumq; decus.

Lucaní Epitaphium:

¶ Corduba me genuit. rapuit uero plia dixi
Quæ gesser pares. híc socer inde gener.
Continuo nunq̄ direxi carmina ductu
Quæ tractim serpat plus mihi cōma placet.

Sulpitiana argumenta in
singulos libros.

¶ Primꝰ bella mouēs expellit ab urbe senatū
Brūdulii oppugnat magnū fugat atq; secūdꝰ
Tertius exornatq; duces & phocida uexat.
Ad sycorim quartus certat longasq; salonas.
Quintꝰ ab hesperis uictorē mittit in hostes
Claudit in sexto p̄ & stirps cōsulit umbras.
Septimꝰ expugnat partes magnūq; repellit.
Octauus magni cædem cum funere deflet.
Per libycas nono uictos cato ducit arenas
Exponit decimus cœnam fraudesq; photini

Sulpitii argumentum in
primum librum.

¶ Primus hēt belli causas. utq; actus ab ira
Præcipiti cæsar rubiconis trāsilit undas.
Vicinūq; minax inuadit ariminū. indo
Excipit attonita deiectos urbe tribunos.
Ad bellumq; suos animatq; cohortes.
Auxilium fidem: terror tum scribitur urbís
Et fuga pompeii trepidans pauidiq; senatus
Post hac prodigia & uatū responsa canunt.

IOANNIS SVLPITII VERVLANI: ET OMNIBONI VICEN
TINI IN LVCANI PHARSALIAM INTERPRETATIO:

BELLA PER AEMATHIOS. Proponēs breui peryphraſi qd ſit ſcriptur⁹ poeta ſuo quodā iſtitu
to anteq̄ iuocet bella ciuilia deteſtatq; deplorat & Nerōi aſſentat. Inde ubi odiorū cauſas iter Cæ
ſarē Pompeiūq; aperuit hitoriā narrare incipiet. Indicare aut̄ uideēt hoc priō uerſu etiā ciuile bellū

Ella per æmathios pluſq̄ ci
uilia campos

b Iuſq; datum ſcleri cāimus:
populumq; potentem.
In ſua uictrici conuerſum
uiſcera dextra

Cognataſq; acies: & rupto fœdere regni

& pluſq̄ bellum. Per campos æmathios: a loco q̄ eſt tanq̄ area ſui decurſus hæc bella ab aliis ſegregat: uelut
ipſe per æmathiam præcipue ſit uagaturus: ac ſi diceret nos canimus æmathia prælia. Aemathia aut̄ uicto
re Plinio Macedonia eſt quæ & pyrrhia & hemonia & theſſalia dicta eſt: nec habet i principio aſpirationem
nec diphtongum: quia non ab æματος ideſt a ſanguine: ſed a rege imathione dicitur: græciq; eam per α
& ο ſcribunt. Ius datum ſcleri. i. bonum & æquū uiolatum: & iuſticiam ſubiectam iniuriæ. nam ut paulo
poſt ait: menſuraq; iuris uis erat. Fuerunt enim humana diuinaq; iura a Cæſare oppreſſa promiſcue. Popu
lum potentem: romanos rerū dominos. In ſua uiſcera: in ſeipſos: hoc eſt ciues intimos propinquos fratres
parentes & filios. Dextra uictrici: inumeras enī gentes domuerat. Cognataſq; acies: multitudines arma
torū cōſanguineas. Cognati. n. dicunt q̄ cōe naſcendi initiū habent: quaſi una & cōiter nati ut Modesti
& labeo tradunt. Rupto fœdere regni rupta cōcordia dominādi quā Pompeius Cæſar & Cræſſus inierant:
ut unus hispanias: alter gallias: Tertius aſiā obtineret: nec legas regnū: ut qdam hui⁹ loci ordinādi ignari.

BELLA p æmathios. In exponēdo hoc auctōr hæc oīa libāda ſunt: Libri titulus: Poetæ uita: intētio
ſcribētis: character carminis: cui parti philoſophiæ ſubiiciat. Poſtremo q̄ nā iſania ipulerit populū
romanū: ut i ſe arma cōuerterēt: cui⁹ belli cā explicabit: ubi dicit. Fert aīus cās tātaḡ expromēt rerū
Verūtamē gñraliter qdā dicit: quæ p̄cipes excitauerint ad arma. Titulus eſt. Lucani Annei Cordubeniſis
pharſaliæ Liber prim⁹ icipit. Lucani: ppriū nomē. Annei: cognomē familiae. Cordubēſis: patriū ē. Nā Cor
duba ciuitas ē hispaniæ: pharſalia denoiatio ē operis a loco: ubi ciuile bellū de quo tractat geſtū ē: q̄ paicia
ſæpe nomē mutauit q̄ eā Duces uarii a ſuis noībus appellauerūt. Nā ab Aemathio: æmathia dicta ē. pharſa
lia: a pharſalo. Theſſalia: a theſſalo. Macedonia: a Macedone. poſtremo a philippo rege cāpi philippici ſūt ap
pellati. Liber primus icipit q̄ ſequit̄ ſecūduſ & tertiuſ & reliq; nā numero decē ſunt. De poetæ uita dictū ē.
Intētō ſcribētis ē principes ciuitatū a bellis ciuilib⁹ & ſeditōibus deterret̄ exēplo Cæſaris & pōpeiū q̄ diſcor
dia populū rōanū eō furore cōpulere: ut rēpu. funditus pderēt. pti at̄ philoſophiæ ſubiiciēt̄ quā ΗΘΗΚΗΥ uo
cāt. i. mortalē. nā ſub occaſiōe. Neronis i dominādi libidine i uehiēt̄: q̄ mala hæc infert ciuib⁹. Seditōnes:
ſacrilegia: Cædes: Rapinas: Incēdia ciuitatū caſus. Character carminis eſt grādiloquus & heroicus nā exa
metro ſcribit̄. hic geſta uirorū fortium ſubtilius uerbis grauib⁹ q̄ ſententiis deſcripta cōtinet. Cauſæ belli
tradunt̄ ab aliis alio mō. C. iuliuſ Cæſar iulii Lucii & Aureliæ filiuſ a prima ætate aīo magna cōcipiens. Pō
peio magno: filiā ſuā iuliā: Seruilio Cæpioni ante deſponſatā cōnubio iunxit. hic pōpeio Marcū Cræſſum
cōciliauit. nā ab eo capitali odio diſſidebat. poſt conſulatū & ſe ipſis ſociū tertium adiūxit. ne male reſpubli
ca gereret̄. Itaq; Cæſar haud multo poſt: fauente pōpeio Gallias cū illyrico petiit: ſed cū Lutiuſ Domitiuſ
minaret̄ ſe ſi conſul factuſ eſſet: exercitū adempturū cæſari: illum nō modo a cōſulatu deterruit: ſed fauēte
pompeio effecit: ut ſupplementū mitteretur: nec eo honore ſe indignum præbuit & bello ſcūiciter geſto in
Gallia: Britannia ſubegit: cuiuſ uictoria magnæ ſunt ortæ diſceptationes & rēpu. geſſit: nō ut antea ſtipen
diū militibus duplicauit: & cætera fecit quæ ſine dubio tyrannicā adminiſtratōnem præ ſe ferre uidebant̄.
Itaq; diu latens tādē erupit inuidia. Bella per æmathios. poeta ſicut moſ eſt: priō qdem pponit. Deinde
inuocat: poſtremo narrat. Sed hoc amplius facit quod p cōqueſtionē a lectōrib⁹ beniuolentiā cōparat. nā
deploratio eſt populi rōmani magis q̄ inuectio. pponit igit̄ Lucanuſ quod ſcripturuſ ſit cum dicit. Bella
ſ. geſta. Aemathios campos. i. theſſalos a loco ubi geſtū fuit bellū inter cæſarē & pōpeiū ab Aemathione
duce. Nā principes puincias ab eorū noīe in quibus imperabāt denominare cōſueuerunt. Pluſq̄ ciuilia: q̄
bellū ciuile dī quōd inter ciues geritur. Hoc aut̄ nō modo inter ciues: ſed inter cognatos parentes & filios
fratresq; geſtū fuit: Iuſq; datū ſcleri: Nam ius qd̄ adminiſtrari deberet a uiris itegris & puris quodāmō da
tū eſt tyrānis. Sceleri: hoc eſt ſceleſtis. Victrici dextra. ſ. externorū populorū: nā qui externas gētes ſubege
rant nunc ipſi inter ſe manus cōuertunt. Cognataſq; acies: nūc declarat qd̄ dixit pluſq̄ ciuilia: uidelicet cū ſi
lius aduerſuſ patrē: ſr̄ aduerſuſ fratrem: cognat⁹ cōtra cognatum arma ſumpſerit. Rupto fœdere. cōcordia
ſoluta. ſ. Cræſſi Pompei & Cæſaris. Regni: aut̄ inuidioſe dixit: nā principū factiones regnū appellauit. nam
quo ad ipſi cōcordes fuere bellū ciuile quieuit. mortuo uero cræſſo & iulia q̄ alterū uinculum erat inter cæſa
rem & Pōpeiū: tum demū bellum erupit. iō regni inuidioſe dixit q̄ ipſi tāq̄ reges reſpublicā occupauerint

& mortuo Crasso iurgia statim in bella proruperunt.

CSVLPI. Et nefas in cōe: canim⁹ et inqt scelus in uniuersos & cōtra bonū cōe quo oīa diuina & hūana pturbata sūt. Certatū: pugnatū. Cōcussi: pterrīti & cōmoti ad bellū. Nā oriēs Pōpeiō: occidēs maiori ex pte cæsari fauit: & i oīb⁹ mūdī ptrib⁹ hoc bellū exarsit: primū i europa i italia hispania & dirrachio. Inde i asia & ægipto. Postreō i lybia & i erū i europa. Obuia: cōtra eūtia & silia: nā litui uexilla & arma diuersa n̄ erāt. Insestis aduersis & ipnitiē ueniētib⁹ Signa: tubas: tympana lituos Fabius li. ix. Nec idē signorū cōcēt⁹ ē. Signorū tria eē geñra docet Vegeti⁹: uocalia ut noce hūana pnūciata ut palma. Semiuocalia ut quæ cornib⁹ aut tuba dant. Muta ut aqlæ dracones Pares aqlas Aqlā ar gēteā silem cū iscriptōe. S. P. Q. R. ptes utreq; gerbāt. Sed ut tradit appian⁹ cæsar uiētricē uenerē. Pōpei⁹ iuētū Herculē iuocabat. Pila minātia. tela traueiētia & p hęc oīa exercit⁹ accipit. St̄ at pila rōanorū peditū misilia triūpedū utriq; p̄fixa ferro trigono ūciarū nouē ut Halicarnasse⁹ & Vegetius tradūt. Gesa gallorū haustæ Sarissæ macedonū sūt. Quis furor: Rōanos ab iprudētia & seuitia arguēs utiē licētia cui⁹ acrimoniā p deplorationē mitigat. Est at sensus: q̄ ista uestra demētia: quis ferri abusus: quæue crudelitas offerre uos uestrosq; barbaris occidēdos: & male uobiscū cū dedecore & seuitiē q̄ cū ulciscēdo hoste iuste & cū honore pugnar. Furor. ipet⁹ ai sine rōne. Licētia ferri: abusus & certādi pmissio. Præbere cruorē latiū: exponē uos & italos occidēdos. Gētib⁹ iuisis: barbaris quos odistis: lō hoc ait: q̄a barbari i utroq; exercitu stabāt cōtra rōanos. Cūq; q̄ fieri oportebat demōstrat. Babylon: urbs chaldaea a Semiramide cōdita: a qua chaldaea oīs & Mesopotamia chaldaea est appellata. Murus eius & lateribus & bitumine cōstat: latus pedes gnquagenos alt⁹ ducenos. lx. milia passuū amplectit⁹ ut Plinius ait. Superba: uel nobilis uel elata recenti uictoria. Tropheis aufoniis: spoliis italis q̄ parti Crasso cū cede exercitus eripuerāt. Sed hęc demū Tyberius auctore Augusto recepit ut Suetonius docet. Sunt at trophea hostiū spolia i arborū truncis aut saxis affixa i uictore signū. Aufonia aut dicta ē ab Aufone Vlixis Calipsusq; filio. Crassus: M. crassus parthico bello relicto post terga Euphrate in camporū uastitatē ad carras adductus a Silice & Sorena ducibus cū undeci legionū strage captus ē: & ne qd uiuus paterē repugnās est interemptus. Caput uero eius ludibrio hosti fuit: aurū. n. liquidū in rictū oris infusum est iā q̄ ad auaritiā eius explendā. Erraret: q̄a insepultus & implacatus. Insepulti. n. ut ait Maro Centū errāt ānos: uolitātq; hęc littora circū. Umbra: manib⁹ ei⁹. Nullos triūphos: de bellis nāq; ciuilib⁹ auctore Valerio nō Triūphat. Triūphus at erat sūmus honor q̄ uictoribus ducibus publica cū claritate dabat. Coronari. n. & quadrigis inuecti magna cū pōpa capitoliū cōscēdebāt: & illic tauros imolabant.

COMNIBO. Certatum totis: nā gētes atq; nationes secutæ sunt hinc Pompeiū: inde cæsarem: cū toti orbis imperiū po. ro. teneret. Cōmune: quia cōtra rempu. fit bellum. Signa: hinc cæsaris: inde pōpei: Obuia: ut ostēderet ea signa nō fuisse cōtraria q̄ cōtinuo ostendit: nā uexillū pompeii aquilam habebat in quo scriptum erat. S. P. Q. R. & hoc idē cæsar gestabat. Pōpei⁹ teste Appiāo Herculē iuētū: Cæsar uero uētricem uenerē in auxiliū uocabat cui erexit templū: ut prius ad pharsalū uouerat bellū initurus. Pares aq̄. declarat signa obuia. Pila: tela proprie rōana. Quis fu. o. ci. nūc per deplorationē ab auditorib⁹ bēiuolentiā comparat: deplorat. n. po. ro. q̄ externis bellis relictis i seipsū arma cōuerterit: legenda autē hęc sunt cū miseratiōe: nō autē cū inuectione: neq; n. inuectio conuenit poetæ heroici carminis sed satyrici: est autē deploratio talis ēt apud Hora. Audiet ciues acuisse ferrū: Quo graues persæ meli⁹ perirēt: Audiet pugnas uirtio parentū Rara iuuentus Eodē mō Vir. cū de ænea loqueret. Nos tua progenies cœli quibus annuis arcē Ciues admonet ciues ipsos esse q̄ sanguinē suū appetūt. Licētia: est data uobis. Præbere: ut præbeatis. Gētibus inuisis. i. hostibus. nā po. ro. barbaris sanguinem suū donauit: quē aduersus gentes imperio augendo præbere debuerat. Cūq; su. fo. quæstio uidēt excitari cur i p̄cipio deploret quod solet esse Epilogi. Epilogus at fit p deplorationē & āplicationē: sed habet in arte rhetorica eosdē ferme locos eē epilogi & proœmii. Locus est cū ostēdim⁹ factū q̄ nō oportuit. s. po. ro. crudis uulneribus in se arma cōuertisse: n̄ factū qd oportuit: uidelicet externos hostes bello psequi: & aduersus eos pro augēdo iperio bellū gerere. In p̄cipio beniuolentiā a reb⁹ cōparabimus si incōmode nostra p cōquestionē siue deplorationē ostendemus. Superba: declarat cur superba: nā Parthi fuerāt gloriati ad iternationē usq; cecidisse rōanū exercitū. Nā cū Crassus: Pōpei⁹ & Cæsar iter se cōiūcti essent & rep. ro. p arbitrio suo uexarēt partiti sūt iter se puiciās: ita ut Cæsar gallias Britaniā & germaniā. M. Crass⁹ parthiā: pōpei⁹ uero Italiā teneret. Sed crassū cupiditas auri traxit i parthiā quā audiuerat auo abūdare. Cū igit̄ fret⁹ uirtute militū: negligentius exercitū duceret. in insidias p̄cipitauit: & tāta sagitarū multitudie obrut⁹ est: ut nubes uiderētur q̄ quasi cœlū obtexerēt. Cū igit̄ in collētutū exercitū recepisset: spe colloqui allect⁹ occis⁹ est. cui⁹ caput abscissū: & cerebro uacuato plūbo impleuit nā rex decreuerat tantū auri ei q̄ caput Crassi abtulisset se daturū. Aufoniis: italis. Babylon: metropolis parthorū chaldae gētis caput ē a Semiramide cōdita diu summā claritatē obtinuit i toto orbe: ppter quā reliqua pars mesopotamiæ assyriæq; babilōia appellata ē. lx. m. pass⁹ āplexa: mur. .cc. pedes altis quiquagenos latis: ē de & hoc ex septē spectaculis unū dicit̄. Itē orti pēsiles ut refert Strabo: i figura quadrata: quorū lat⁹ q̄ libet est quaternū. iugerū: hi fornicibus cōtinētur sese in forpiciis modū itercidentib⁹: sitis super pilis i alea

Certatim totis concussi uiribus orbis

In cōmune nefas: infestisq; obuia signis

Signa: pares aquilas & pila minantia pilis.

Quis furor o ciues quæ tanta licētia ferri

Gentibus inuisis latiū præbere cruorem.

Cūq; supba foret babilō spoliāda tropheis

Aufonijs: umbraq; erraret crassus inulta

Bellageri placuit nullos hitura triūphos:

toriarū tabellarū formā alius sup aliā positā. pilæ cōcauæ sunt & terra plenæ: ut arbores maximas cōsitas recipere possint. Ex lapide coctili & bitumine cōstructæ: tā ipsæ: q̄ fornices: & forniciū iterfectiōes: suppre mū tabulatū ascensus scalares hēt & cochlias ipsis adiacētes p quos cōtinue aqua ex Euftrate i hortos affere bat ab hoīb⁹ ad hoc ipm cōstitutis. Umbra: er. moꝝ gētiliū locut⁹ ē: q̄ dicebat umbras mortuorū tā diu er rare q̄ diu sepulchro carerēt: & iō quia Crassi corpus alitibus laniādus exposit⁹ fuerat errare dixit. M. Cras sus bellū pthis illaturus Euphratē fluuiū trāsit: uictusq; plio i quo & filius eius cecidit: cū reliq; in collē re mi cepisset: euocat⁹ i colloqū ab hostib⁹ uelut de pace acturis: quorū dux erat Surēas: cōphēsusq;: neqd̄ uiu⁹ paterē repugnās iterfect⁹ ē i urbe Sinaca: ut oñdit Stra. & ex cētū militū militib⁹ teste Appiano uix decē lia i Syria e fuga euasisse referūt. nā illi urbe egrediēti mlta qdē ac dira tribūi ānūciauer̄ ne pthis ac re p̄sus idignis i ferret bellū mōuere: cui minie penti publicas execratōes extuler̄: qbus spretis crassus demū i Par thia p̄fligatus dedit p̄enas. Nullos ha. tri. legibus. n. romāis cautū erat nulli de ciue triūphare licere.

Heu quantū terræ potuit pelagiq; parari.
Hoc quē ciuiles hauserūt sanguie dextre.
Vnde uenit titan: & nox ubi sidera condit
Quaq; dies medi⁹ flagrantib⁹ æstuat horis
Et qua bruma rigens ac nescia uere rēitti:
Astringit scythicum glaciali frigore pōtū.
Subiuga iā seres: iā barbar⁹ iſlet araxes.
Et gen⁹ siqua iacet nascenti conscia nilo.
Tūc si tātus amor belli tibi roma nefandi
Totum sub latias leges cum miseris orbē
In te uerte manus: nōdū defuit hostis.
At nūc semirutis p̄dent qd̄ mœnia tectis

¶ SVLPI. Heu q̄tū: cū deploratōe āplificat. Parari: acqri: & iperiū ppagari. Hoc san. tot hoīum cede quot i bellis ciuilib⁹ cecider̄. Hauser̄: miserūt & sparserūt. Ciuiles dex. ciues ipsi. Vñ ue. totū mūdū potuisse sub iugari cōdit quē sub cardinib⁹ q̄tuor cōplectit. Vñ ue. titā: id ē oriēs. Titā teste lactatio sonat ultōem: fuit is cœli & uestæ filius cuius nepos sol eodē noie appellat. Et nox ubi. sidera cō. i. occidens ubi sidera occidunt ex cœli reuolutōe hoc ē cosmite & ēt cornice: nā noctu ui dent sidera q̄ illic occidūt. Quaq; di. id est plaga meri diana extrema ad torridā zonā i q̄ sunt maximi æstus. Horis fla. uel ardētib⁹ solib⁹. Horus. n. auctōr Macro bio Sol ab ægyptiis appellat: uel p horas intelligit q̄ fit lia & mīstræ phæbi eē fingūt. dies q̄ cōstāt ex horis. Aestuat: feruet. Nā extrēa bybiæ incolētes pp æstū. diur nū quē pati n̄ pnt i ātris se cōtinēt: & noctu p̄grediunt. Et q̄. Septētrionē oñdit. Vñ usq; ē uerbo bruma n̄ tā ut frigus q̄ ut breuitatē dierū q̄ illic ē cōtinua idicaret. Inde

n. dicta est bruma significatq; tps ipm in quo dies sunt breuiores. Rigēs as. glaciata. Nescia uere remitti q̄ uerno tpe nō resoluit & mitescit i aliis locis adeo. n. illic uiget frigus ut flumina & maria gelu cōgescāt. Pōtū scythi. n̄ oceanū septētrionālē q̄ n̄ cōgelat sed sinū euxinū dic. qd̄ solū mare gelu ducat ob multa q̄ susci pit flumina ut Macrobi⁹ docet. Oceanus uero ille crassescit nō cōgelat. Scythia at regio est i septentrionē cu i⁹ ps in europa est ps in asia: diuidit. n. tanai q̄ ē terminus utriusq;. Putatq; dem a scythia herculis filio ut do cet hero dotus. Sub iu. iā seres: subiugatae fuissent remotissimæ ignotaq; nationes: seres in scythia asiatica ppli inter tabim & Taurū mōtē ad orientem meridianū lanis siluarū inclyti cæteræ ferarū silēs. Araxes ar menia fluuius q̄ ex hemocorū mōtib⁹ oriens: nūc lenis nūc uehēmēs i mare caspiū: exit. Et gēs: & siqs ad nili ortū q̄ ignorat hītat Nilus fluuius oīum maximus aphricā ab æthiopia separat ægyptū inūdat septēq; hostia habet: eius fontes ignorant ut li. x. Nō licuit populis paruū te Nile uidere ubi tñ esse existiment uide apd̄ Vietruuiū & pli. Cōscia q̄ sciat & noscat ortū eius & ab eo nascat. Est. n. reciproca significatōis cōsci⁹ ut inscius q̄q̄ in passua significatōe rarius utant auctores. sic & ignarus ut ēt Gellius tradit Virgi. Haud ignara mali Idē Ignarū laurens hēt ora numāta. Miseris sub la. le. subiugaueris. In te uer. ma. ctra te pugna gere ciuile bellū. At nūc increpat qd̄ eo maxie tpe secū discederit quo italia erat semidiruta afflicta cladib⁹ & semide ferta. tū pp bella punica tū pp supiora bella ciuilia. Syllæ & Marii: adeo ut pene sit iteriturū nomē romanū. Mœnia: ædificia. Pendent mittant & ruinā minant. Semirutis quæ dimidia parte ceciderunt. ¶ COMNIBO. Heu quā. Dolentis ē: uere inq; hostibus italū sāguinē p̄buiſti: ex quo itellige deploratōem Hauserunt: p sparserunt. Vnde uenit declarat illud tm̄ terræ: uidelicet qd̄ cōtinēt i oriente: occidēte: meri die: septentrione. Vñ aq; terra. Titan: hoc est oriens. Et nox tibi sy. cō. i. occidēs quo sidera cōdunt: p̄ter polos: sed cōtrariū uñ. nā nox nō condit sidera. imo i nocte apparent. Vñ stellæ a stādo dicte sunt: sed iō dixit q̄tū ad occasū. quo oīa sidera tendūt. Qua brūa: plane septentrionē oñdit. Bruma ri. s. frigor. nā i sci thia sp̄ est hiems. Astringit: cōgellat. Scythicū: septentrionalē. Glaciali: uehementi frigore: nā ocean⁹ septē triōnalis cōgelet iōq; amalchiū cū appellat Hæcateus: qd̄ scithica līgua oceanū cōgelatū significat. Pli. luga f. romana. Seres: scytharū gentes sūt auctore Pli. li. v. lanificio syluarū nobiles p̄fusa aqua depectētes frōdiū caniciē. uñ geminus fœminis n̄ris labor redordiendi: fla & rursū texendi: tā multiplici opere: tā lōginquo orbe petiit: ut i publico matrona trās luceat. seres mites qdē: sed & ipsis feris p̄similes: cœtū reliquorū morta liū fugiunt: adeo ut cæterarū gentiū cōmertia abnuant. Primū eorū fluuiū mercatores ipsi trās eunt: i cui⁹ ri pis nullo iter ptes līguæ cōmertio: sed p̄sita rerū p̄tia oculis estimātibus sua tradunt: n̄ra uō emūt auctore Strabone. Apud hos populo sunt qdā i arboribus uermes q̄ bōbices appellant. ii i arenarū morē tenuissi ma fila deducunt ut refert seruius libro. ii. geor. Araxes fluuius q̄ p armeniā labit: uñ & Luc. i. vii. li. Arme nūq; bibit miles romanus araxem. Et gens si qua: i dubitatione ponit: q̄ nō reperiit ortus nili. Nā apud he rodotū legit q̄ Cābises p̄sarū rex subacta ægypto conatus ē nili ortū inuenire: qd̄ nō potuit. solinus uero dicit Iubā regē tradidisse: & punicos libros affirmare nilū originē habere a monte iſerioris mauritaniae q̄ oceano ppinquabat. Orbem totum: quia orbem terrarū imperio suo roma subegit. Si: pro qñ. Tantus

Gens

a. cōcessio est color rhetōricus cū aliquid tunc maxie negamus qđ cōcedere uidemur: Vt hoc loco cōcedit ut bella gerāt: sed tñ dicendo nefandū significat nō debere po. ro. hoc belli ciuilib affici amore. In. i. contra. Vertere ad pñs tps ptinet. At nūc semirutis: sed nūc iquit siquis q̄sierit: quā ob rē multa Italiae oppida cuer fa: sunt: aut deserta nō inueniet id ab externis hostibus euenisse: nec eā aliunde accessisse cladē: sed romanos ip̄os bellorū ciuiliū cām extitisse: ordo at tēdit usq; ad eū locū: nec tu pyrrhe ferox. Tūc inqt si tāta belli cupido incessit debebas ciuilia bella gerere: cū hostes externos debellasses: sed nūc n̄ ita fecisti. nā prius urbes italiae bellis ciuilib⁹ aut uertisti: aut desertas fecisti. Pēdet. i. ruinā ubiq; mināt. Semirutis: qā iā ferme ruerit.

¶ SVLPI. Lapsis muris. uersis publicis pietib⁹ q̄ mu niūt oppida. Nullo custode te. a nullo dño hīraturi. Er rat: uagat. Antiqs: nobilib⁹. Horrida aspa iculta. In du. ī spinis: hīc fit dumetū. Desūtq; ma. pos. ar: Sic & Virgi li⁹ Sālēt abductis arua colōis. Manus. agricolae. Pōscētibus regrētib⁹ optātib⁹. tū qā scit horrida tū qā ē frugū pēuria hoc loco assumēdū ē illud. Alta sedēt ciuilib. uul nera dextrae. nā hos duos uersus adiūgēdā rei atrocita tē duriusculae iteriecit. Nō tu pyr. Pyrrhus rex epirota rūa Tarētinis quos Romāi ulcisebant accit⁹ magnā cladē italis itulit. Venit enī cū totius epiro thessaliae & macedoniae uirib⁹: icognitisq; in id tps elephātis mari terra uiris equis armisq; munit⁹ sed demū a Curio fabri tioq; est eiectus. Ferox: fortis. Pcen⁹ cartaginēsis ppl̄s q̄ ter rebellauit ul. Hānibalē dīc q̄ q̄ter ī acie romāos af flixit: primū iter Ticinū & padū ubi fere periit scipio. Inde apud Trebiā sempronio cōs. Tertio apud trasume nū lacū Flaminiō ipeator. Quarto apud canusias apu liae uicū ubi ferme q̄dragīta milia romāorū occubuerunt. Erit: inueniet rōne dducta. Huiusmōi expositōe utimur in his futuris ī qbus p̄teritū latet: sed priscian⁹ erit p̄ di

ceē uel cognoscere expōit: pōponius iurecōsult⁹ erit p̄ p̄terito pōit iō hmōi smōe docet: Cū codicili cōfir mati testō fuerit qđ codicillis scriptū erit. Tātis cla. tā magnis cedib⁹ Clades dē qđ ea audita qsq; clamet estq; tā unius q̄ pluriū. Nulli: nec iis nec alicui hosti. Penit⁹ discingere: in totū dissipare & q̄si delere Roma nū ipeitū: ut uos ipsi ciuili bello fecistis. Ciuilib uul. de. calamitas bello ciuili accepta p̄funda ē & lethife ra. Trāslatio ē. Vuln⁹ at tunc dē alte sedere quū p̄fundū est & ad uitalia puenit. Quod si. Aperta ad prin cipem assentatōe in q̄ est suspicio aliq̄ ironia: approbabat cladem belli ciuilib ex q̄ magnū p̄miū & solatiū ē exortū Videlicet Neronis scelix ipeitū cui ad id adit⁹ n̄ patuissent nisi prius tāta cede resp. fuisset oppressa & a caesaribus occupata. Argumentatūq; a louis exēplo. Quod: sed. Fata: siue parca q̄ humana oia ordi nāt: siue ordines seriesq; cāz. Neroni: Claudius Nero Caesar Domiti uiri scelestissimi filius: Vitiog; oium p̄sertim crudelitatis fuit officina. Aeterna: nunq̄ defutura. Parant magnosq; acquirunt magno p̄tio. Suo tonan. Ioui q̄ solus suo arbitrio tonat. Sauiorum gigantum impiorum terrigenarū qui caelites superis regnis cōgestis montibus detrudere tentauerunt. Nihil quari. iā pbamus. Scelera nefasq; illa ad hoies rettulit hoc ad deos. Hac mer. hoc p̄mio & cōpensatōe quod imperat nero. Pharsalia: ora macedoniae a phar salo opido de causa in cuius campis nō modo inter caesarem & pōpeium certamen: sed et in ter Augustum & Brutum & Cassiū hinc Vir. Ergo inter sese parib⁹ cōcurrere telis Romanas acies iterū uidere philippi.

¶ OMNIBO. Lapsis: uersis. Nulloq; do. cu. te & qā desertae sūt urbes & q̄ nulli ferme ī illis relictī sūt ci ues. Rarus & anti. aut q̄ oīno destitutae sūt: aut q̄ rari admodū ī his habitāt. Horridaq; du. & q̄ uniuersa ita lia iā desolata ē. Manus agricolaz: nō. n. sunt q̄ agros colāt. Nō tu pyrrhe fe. p̄ pyrū regē epirotaz oēs ho stes externos itelligit: q̄ bellū italiae itulerunt. nā pyrrhus rex epirotaz: materno genere Ab achille: p̄no ab Hercule oriūdu cū ipeitū orbis agitaret & romāos potētes uideret. Appollinē de bello cōsuluit. ille ābi guo r̄ndit. Aio te Aeacida romāos uicere posse. hoc dicto ī uolūtate tracto auxilio tarētinis uenit: bellū ro manis itulit: Leuiniū cōsulē apud Heracleā elephatorū nouitate turbauit. Quūq; romāos aduersis uulneri bus occisos eē uideret. ego inqt talibus militibus breui orbē terraz subigere potuisse amicis gratulātib⁹ qđ mihi cū tali uictoria iquit ubi exercit⁹ robur amittā. Ad uigesimū ab urbe lapidē castra posuit: captiuos Fa britio reddidit: uiso Leuiniū exercitu eādē sibi ait aduersus romanos quā Herculi aduersus hydrā fuit fuisse fortunā a Curio & Fabritio superatus Tarentū refugit: in siciliā traiecit. Mox in Italiā Locros regressus pe cuniā p̄serpinā auhere tentauit: sed ea naufragio relata ē tū ī graciā regressus dū agros oppugnaret ic̄tu tegule p̄stratus est corpus ad antigonū regem macedoniae relatum magnifice sepultū. Pcenus erit: sed ro mani ipsi se mutuis uulneribus occidere. Pcenus: Hānibal qui sexdecim annos Italiā occupauit & saepe ro manoz exercitus occidit. Discindere: uastare. Alta sedent: sed id fecit romana discordia. Alta: profun da quae adhuc apparent. Sedent: sunt: manent. Virgilius. Turnus secreta ualle sedebat. Quod si non a nunc sensum transit ad inuocationem: & sine dubio hoc loco per ironiā dicit Neronem ipeatorem: haud indigne tot cladibus ad imperium ro. peruenisse. Dicit enim si aliter Nero imperator Ro. esse nō potuit: ni si prius tot clades italia patereē: iusta causa fuit: cur bella ciuilia fuerint: nam ut talem ipeatorem Romani consequeretur nulla bella: nullae clades timendae fuere: imo potius optandae: ordo est iam nihilo superi q̄ri

Urbibus italiae lapsisq; ingentia muris
Saxa iacet nulloq; domus custode tenent
Rarus & antiqs habitator i urbibus errat.
Horrida qđ dūis multosq; inarata p̄ ānos
Hesperia ē: desūtq; māus pōscētib⁹ aruis.
Nō tu pyrrhe ferox. nec tātis cladibus au
Pcen⁹ erit. nulli pēit⁹ descider ferro c̄tor
Cōtigīt alta sedent ciuilib uulnera dextrae
Quod si non aliā uenturo facta neroni
Inuenere uia: magnoq; aeterna parantur
Regna deis caelumq; suo seruire tōanti
Non nisi sauiorū potuit post bella gigantū
Iā nihil o supi queriur. scelera ista nefasq;
Hac mercede placēt diros pharsalia cāpos

Fata

mur. Non aliā uen. fa. ne. i. si nulla alia rōne Nero potuit imperare Romanis. Magno. s. p̄tio: labore & pe-
riculo declarat periculū: quia nisi prius bella cōtra Gigantes cōfecissent dii n̄ potuere reges eē cœlorū. To-
nāti. Ioui. Gigantū: quia in eā animi elationē uenere: ut bellū Ioui inserī ausi fuerint. Scelera. s. ciuillis belli.
Nefasq; quæ extra ius diuinū & humanū gesta sunt. Hac mercede: hoc præmio ut Nero nobis īperet. Diros
pha. cam esto: hæc oīa gaudemus contigisse: qm̄ nō aliter: dat: ut imperatorem hunc consequamur.

Impleat. & pœnifaturent sanguine manes
Vltima funesta concurrat prælia munda
Mutina **His cæsar pusina fames. mutinæq; labores**
Accedat fatis. & quas p̄mit aspera classes
Leucas. & ardenti seruilia bella sub ætna
Multum roma tñ debet ciuilibus armis.

dit. Vltia: illic. n. debellatū ē & huic ciuili bello finis īposit. Cōcurrat simul certēt. Funesta mū. apud mūdā
hispaniæ oppidū mltis funerib⁹ & cladib⁹ insignitū & mortiferū Nā cū se illic pōpeii filii recepissent tanta
hostiū strages ē scā ut cæsar obsidēs uictos ex ægestis cadauerib⁹ aggerē circū urbē fecerit: q̄ pilis iaculisq;
fixa retinebant. His cæ. ad cæ. quē est iuocatur⁹ se uertit. Perusina fa. mu. q. la. M. Ant. cōs. scds cæ. hæres
Octauiū sibi plātū inuidēs eūq; pbris laceffens armis palā opprimerē statuit: parataq; exercitu deciu brutū
suis motib⁹ resistētē obsedit Mutinæ: Octaui⁹ ueterāis Cæ. reuocatis cōsulē fugat castrisq; exiit: una cū Hir-
cio & pāsa cōs. q̄ illic ceciderūt. Inde uero cū agros ueteranisq; diuisisset. L. Ant. antonii fr̄: tū cōsulat⁹ quē ge-
rebat tū fr̄is: q̄ i orientē accesserat cōfidētia res nouas molies coact⁹ ē perusiā fugerē: ubi ab augusto obsessus
penuria cibariorū turpiq; & n̄ nihil expta fame ad deditōem cōpulsus ē. & q̄q; sine sanguine res acta sit: tñ
inumeri inedia cōsumpti sunt. perusia in etruria oppidū cōditū ab acheis: mutina uero in Gallia cisalpina est.
Accedat: addant. Et q̄s. as. clas. & naues q̄ submersæ sunt apud leucadē in pugna nauali actiaca: i q̄ august⁹
ant. Cleopatraq; supauit p methonymiā classes milites q̄ pierē accipim⁹: Leucas oppidū ē i leucadia penin-
sula quōdā Neritū appellatū sicut & illa nerit⁹ ut pli. docet Significatq; auctore Strabone albā petrā: ibiq;
est salt⁹ amatorib⁹ salutaris. Ipsa at peninsula uix ābraciā ē ubi: & leucates pmōtoriū. Aspa: saxosa. Leucas
oppidū ipm p mari posuit leucadio. Premit: graua: & sic locut⁹ ē ac si adhuc p̄mant. Seruilia bel. n̄ indicat
bellū illud q̄ Funus syrus phanatico furore simulato dū Syriæ deæ comas iactat ad libertatē & arma seruos
q̄si nūmū īperio cōcitauit. Idq; ut diuinit⁹ fieri p̄baret in ore abdita nuce q̄ sulphure: & igne stipauerat lēit
īspirās flāmā iter uerba fundebat. hoc miraculo. lx. āplius militū hoīum coegit exercitū. oppida uastauit: ro-
māorū p̄torū castra dirupuit. Sed hi a ppēna īpatore uicti: & apud ætnā obsessi ptim fame pt̄i crucib⁹ cōsum-
pti sunt: mlti & i ergastula missi. Sed illū bellū nauale cōmōstrat: quo sext⁹ pō. Sicilia & sardiniā obti-
nēs cū suos et armasset i freto siculo ab augusti classe ē supat⁹. Ipse at cū i asiā pfugisset: cathenas tadē illic
sensit & pcusso res. Ardētī æt. hic mōs i sicilia fumū flāma sq; e sūmo cacumie euomit. Debet: obligata est.

COMNIBO. Impleat. s. sanguine. Diros cam. ubi dira bella gesta sūt. Et pœni sat. san. ma. i. umbræ carta
ginēsū q̄ in italia cæsi sunt fatient: ut asdrubalis qa claudio nerōe & liuio collega cū multis carthaginēsib⁹
occisus ē: ergo corū aiā: gaudeāt se ultionē cōsecutas fuisse. Vltia fu. fuerit et plū gestū apud mundā si ali-
ter uero īperator esse nō pōt: bene qdē plū ultimū cæsari fuit: nec illud qdē pro reliqua facilitate: sed triste
& asperū: nā nec cæsar p more lætus fuit: sed añ aciem mœstus cōstitit seu cōsideratione hūanæ fragilitatis
fm appianū: seu metuens ne id qd pōpeio acciderat sibi cōtingeret. Cū ergo diu a quo Marte pugnasset sub-
tū inter milites silentiū exortū est ipse et nefas uidit: qd ante nō uiderat: ut Veteranorū man⁹ retro cederēt
ex quo adeo despauit: ut de morte cogitaret: & uenenu hauriret. Cū igiē cohortes ex trāsuerso ad ei⁹ castra
uenirēt q̄s Labienus misit simulauit eas fugere: & eas ad Mundā usq; secutus ē: & urbē Mūdā obsideri iussit
& cæforū hostiū factis aggerib⁹ castra uallauit. Vbi iā desperatis rebus filius pōpeii antea itorto talo: latēs
i spelūca a cæsariāis occisus ē in crure uulneratus ad lauronē occidit dicit ergo et bellū illud qd gestū fuit
apud mūdā accedat: ut tadē īperator Nero fiat. Cæsar. s. Iulius q̄ trib⁹ & uigiti uulneribus i curia pōpeii oe-
cisus ē cōspiratōe i eū facta īfectores cuius teste appiano alexandrino fuerūt ex suis potissimū fr̄es duo Cæ-
cilius & Bucelianus: & ultra hos Rubrius Riga. Quītus ligarius Marcus Spurius: Crullius galba: Sexti⁹
nasō potius agla: ex amicis uero cæsaris decius Caius casea: Trebonius p̄terea & Tullius cimber. Minuti⁹
Basilusq;. Perusina fa. augustus cæsar cū uigiti quatuor ānorū cēt lutiū antoniū perusiā obsedit: & eū fame
i seditionē uenire coegit: ibi & ipsi ātonio dedit ueniā: & militibus eius. Urbē ipsā diruit: redactisq; i p̄atē
oibus aduersæ ptis exercitibus bellū citra ullū sanguinē cōfecit. Mutinæq; la. in mutina Marcus anto. de
ciū brutū obsidebat ad quē legati de pace missi: repudiati sunt postreō et īperator octaui⁹ & priō qdē pāsa
aduersus anto. male pugnauit: deīde hircius fufis sociis pugna adæquit. tertio anto. uict⁹ ab octauiō i græ-
ciā cōfugit. Et quas. p. ar. cl. leu. augustus cæsar initio mot⁹ bellorū q̄ Marcus Anto. fecit traiecit Durachū
ut ibi ueniēte anto. & Cleopatra occurreret: positis castris leucada pmōtoriū castris circūdedit. Cornua et
pmontorii cinxit: & statū cleopatra & anto. affuere: quadringenæ naues erāt augusti: du cente uero ampli⁹
hostiū: sed magnitudo harū adæquabat illas a nō senis in nonos remorū ordines surgebāt p̄terea tabulata
adeo alta erant: ut castrorū & urbium formā p̄berent: sed hæc moles exitio fuit hostibus. nā agiles augusti
naues: graues Cleopatrarū plures singulas adortæ: facile dissipauere: & ita Augustus Cæsar uicit. Præmit

ga ibi submersæ sunt Cleopatrarum & ant. naues. Et. ar. ser. bel. sub ætna: syrius quædam noie eunus: quasi phanatico furor stimulat suos ad libertatem & arma uocauit: cum Syria Deæ comas rotaret. nam apla in os nuca sulphur stipata accepta: cum singulis uerbis singulas flamas emittebat: quo miraculo moti serui. primo duorum milium postea quadraginta milium exercitum fecit: & cepit castra romæ. s. mælii: letuli: ipsei & pisonis: sed hos tandem nouissime fame uictos & quasi pestilentia consumptos apud ætnam motum ppena in Ergustula duxit. Ardenti: quia spiritus flamas emittit. Multum ro: quis hæc omnia bella fuerint: in quibus tanta romanorum cædes fuit: tamen bene actum est tecum Roma quæ talem consecuta es imperatorem.

CSVLPI. Quid tibi res acta est: quæ tu imperium obtines. Tecum super Nerone post mortem non modo in deorum numerum recipiendum uaticinatur sed et summum deum & sidus futurum. Eumque ut in medio cœli consistere uelit suadet & ad pacem colendam gentium humanum horrat. Peracta. s. finito uite cursu & statu. Est. n. Statum ipse statim actus ad tempora: & locus ipse ubi stat ad tempora siue naues siue milites. Serus tardus & longam uitam ei omnia. Petes a. ibis in cœlum: Regia c. periphraasis & methonymia: magno celites gaudio te suscipient. Prælati quod tu pretulisti terris: & illic maluisti quam in terris regnare. Polo: celitibus. Tenere. s. summum imperium & iouis officio fungi. Sceptrum uirga est regni insignis Currus. i. currus solares quo in sermo metha. describit Oui. Lustrare. i. ut circuire solet. Nihil tibi. ut timuit phætonis icidium quum currus solares impetrasse a patre. Mutato. s. auriga est solarii metonymia. Cede t. ab omnino. nullus deus tibi obstabit. omnes tibi obtinebunt. Iuri. t. arbitrio tuo quæque prius. i. xviii. legit Iuris quoque tui quod placet: ut sit nam uiris tui. i. quæ tibi pebit relinquit tibi quæ deus esse uelis hoc est quæ potestatem uelis habere. nam certum est te Ioui & phæbo nil detraturum Vbi r. p. m. in quæ cœli parte uelis mundum regere. Sed. solium. In ar. o. in parte septentrionali in quæ utraque arctos hoc est ursa maior & minor. Nec quæ: nec iuxta eam partem. Polus

id est uertex antarcticus meridianus: quæ polo arctico est oppositus. Eos polos dicimus ut ait apuleius a quibus uelut a cardinibus directio quædam perfecta axis est ductus diuisor & discriminator mundi. orbem terrarum in medietate constituit: siue ut aptius teneas poli sunt extrema cacumina axis. i. linee recte per speram mediam transeuntis. Austrum aduersum plagam meridianam oppositam. ponitur uerum per regionem. Vnde a quibus locis. Sidere o. obliqua stella tua & non recto intuitu aspiciete. nam si ad occidentem uersum os habere ut sidera pene omnia romanam obliquam respicies: sic et si ad arcticum aut antarcticum. Vnde: si orientalem siue occidentalem. Sentiet a. o. impediet cœli cursus: & inclinabit hac uel illac ipsum eum purum est & uersatile. Librati p. c. o. t. m. assiste in medio cœli: nam nec cernes romanam obliquam siderum: nec eris axibus oneri. Librati: suspensus æquali pondere. Pars æ. i. s. prospectus illius regionis in quæ assistes perpetuo pateat nec nubes admittit: ut a terris se conspiciat. Aetheris: cœli. Vacet: libera sit nec inter illam & terras aliquid interponatur. Obstant a cæ. opponant nobis ne te sidus quoque tuum prospiciamus. multi sed perfecto incassum uolunt totum hoc intelligi allegorice tanquam corporis eius deformitatem ostendat. fuit enim auctore tranquillo oculis cæcis & hebetioribus ceruice obesa & uentre piecto: & iohannes poeta dixisse sidere obliquo: & sentiet axis onus. Tunc: tunc nerone indeum conuerso: poeta humano generi pacem & concordiam auspiciat. Consulat sibi: prouideat suæ utilitati.

COMNIBO. Tibi res acta. i. ad utilitatem tuam. Statione pa. a. pe. se. Apostrophat nunc ad nerone: & per ironiam dicit illum potestatem habiturum cœlicum ex hoc corpore humano discesserit: ut quæcumque cœli partem uoluerit deligere possit. Hac sta. p. i. hac uita finita nam statio est locus ubi naues ad tempora manent: non autem hiemant: ita & anima in corpore nostro quam in statione manet. Serus: quia longa uita tibi superest. Prælati: propositi quia tu cœlum propones regiam romanam. Gaudente po. quia omnes cælestes letitiam agent te in cœlum ascendere. Seu sep. siue iquit rex cœli esse uolueris: siue currum solis ascendere facile tibi consentient. Nihil tibi. quemadmodum timuit phæton cum currus patris regere uoluit. quod d. non eris similis phætoni quæ zodiaci monstris teritus habenas equorum reliquit. Vago er. quia errauit tunc cum solis phæton currum gubernauit: Lustrare circuire. Quis: per quælibet. Tu o iu. tuæ potestati. Sed neque in ar. monet ne inas cœli partes deligat: ne forte maiori onere axem premat: sed dicit medium cœli locum capiendum esse ubi sedem suam statuatur. nam si e regione steterit non posset nisi ex obliquo romanam respicere: & ex hoc eum strabonem fuisse significat. Nec le. p. elegeris. In ar. or. hoc est in septentrionali: uidelicet in altero polo cœli. nam sicut in sphaera uidere licet: diameter hoc est axis alio nomine appellatur ab altero polo usque ad alterum polum per mediam transit sphaeram & primus polus arcticus. i. septentrionalis dicitur ab arcto. i. ursa nam αρκωσ est ursa alter uero antarcticus est ex opposito arctici s. australis uel meridionalis. dicitur ergo ne in altera parte sedem deligat ne o. ne nimio pondere cœlum pressum ruat. Nec po. hoc est in extremitatibus cœli sedere noli. nam utrinque tibi periculum imminet. Austrum. i. in meridie in altero polo neque delegeris sedem. Vergitur: uoluit: quia cœlum se uoluit ab oriente in occidentem: & uertit circa polos. i. arcticum & antarcticum. Auersi: antarctico polo oppositi. Vnde tu. nam e regione positus: romanam nisi ex obliquo aspiciere poteris. Aetheris imen: noli in extremitate cœli sedere. quia nimio pondere pressum cœlum in periculo est ne corruat. Axis. s. arcticus & antarcticus. Librati po. quod igitur faciendum: utra inquit pars cœli erit: si in medio sederis. Orbe. s. cœli. i. in media rotunditate & conexitate: nam cœlum sphaeræ cum est. Librati. i. seipsum sustentis: quia suo pondere se sustinet: ut in nullam partem inclinetur: iohannes libratum cœlum dicit. Pars

Quod tibi res acta est. te quum statum pacta
Astra petes serus: prælati regia cœli
Excipiet gaudete polo: seu sceptrum tenere
Seu te flaueros phœbi transcendere currus
Telluremque nihil mutato sole timetem
Igne uago lustrate iuuat tibi numine ab omni
Cedetur iurique tuo natura relinquet.

Quis deus esse uelis. ubi regnum potest mundi
Sed neque in arcto o sedem tibi legeris orbe
Nec polus aduersi calidus qua uergit austrum
Vnde tuam uideas obliquo sidere romanam.
Aetheris imensi partem si presseris unam
Sentiet axis onus librati pondera cœli
Orbe tene medio pars ætheris illa sereni
Tota uacet nullaque obstata cæsare nubes.
Tunc genus humanum positus sibi consulat armis

medii cœli. Vacet. i. tibi fuit: & significat crassi corpis hominem: ac si dicat tanta est tui corporis vastitas: ut tota cœli parte sis occupaturus. Tunc genus humanum: hoc loco rursum irōice & aphibologice loquitur. Vir. n. dicit te cum cœlo renueris & gentibus humanis imparis cœpissis: pax totum orbem tenebit: sed hoc dicit dōcē uiuus ipse tenebris si bella erit. At ubi e terris discesseris: tunc dicitur pax ubique regnabit. Tunc: postquam mortuus eris: uel postquam regna cœli tenebris SVLPI. Inquit uel. themesis est. Missa: emissa e templo iani

Inquit uicē gēs oīs amet pax missa p orbē
 Ferrea belligeri cōpescat limina iani.
 Sed mihi iā numen: nec si te pectoris uates
 Accipia: cyrrhea uelim secreta mouētē
 Sollicitare deū: bacchumq; auertere nysa
 Tu satis ad dādas romana i carmīa uires
 Fert animus cās tantarū expromere rerū
 Immēsūm q; apit opus: qd i arma furētē
 Impulerit pplm qd pacē excuserit orbī
 Inuida fatorū series sūmīsq; negatūm.
 Stare diu nimioq; graues sub pōde lapsus
 Nec se roma ferens sic quū cōpage soluta
 Sæcula tot mūdi suprema coegerit hora
 Antiquū repetēs iterū chaos oīa mistis

Oui. Quū libuit pacē placidis emittere tectis. Libera p
 tutas ambulat illa uias. Cōpescat li. ferrea claudat portā
 aeneā & uectibus ferreis mūtā. Iā bel. Iāo pacis belliq;
 arbitro Nūa pōpili tēplū erexit qd belli tpe apiebat: ea
 rōne: Vt pateat pplō redit ad bella pfecto ut iqt Oui.
 Pace claudēbat: ne qd posset discedere. fuerat at usq; ad
 lucani tpa clausum ter. Sub Nūa pōpilio. Post fm bellū
 puniū: & sub Augusto post Attiaca bella. Sed mi. iā
 nu. Sed mihi est uiuus p deo es: nec opus est bacchū aut
 apollinē iuocē si tu mihi faueris. Accipia priscianus le
 git accipio. Sollicitare de. iuocādo uexare phœbū. Se
 creta cyrr. mo. reddētē oracula apud atrū cyrrheū: Cyr
 rha oppidū ē iuxta pnaſū i phocide a quo icipit ad del
 phos alcēſio. Ibi ē antrū cyrrheū phœbi oraculo cele
 berrimū de quo lege iustini li. xxiiii. Auertere: reuē
 ut me adeat. Nysa. Nysa ut auctor ē Stra. uicē ē elycōis
 in phocide. & Vrbs i felici arabia: & alia i idia: baccho
 sacra. Qui dnt nysā uerticē alterū esse pnaſū i quo bac
 chus colat & cytherō ē appellat & p cyrrhā alterū uer
 ticē ipm helycōa accipiūt ridiculi sūt: nā hiduo mōtes

diuisi sūt: & a pnaſo bicipiti lōge distāt. Poeta ergo urbē arabicā uel idicā itellexit: Nā quis Helycō phœbo
 & Cytherō baccho sit sacer. Nysā q uicus ē i helycōe n̄ designauit. Tu. s. tu sufficis ad ispirādā mihi faculta
 tē canēdi romanā historiā. Fert aius. Vt facilius itelligat qd ē scriptur Historiā: explicat cām belli ciuilis red
 ditq; auditorē attētū & docilē: Vultq; p̄cipuas cās fuisse latū nāq; rerū instabilē & nimīā potētīā romanorū:
 Addit iis regnādi discordē cōcordiā q inierūt crassus Pōpei & cæsar: cū regnū n̄ capiat duos. Postea sub
 iūgit mortē crassi & iuliæ. Ipsorū ducū supbiā & amulationē. postreco publicā urbis corruptionē & uitia:
 Cās huius belli cæsar i cōmētariis: florus i historia: & trāqllus i cæsar diffuse apiūt. Fert cupit. Expromere:
 apire: & uelut e cōdito emittere. Cās. Cā ē id pp qd aliqd fit. Immēsū. o igēs cāpus & moles. Furētē uehemē
 ter cōmotū. Excusserit: repulerit. Executi pprie dī q sedēs ex equo cussus eiciēt: Series sa. ordo & cōnexio
 cārū. Inuida: inimica: nā nihil qd ē sub luna uult eē æternū. Quippe oīa orta occidēt & aucta senescere ne
 cesse ē ut inqt Salu. Sūmīsq; ne sta. d. oē qd ad sūmū icremētū puēt aut iminui aut dissolui natura cōstituit.
 Nimioq; g. s. p. l. & casus grauiores ex magno & alto statu. Claudius inqt. Tollūt i altū ut lapsu grauiore
 cadāt. Nā qd nimis eminent diuturnū eē n̄ p̄t. & quo maius ē pōdus eo maior ruina. Vere igit Hora. Sapi
 uētis agitat igēs pius & celsæ grauiore casu decidūt turres feriūtq; sūmos fulgura mōtes. Sic cū. c. s. Simili
 tudo a mūdi machia p discordiā i se aliqñ reditura. Soluta c. rupta elemētōrū cōiūctōe & amicitia. Hora. su.
 ultimū mūdi tps. Coegerit: tot sæcula coadunauerit & cōcluserit: hoc ē finierit oē æuum. Antiquū. r. i. c. i. i
 p̄stinā cōfusionē reuertēs: nā oē cōpositū soluit in suas ptes: & siue ex q̄ttuor elemētis cōstet ut piacēt empe
 docli: siue ex athonis ut epicuro dissoluendus est mundus: q̄q; multi uolunt fore æternū. sed certum est oīa
 cōcordia firmā esse lite uero & discordia dissipari: qd duo elementis adiecit Empedo. ut formæ ppria. Amicitia
 est cum contrarie qualitates elementorum & diuersæ discedunt: Lis at cum ille redeunt. Chaos: cha. ē
 cōfusa quōdā elementorum unitas hians patensq; in pfundū dcm a. Xetpio quod est hio.

COMNIBO. Gens oīs amet. i. fit hoīum iter se societas atq; cōiūctio: qd dū ipas eē nō pōt. Ferrea belli
 geri: fm historiā Liuii hoc dixit & cōsuetudinē romanā nā. Numa pōpilius tēplū iani ædificauit: ita ut cū
 clausum eēt pacē significaret: aptū uero bellū. Belligeri ia. i. iam dei tēplū qd aptū bellū significat. Cōpescat
 claudat Vir. Claudē belli portæ: significauit pacē futurā esse: tūc cū Octa. imparet: qd ita fuit: nā regnan
 te Augusto cæsarē pax p rotū orbē erat. Sed mihi iā numē. i. tibi uiuo diuinos honores exhibeo teq; nō mi
 nus i terris iuoco: qd si cœlū teneres. Te pectore. i. si diuinitatē tuā mente aīoq; cōcepo mihi n̄ opus erit iuo
 care apollinē: nec musas: nec carnē quo bella romana describā. Accipia pe. i. qd te aīo & mēte cōcipiā. Nec
 uelim. i. nolī. Sollicitare deū. s. apollinē. Cyrrhæa: cyrrha urbs ē uetustā sub cirphī rupē iuxta delphos ubi
 colebat apollo. uñ Iuuenalis cirrhæi spicula uatis. Nysa: urbs fuit in felici arabia i qua bacchus enutritus fuit
 a nymphis de qd nūc itelligit aliā eiusdē noīs i idia bacchus cōdidit: fuit et uicus ni helicone strabo. Mouētē
 f. tunc cū oracula dat: qa mons oīs circūcuti uī & tremere. Auertere: remouere quāobrē nec hunc: nec illū a
 suis sedibus mouebo. Tu satis. s. eris & sufficis. Rōana carmīa: i qb̄ res romanas scribe cōstitui. Fert aius
 post iuocatōem narrare icipit: sed añ qd narret attētōs facit a rebus magnis: nouis iuistatis. Fert. i. cupit. Ex
 promere apire: sicut i p̄cēmio dixi: licet hoc loco p̄steat ciuilis belli cās diciturū tñ gñraliter p̄seqt: & p̄rio
 qdē dicit quēadmodū pōpilius & cæsar dñandi cupiditatē hūerint. Immēsūm opus: qa rē puā scripturi su
 m̄ sed magnā. Excusserit remouerit. Inuida fa. declarat gñrali cā: qa fata sic uelle uident: ut nullū impiū sit
 diuturnū: sed diuturnū certe n̄ sēmpiternū. Inuida: qd reb̄ humāis iuideat. Senes ē diffinitio fati. nā ut ait
 Ci. Fatū ē qdā cōtinua series rez sese uoluēs. iplicāsq; p æternos cōsequētīæ nodos. Stare diu: nā hoc ipiū
 stare diu n̄ potuisse: nō tm̄ fuit cā belloz: sed fata qb̄ aduerſatib̄ nihil p̄petuo durā p̄t. Lapsus. s. fuerūt cā

huius belli. Graues sub pō. L. unū ex reliquo seq̄. nā si pōd⁹ magnū ē: iō grādiōr ē casus. Ferēs: sustinēs: q̄a ad tm̄ culmē magnitudis roma puenerat: ut n̄ āpli⁹ ex mole nimia stare posset. trāslatio. n. sūpra ē a mole q̄ ubi ad sūmū puenerit necesse ē: ut ruat. Sic cū cō. so. p̄ similitudinē oñdit quō pax turbata fuerit satis uolētib⁹ īpiū rōanū diuti⁹ stā: cū sit fusa pax ī orbē terrarū: sic iqt & fusa ē pax sicut dñt olī iter se dissolutis elemētis: oīa ad ātiquū chaos reditura eē. Sic: quō pax fuit cōfusa: sicut machia mūdi. Ordo ē oīa sidera cōcurrūt. Cū p̄ qñ. Soluta. i. cōcordia q̄ elemētōz ē uiculu⁹ s̄m Empedocle: q̄ dicebat q̄ttuor q̄dem eē elementa: Aquā: Terrā Ignē: & aerē: sed dicebat duo eē formalia: uidelicet itē & amicitia: q̄ elemēta cōiūgūt & separāt. Amicitia eē īcipit cū cōtrariā q̄litates elemētōz & diuersā discēdūt. Lis āt tē cū illā cōtrariā q̄litates redeūt: sed hoc dicebat futuz spacio duodecī milia ānoz. nā ut elemēta cōcordēt diuersas q̄litates hūc. chaos ē regē oīum rudis ī ordiateq; materia cōfusa cōgeries & dī a χεω̄: i. cōfundo.

SVLPI. Cōcurrēt cōcertabūt. Ignea. p. a. p. Vis astroz ignea ī aequor̄ siccādi ip̄m cā descēdet. Tell⁹. e. l. n. tel p̄repugnabit ne mā littora dilatet: & se magis extēdat Excutiet: reiciet. Fri. c. ph. lūa sole oppugnabit nec ip̄ sū respiciet: sed ibit auersa. In d. gnata. a. b. irata q̄ bigis iuehāt q̄drigas solis sibi d̄poscet. Vtiē āt lūa bigis hoc ē duob⁹ eqs siue equo & mulō quoz alter alb⁹ alter niger ē. Poscet d. uolet die lucere. Per orbē o. p̄ Zodiacū q̄ ē obliqu⁹ circul⁹ nā ab imo uni⁹ Zonā tēpata ad sū mū alteri⁹ trāsuert⁹ extēdit. Machia: cōpositio & strues ē āt machia ut ī. x. uictuui⁹ scribit cōtinēs ex materia cōiūctio. Turbabit f. dissoluet cōcordiā. Diuulsi discordantis & ī diuersa distracti. In se m. r. trāslatio ab aedificiis q̄ īgētia & altissima sua mole se opprimūt. Posuer h. m. c. cōstituerūt hāc mēsurā & finē ut quū ad sūmū puenerit īcremētū iminuant & ruāt. Latīs: felicib⁹. Nec g. u. nec fortuna iqt p̄misit facultatē atterēdi rōanū īpiū gētib⁹ exteris: sed ut se met. euerteret uoluit. Cōmodat ī. f. cōcedit p̄priū odiū in res p̄sp̄eras. Odit enī nimis læta & sūma imis & ima sūmis mutare gaudet ut ait Seuerin⁹.

In p. rōanū. Tu c. p̄ Apostrophē hui⁹ belli ciuil⁹ originē fuisse iqt reip. occupationē a Pōpeio crasso & cæsa re factā. Feralia f. mortifera regnādi cōcordia. Regni reip. & īpii rōani q̄ hi ut regnū occupauerāt. Nūq̄ mī. ī turbā: nūq̄ tradidi plurib⁹. Nā roma ān hac aut sua libertate usa erat aut sub singul⁹ regib⁹ fuerat. Om. c. cū exclamatōe arguit eos cupiditatis q̄ itinere cōcordiā īfidā: & ex q̄ sūma eēt discordia oritura. Cæci c. īprouidi & excordes auiditate hñdi. Quid iu. qd̄ p̄dest cū ur̄a societas durare n̄ possit q̄a ē naturā cōtraria. Miscere u. cōiūgere & firmare potētias ur̄as: & hęc iō dīc q̄a ut meminī flor⁹. Cū res Romana toto orbe polleret & ī theatris pōpei e triūphi decātarēt: & pōpei potētia apud ociosos moueret īuidiā Catoq; pōpeiū detrahet actisq; ei⁹ obstreperet. Ille ad p̄sidia dignitati parāde se uertit. Itaq; cū crassus gñe diuitis & dignitate floreret uelletq; opes altiores: & C. Cæsar eloq̄ntia & cōsulatu p̄staret. Pōpei⁹ tñ sup̄ utrūq; emieret & cæsar dignitatē cōparā crassus augē pōpei⁹ retinerē cuperet. de iuadēda rep. facile cōuenē cæsar quo firmi⁹ sibi pōpeiū annecteret Iuliā filiā Scipioni despōsatā ei cōiugē dedit. Tenere in medio: cōiter possidere.

COMNIBO. Ignea astra. q̄ nā sepata sūt uidelicet ignis. i. æther miscēbit cū elemēto cōtrario. i. aq̄. Fretū mare: ip̄m terra iūnda re uidebit. Excutiet cōfūdet: ut oīa iūdent. Phœbe. i. luna aduersa ibit soli: q̄ a sole sp̄ naturalī discēdit & quāto magis appropiāat soli tāto min⁹ lucet & ecōuerso: & hic ē q̄ luna dī cresce re & decrescere: sed sol exteri⁹ suū cursū facit Luna īterius & quātū spaciū sol cōficit uno anno Luna uno mē se p̄ficit. Obliquū or. i. p̄ zodia cū q̄ circul⁹ ex obliquo zonas cingit. ergo ubi nūc noctē Luna tenet: tūc diē tenere uolet. Diem poscet sibi. i. relicto suo p̄ cursū solis icēdē īcipiet. Totaq; discors ma. i. cōcordia elemētōz q̄ oēs res cōsistūt & seruant. In se magna ruūt: cū iqt ad eā celsitudinē uenerit īperiū romanū: ut alti⁹ ascēdere neq̄at: necesse est ut p̄ seruat: sed ita dii uoluerūt: ut sit finis īpii. Latīs. i. p̄sp̄is: sicut tristia aduersa dicius: sic læta p̄spa ītelligim⁹. Fortuna cōmodat īuidiā. Hoc iqt: q̄s fortuna opes po. ro. dedit: īuidere cōpit noluitq; ut externā gentes has opes p̄sternerēt: sed popul⁹ rōanus. ergo īuidiā suā nulli cōmodauit. Populū romanū. nā ita fortūa uoluit: ut rōani iter se cōcurrēt bello ciuili & suas opes p̄fligarent. Tu cā maloz: rōa. n. fuit cā tātoz maloz cū cōepit tribus dñis eē cōis. Nā cæsar ut Iuliā filiā pōpeio coniungeret & crassū cōciliaret: se tertiu⁹ sociū fecit: ut nihil ī rep. gereret qd̄ suo arbitrio displiceret: sed postq̄ cōcordia dīrepta ē morte Iuliæ & cæde crassi q̄ bello p̄thico occisus ē ita bellū ciuile est exortū. Trib⁹ dñis: pōpeio cras & Cæ. q̄ iter se īpiū ro. p̄titi fuerāt. nā ut refert Appianus Crassus Ac pōpeius cōsules ābo designati. Cæla ri īpiū Galliaē ī aliud lustrū progarūt puincias ipsi iter se exercitusq; p̄titi sūt pōpeius hiberiā sortitus ac Libiā. amicis ad eas emissis: rōaē p̄stitit. crassus uero Syriā ac syriæ p̄xia assūpsit: ad p̄thicū sigdē bellū anhela bat: ut lucrū & gloriā inde referret. Turbā: q̄a societas regni nūq̄ duratura est quō. Fœdera. f. fuerāt cā. Regni: q̄a regnū nō patiē duos: sic Staius. Sociisq; comes discordia regnis. hęc ē ergo cā maloz. Feralia latifera: sed satius fuisset nō fuisse cōcordes Cæsarē & pōpeiū: q̄ post cōcordiā in dissensionē uenisse. uñ dī Cice. prius cōsuluisse pōpeio ne cæsarī cōiungeret: q̄a cōiūctionē reip. optimā uidebat sed discordiā p̄nitiosā intelligebat. O male cōio inquā pompei Crasse & cæsar quid tentatis inter uos. societatem iun

Sidera sideribus cōcurrent ignea pontū
Astra petēt: tellus extēdere littora nolet:
Excutietq; fretum: fratri cōtraria phœbe
Ibit: & obliquū bigas agitare per orbē
Indignata diem poscet sibi: totaq; discors
Machina diuulsi turbabit fœdera mundi.
In se magna ruūt. latīs hūc numina reb⁹
Crescendi posuere modū. nec gētib⁹ ullis
Cōmodat in pplm̄ terrā pelagiq; potentē
Inuidiam fortuna suam. tu causa malorū
Facta tribus dñis cōis roma nec unquā
In turbam missi feralia fœdera regni.
O male cōcordes nimiaq; cupidine cœci
Quid miscere iuuat uires orbēq; tenere

ger ipii n̄ ne scitis n̄ iū r̄gnū sociatū eē posse. Male cō. nā ut scribit Plu. Nō ut pl̄mi existimāt) p̄pei ac cæ
saris inimicitia: sed amicitia poti⁹ bellū cile pepit. Cupidie: q̄a libido r̄gnadi uos i hāc societate dduxit. Mi
scc̄i uires. i. ciūger̄ & eē socios q̄i. d. h. frustra facitis. Orbē. i. ipiū orbis frag: nā rōa dñā erat & r̄gia terrarū.

**In mediū dū terra fretum terrāq; leuabit
Aer. & longi uoluent titana labores
Noxq; diē cœlo totidē per signa sequetur
Nulla fides regni sociis. omnisq; potestas
Impatiens consortis erit. nec gētib⁹ ullis
Credite nec lōge fatorū exempla petātur
Fraterno primū maduerūt sanguine muri
Nec pretium tantū tell⁹ pontusq; furoris
Tunc erat exigūū dominos cōmisit asylū**

SVLPI. Dū ter. fr̄e. quoad erit mūd⁹ socii r̄gni erūt i
fidi: hoe. n. p. p̄phrasim & iterptatōnē dic. Terra at̄ ē ele
mētōr̄ grauiſſima & a quo ūdiq; spatō distat a cœlo eq̄
ima & ab aere sustētata cū aq̄ sustinet aq̄. Pli. ait: Aera ui
talē ac p̄cūcta rez̄ meabilē: totoq; c̄ertū: cui⁹ ui suspēsa
cū q̄rto aquar̄ elemētō librari medio spacō telurē. Leua
bit: sustiebit. Et lō. uol. ti. la. & sol uertet se magno laborē
Voluit. n. ōtra motū mūdi & laborat nitēs ōtra ueniētis
sphær̄ uolubilitatē: hic Oui. Adde q̄ assidua rapit̄ uerti
gie cœlū: Syderaq; alta trahit celeriq; uolumie torquet:
Nitor i aduersū nec me q̄ cætera uicit: Impet⁹: & rapido
ōtrari⁹ euehor orbi. lūa quoq; sic nitit̄ & auctōr Pli. Re
liq; gnq; plāetæ q̄ erratici appellāt̄. nā cū mūdo ferūt &
ōtra mūdū q̄n̄ r̄trogradi sūt. Lōgi: q̄a ānui s̄t & indeficiē
tes. Noxq; di. methonymia: hoc ē luna noctis p̄ses seq̄t̄

solē p. xii. zodiaci signa q̄ discurrit intra mēsem m̄lto minori q̄ sol ābitu. Nulla fi. re. so. snia exēplo c̄firmata
null⁹ soci⁹ erit fid⁹ i regno. Regnū. n. n̄ capit duos ut tragic⁹ ait: & Stati. inqt. Sociisq; cōes discordia r̄gnis
Ptās: potētia. Erit ipa. cō. n̄ tolerabit sociū: sed illi insidiabit̄. Nec gē. ul. cre. nec aliis natōib⁹ fidē adhibeatis
sed sumite a uobis ipsis exēpla: qd. n. ē op⁹ aut etheocle & polieē thebāos: aut Atreū & Thiestē mycenæos
omēora: nōne Rōul⁹ remū occidit. Primi mu. cū in ludibriū fr̄is rem⁹ nouos muros trāsiliisset ab irato ro
mulo siue ei⁹ celere ad murū custodiēdū p̄fato ē iterfēt⁹. Alii malūt romulū ut solus regnaret sub hoc p̄tex
tu ea usū ipietate. Est & alia fama q̄ cū de urbis c̄dite ipio noieq; iponēdo captaret auguria & rem⁹ prior ex
auētino sex uultures. Romul⁹. xii. ex palatino uidisset: & hic nūero: ille tpe p̄staret: & uterq; a sua mltitudine
rex salutareē orto certamie ibi. i. turba iēt⁹ rem⁹ cecidit. Primi mu. noua urbs. Fraterno: Emphrasim hēt: ac
si diceret uos tñ n̄ estis fr̄es. Nec pre. tā. a minori ad mai⁹ argumētatio. Si. n. illi p̄ exiguo r̄gno ifidi fuer̄t qd
uos facietis p̄ toto rōano ipio c̄lequēdo. Tātū su. tāti scæleris: q̄tū ē sociū faller̄ & ei insidiari. Exiguo asyl. sy
nedoche: exigua urbs i q̄ erat asyllū hoc ē tēplū s̄ctissimū q̄ c̄stituer̄t iter palatiū & capitolū iter duos lu
cos q̄ uocātū ē iter mōtiū duor̄ q̄retor̄ ad q̄ oīs turba sine discric̄ liber an̄ fū⁹ eēt tute c̄fugiebat: nec ide
auelli ui poterāt quocūq; sceler̄ maculatū dcm̄ ē at̄ ab α q̄ ē sin α σ τ ω traho q̄ neminē ide licebat abstraher̄
Asyllū a nepotib⁹ hercul̄ primū c̄ditū athēis fuisse. Sta. i. xii. docet de quo hac. Auditi q̄cūq; rogāt noctesq;
diesq;. Ire datū & sol numē placar̄ q̄relis. & Paulopost. Sic sacrasse loco cōe aiantib⁹ agris Cōfugiū un̄ p̄cul
starēt iræq; miæq; r̄gnaq; & a iustis fortūa r̄ceder̄ aris Cōmisit d. ad pugnā opposuit & icitauit rōu. & r̄mū
COMNIBO. In medio: i. cōi. ut uos tres iperētis: nō itelligitis hoc uos frustra tētare: q̄a tētatis facere q̄
numia phibēt: & dū mūdi nā p̄stabit ipsa nūq̄ fides iueniet̄ iter socios regnor̄: nec fr̄es qdē iter se fidē sua
uerūt cū regnare cōperūt qd̄ ita sic exēplis n̄ris & ueter̄ p̄bari pōi: ut ueter̄ etheoclis & poliniciis fratrū &
cū regnū thebanū uterq; teneret: tā dē iter illos orta discordia mutuis uulnerib⁹ se ceciderūt sic atrei & thie
stis: quor̄ thyestes uxore fr̄is uiciauit: atreus thyeste ad cōiuiū uocato filios ei⁹ epulādos posuit. Dū ter.
le. i. dū orbis terrar̄ durabit. Leuabit. i. sustiebit: q̄a terra suo pōder̄ liberata i certa p̄manet circūferētia celi
mare. n. terrā circūdat. recte ergo dicit q̄a terra fretū sustinet: aq̄ uero aerē & terrā q̄a suo pōdere aer sustiet
terrā. circūdat⁹. n. ē terra: i. medioq; cētro ē tra. mar̄ ābit terrā: ergo terra ipm̄ sustiet: qd̄ i nullā ptē declinari
pōt terra: sed cū grauis sit deorsū tēdit & ad locū suū redit exēpli gr̄a si circio facis orbe pūct⁹ q̄ i medio cir
cūferētie erit distabit aq̄liter ab ipso orbe nec i aliq̄ ptē iclinari p̄t: sic nec terra iclinari p̄t nec a suo cētro di
sceder̄ licet sit suo loco mota siue dextrorsū: siue sinistrorsū: ergo seq̄t̄ ut cā aer sustieat & cecario i suo cētro
p̄maneat. Lōgi. la. q̄a septē sūt planetæ. s. saturn⁹: iupp. mars: mercuri⁹: uenus: sol luna qnq; se mō cōtra mū
dū fer̄t: mō cū mūdo r̄trogradi s̄t duo. s. sol lūa sp̄ ōtra mūdū ferunt: iō lōgos labores dixit. nā laborat nitēs
ōtra uētētis sphær̄ uertiginē. Voluēt q̄a sol sp̄ ōtra mūdū uoluit. Cœlo. i. p̄ cœlū. Totidē p̄ si. p̄ q̄ signa cur
rit sol p̄ totidē ēt lūa: sed hoc interest: q̄a sol exteri⁹ cursū suū facit & singulo m̄se singula zodiaci signa tñet.
Lūa uero p̄ eūdē circulū cursū suū facit: sed iteri⁹: zodiac⁹ ē circul⁹ i quo duodecī signa posita sunt & p̄ obli
quū zonar̄ circūdat p̄ hūc sol & lūa suū cursū faciūt: sed exteri⁹ sol & iteri⁹ lūa: ergo breuiorē: ex quo seq̄t̄
ut q̄tū spacii uno āno sol cōficit i uno signo p̄manēs: cūq; i oīb⁹ signis cursū fecerit ānū pficit. At uero luna
uno m̄se oīa signa lustrat iō recte dixit lunā succeder̄ diei Nox. i. luna. Nulla fi. re. s. erit. Oīs p̄. ep. n̄. p̄. s. ō
is nā cū poetæ aliqd̄ obscure dixerit diffusius postmodū dicere solēt. Impatiēs cō. i. ptās nulla c̄sortiū h̄re
poterit. Nec gē. ul. nolo inqt̄ externis gētib⁹ credatis sed a uobis exēplū sumite. Fatōr̄. i. numinū & uolū
tatis deor̄. Lōge. i. ab externis. nā a uobis & cōditorib⁹ exēplū sumere potestis. nā ut Liuius & oēs historici
tradūt Romulus & remus urbē cōdidere: & cū augurio uellent inter se dignoscere uter corū urbi nom̄ ipo
neret. Rem⁹ mōtē auētini rōul⁹ palatinū occupauit. prior ille sex uultures hic postea. xii. uidit. Et quū se re
mus tpe: romulus nūero auū priorē c̄deret: exorta est discordia: ut n̄ multo post celer tribunus militū oc
ciderit remū: alii dñt rem n̄ a rōulo occisum fuisse q̄ ad ludibriū fratris priā menia urbis trāsilierit. Primi m.
i. ab initio c̄dificati. Nec p̄. arguit a minori ad maius si duo nō potuer̄t in societate regni p̄manere: cū r̄gnū
exigūū eēt: q̄to magis pati n̄ potuer̄t siml r̄gnar̄ cū tm̄ ipiū hēant ut orbē trarū possideāt m̄lto magis ipel

lenē ut plures regnarē nō possint. Cōmisi. i. i. discessiōem cōcitauit frēs: nā cōdita urbe rōulus & rem^o cū uide
rēt ciuitatē infrequētē eē ut aliūde sibi ciues cōparent Asylū cōstituerūt: sed añ filii herculis asylū athenis fe
cerāt un̄ Vir. quē romulus acer asyllū retulit. i. istar̄ foris struxit. Asylū at̄ locus erat quo oēs ueniētes ut
ingressi erāt si fures: siue homicide: siue latrones fuissent extrahi nō poterāt: un̄ dictū ē asyllū ασω Δεω̄ qd̄
est traho & p̄dor a uero dicit priuationē. Asylū. locus ipse nō urbs: sed asylū paruū cā fuit ut ipm̄ nō magno
p̄mio: sed pp̄ cedēs cōdere: ex quo possum^o itelligē qd̄ facturi sit frēs regnoꝝ idē Sta. Lis̄ de paupe regno

¶ SVLPI. T̄pis a. breui qd̄ tpe pōpeius & cāsar mā
sere cōcordes sed iuiti. Cōcordia di. cū. n. cōcordes erāt
i obtinēda rep. suspeti iuicē erāt & similitates gerebāt
Māsit: hesit substitit. Nō. f. d. n̄ ipsis uolentib^o. Erat. m.
remorabat̄ & ip̄diebat bellū. Meli^o iterpositus q̄ppe al
teri moliētī nouas res obstatisset: ut ligua terre iter duo
maria obstat cōtrariis fluctib^o q̄ sublata statī colluctabūt
Istmos: istmi terre iter duo maria dicūt ex qb^o duo sūt
celebres. Achaic^o ubi oli corith^o q̄ diuidit crisseū iōiū si
nū a sarōico aegi: & Thraci^o i quo cardia. Gracil^o tēuis
& uix sex miliū passuū. Secat ge. ma. diuidit iōiū & aegē
um. Cōferē: cōcertā. Si tra re. si tollat̄ istmos. Iōiū: iōniū
dictū siue ab iōia urbe r̄giōe i asia: siue ut ait Solin^o ab io
nia regiūcula i extrēa italia. Aegeo: aegēū auctōr Pli. di
ctū ēa scopulo it̄ tēdū & chiū iūfulas surgēte i effigiē ca
prā q̄ graci ega uocāt. Frāget: supple se. Sic. u. s̄. alt̄ā
ptē cōpatōis accōmodat. Vbi postq̄. Dirimēs: sepās. Mi
serādo: q̄a ser̄ & altib^o exposit^o iacuit i sepult^o. Assyrias
car. carrā urbs i assiria q̄ & p̄thia ē appellata nā cū p̄thia
oli i oriētali scythia eēt: p̄thi q̄ exules iter p̄tanē i assiriā
uēiētē id nōm̄ q̄ i hitauer̄ puicā idider̄ Latō s̄. q̄. xi.
legiōes ad iermitionē usq̄ sūt cesā. Parthica da. mors
crassi. Soluert̄ fu. ro. excitauer̄ i s̄aiā & bellū cile: & me
thaphorice dixit tanq̄ si crasso uiuēte ligati eēt. Illa a.

afflictū. Quā cre. n̄ solū. n. crasso cū legiōib^o occiso getē uobis pastis: sed cām belli cilis hosti dedistis. Arfa
cida: arfaces p̄sarū rex fuit. a quo reliq̄ oēs arfacidae dicti ut cāsaes rōani: murani latini. ptolomei aegypti
& Belli phoenicū r̄ges Rehnū ipiū rōanū q̄ trib^o occupatorib^o p̄ r̄gno erat P̄pli: q̄ po. hoc ē fœlicitas & ma
gnitudo rōani ipiū q̄ tāta erat duob^o satis n̄ fuit q̄re iqt Flo. Sic de p̄cipatu laborāt tāq̄ duos tāti ipiū fortu
na n̄ capet. ē & ali^o s̄. fortūa p̄pli rōani q̄ oia possidebat duos sub ipio cōtinerē n̄ potuit: nā uiculū quo cōtine
ri ualebāt sublatū e medio ē. Nā iu. Cāsar̄ filia pōpei: q̄ uxor: fœceri cōcordiā m̄: mōiū fœderē tēbat hęc ut
Vale. tradit cū cōitiis a dilitiis pōpei uestē cruor̄ resp̄sā e cāpo domū r̄latā uidisset pōpei uitā metuēs p̄ do
lor̄ exālmis cōdidit & ptū coacta eicē expirauit. fuerat at̄ i cōitiis cel^o domitiū anobarbi fu^o ut ait Appia.
Plu. i ptu eā piisse dicē & filiū m̄i supuixisse: sed breui excessisse e uita. Intercepta s̄. ma. par. dānosa morte
erepta. p̄cātres dea sūt q̄ uitā & mortis bōi: & mali ptātē h̄re dicūt eaz̄ noia cloto lachesis atropos siue ut
gelli^o ex Varrōe tradit Parca n̄ a decia. Abstulit ad ma. ad i feros tulit. Pignora iū. ut s̄. hoc ē affinitatē &
fœtū quē cōpat ex pōpeio. ait. n. i q̄nto. Post pignora tāta s̄guis i fœusti sobolē mōtēq̄ nepotis. Thedas fe
rales: affinitatē mortiferā: methōimia. Est at̄ theda arbor picea ex q̄ faces nubētib^o p̄ferebāt. Diro omi. pessī
mo augurio & luctu q̄ p̄nūcio belli ciuil̄ & mōtis pōpei. ¶ OMNIBO. T̄pis: mōi suo q̄ obscuri^o

dixerat dēclarat. Discors cō. quō discors si cōcordia ē: & quō cōcordia si ē discors: q̄a pax erat iter Cras. Cās. &
Pōpeiu iuita: ergo q̄a iuita: odiosa erat: discors erat. Paxq̄: q̄ aios cōcordes iuiti tenerēt dēclarat. Ver̄ i q̄ iuiti
pōpei^o & cāsar i cōcordiā māser̄. Crassus at̄ erat uiculū cōcordiā eoz̄ q̄ postq̄ bello p̄thico dlet^o ē statī ē orta
dissēsiō iter cāsarē & pōpeiu. Qualis: p̄ similitudinē oñdit quō medi^o crass^o tātisq̄ cāsarē & pōpeiu i cōcordia
retiuerit. eodē mō iqt crass^o tēbat eos ne bello cōcurrerēt: quēadmodū terra iter iōniū & aegēū duo maria cō
tinet ne iter se undis collidāt. Gracil. i. tēuis & āgusta portmos & istmos cōtraria sūt nā portmos ē mā circū
datū tra istmos d̄ terra q̄ iter duo maria posita ē. Cōferē. i. iter se cōtēder̄ ut un̄ undis collidāt: si terra r̄cedat
e medio statī maria illa undas misceē icipiet: q̄ exoriat̄ illico pugna sic crasso amoto iter se pōpei^o & cāsar
cōcurrer̄ cōp̄ert. Sæua ar. historia tal̄ ē. nā crassus aduers^o p̄thos p̄fect^o ē auri cupiditate babyliā aggress^o
q̄ sentiēs Arfacides rex p̄thor̄ exercitū cōtra eū duxit: & cū r̄gionē illā i gress^o eēt tel̄ p̄thor̄ opp̄ssus ē. Diri
mēs: diuidēs. Miserādo fu. bñ misando: q̄a cū factū eēt ut ad colloquiū uēisset: p̄ i fidiā occis^o ē Carrā: carra
rū ē citas babyliā. Assyries: q̄a babyliā ē i assyria ubi hoc factū ē. Parthica. i. a p̄this illata. & q̄ ipi i tuler̄t
rōanis: sed exercit^o sui bella cilia fecer̄t. Orfacidae opsā. Plusq̄. c. q̄a n̄ tm̄ crassū cū exercitu suo deleuistis.
uer̄ ēt po. ro. iter se bello cili cōcurrer̄ fecistis. diuidit̄ i duas p̄tes oēs opes po. ro. diuisā s̄. Quā ma. p̄ accla
matōem dic̄ tm̄ ipiū po. ro. hoc ē terrā & maria fortunā r̄ger̄: tm̄ i ipio suo duo capi n̄ potuer̄t pōpe. & cāsar.
Nō ce. n̄ cōtuit. Nā. i. q̄a aliā cām subiūgit cur Pōp. & Cāsar simul cōcurrerēt uideli. mōtē iulīā nā ea affinitatē
cōtēbat: hic p̄rem̄ ide uir̄ ne arma it̄ se mouerēt. Iulia: cāsar̄ filia ex Pō. p̄gnās cessit e uita: quo tpe domiti^o
anobarb^o aduersabat̄ pō. ad cōsulat^o petitionē die. n. statuta ad petēdū d̄scēderāt nec teste Appia. supuēite

T̄pis angusti mansit cōcordia discors
Paxq̄ fuit nō spōte ducū nā sola futuri
Crass^o erat belli medi^o mōra q̄liter undas
Qui secat & aegēū tracilmar̄ sepat istmos
Nec patit̄ cōterre fretum si terra r̄cedat
Ioniū aegēo frāget mare sic ubi sæua
Arma ducū dirimēs misādo funer̄ crass^o
Assyrias latio maculauit sanguie carras
Parthica rōanos soluerunt dāna furores.
Plus illa uobis acie q̄ creditis actū est
Arfacidae bellū uictis ciuile dedistis
Diuiditur ferro regnū populiq̄ potentis
Que mar̄ q̄ terras que totū possidet obrē
Nō cepit fortuna duos nā pignora iuncti
Sanguinis & diro ferales omine thedas
Abstulit ad mās parcarū iulia sæua

nocte e martō cāpo discedebāt dōec ceptis litib⁹ iter eos. Dōitii suū lum afferētē iteremeī ī secuta deīde oīū fuga dōiti⁹ uis ī dōo ppria saluat⁹ ē. pōpei uestis cruor⁹ sordida: a n̄ nullis ad suos dlata cām mōtis iulīe attu lit. Pignora: uicula. lūcti diūcti sāguie. Ferales: ga tres duces male reip. sociati fuerāt. Thedas. i. nuptias nā saepe uno īstrō toti⁹ rei pprietas īdicat⁹ posuit. n. thedā p nuptiis atiq. n. ī nuptiis thedis. i. faucib⁹ utebāt eo q uir spōsā noctu ducerē solebat Ferales ga tres duces his nuptiis magno reip. malo dsciati erāt. Ad māes. i. mōtua ē. Parcaz: ga tres s̄t p̄cā: lachesis cloto: atropos: q̄ uitā hoīum dispōer̄ uidēt. nā lachesis q̄ filat: p̄ci piū uitae cuiuslibet p̄sonae oñdit. cloto q̄ colū sustinet uitā hoīum duc̄ Atropos q̄ fila rūpit significat finē uitae hoīs & d q̄ īexorabil⁹ ab a & r̄p̄e r̄p̄o uerto ga uerti n̄ p̄t cū ad finē puenit p̄cā quoq; s̄l̄r̄ fila uitae iulīe duxer̄

Intercepta manu quod si tibi fata dedisset
Maiores in luce moras tu sola furentem
Inde uirū poterat atq; hic retinere parentē
Armataq; manus excusso iungere ferro.
Ut generos socris mediā iunxere sabinā
Morte tua discussa fides bellūq; mouere
Permissū ducib⁹ stulos dedit amula uirt⁹
Tu noua ne ueteris obscurēt scā triūphos
Et uictis cedat pyratīca laurea gallis
Magne times. te iā series ususq; laborum
Erigit impatiensq; loci fortuna secundi
Nec quēquā iā ferre pōt cāsar ue priorem
Pōpeius ueparē quis iustius induit arma
Scire nefas. magno se iudice quisq; tuet̄.
Victrix causa deis placuit sed uicta catōi.
Nec coiere pares alter uergentibus ānis
In senium longoq; togā tranquillior usu

CSVLPI. Q d si: sed si diuti⁹ uixisses & ē apostrophae Luce. uir. Vix fu. iratū in cāsa rem patrem & contra Armataq; manus ēt pugnātes ferro. abiecto reconciliat: ut olim fecerūt sabinā: quas cū romulus ob spreta a uicinis cōnubia in ludis neptuni equestris quos appella uit d̄sualia rapuisset: sabiniq; aduersus rōanos acerrie dimicarēt ī medias acies matronae: erinib⁹ passis flētes por rectisq; in fantib⁹ hīc p̄es hinc generos placauerūt. Discussa si. sublata cōcordia. Aemula: laudis similis studiosa Stimulos: incitamenta. Tu no. distributio cū apostrophae. Metuebat pōpeius ne claritas triumphoz cā. quī galliā germaniā britanniāq; pacauerat obscuraret ei⁹ p̄r̄clara ī hispania & aphrica gesta & triūphos pōticū armenicū iudaicū cilicumq;. Laurea py. triūphus de py ratis hoc ē maritimis p̄r̄donibus cilicib⁹ quos pōpei⁹ intra diem quadragesimum cum uitā petiissent in deditiōne accepit: incruenta uictoria. Magne magnus ē pō peius applatus & salutatus a sylla. cū reuerteret ab aphrica iussiq; sunt oēs ut eodē noie appellarent. Ferunt tam prius ipsum ab uniuerso exercitu inditum nom̄ postea a sylla p̄batum: plutar. ē auctor. T e. o. cā. Series cōtinuus ordo. Impatiensq; lo. for. se. cāsar. n. in omni re se eē pri mum uolebat: itaq; saepe ex eo auditū ferunt auctore trā quillo difficilius se principē ciuitatis a p̄rio ordine ī fm q̄ ex fo in nouissimū detrudi: & cū in hispaniā se cōfer

ret: p̄terit̄s oppidulū q̄ nō erat uacuū factōe rusticorū. malē inqt̄ inter hos prius esse q̄ inter rōanos secūd⁹
Quis iu. ambiguū p̄fecto est uter iustiorē pugnādi cām habuerit: cā. n. deos adiutores hūit: q̄ suā cām ip̄a uictoria p̄bauere. pōpeio uero cato. uir itegerrimus fauit: & magna cū laude deis cato cōser̄. V itrix: cāsa riana uicta pōpeiana catōi uticēsi q̄ secutus ē eius p̄tes: & dēiq; mortē sibi cōsciuit. Nec co. pa. q̄ d̄ria duces cōcurrerēt aperit: & pōpeiū q̄rcui annosae sacratae q; cōparat: cāsarē fulmini: mira q̄dē si p̄spexeris subtilita te & artificio. Coiere: certa uere. Alter: pōpeius. Vergētibus: inclinatis. V su toga: cōsuetudine pacis & ocii.
COMNIBO. Quod si fa. rō dicti ga si diu uixisses tu sola potuisses ī amicitia diūger̄ uirg & p̄rem. Maiores mo. i. diuturniora spacia uictae: ga iulia signū erat paucis. Manus: nā manuū diūctio. signū ē pacis: V t ge. p̄ similitudinē declarat historiā tāgēs rōulus īstituto ludo cōsi: uñ cōsualia ludi illi quos igēti appatu se cit: oēs ciuitates cōuenerūt romā: sed dixit prius militibus suis cū signū dare: ut unusq; uirgēs rapet: ra ptis itaq; sabinis p̄es irati sunt rōanis quoz rex tati⁹ cū exercitu sūptis armis bellū rōanis itulit cū at utri q; acies starēt dimicaturae uirgines raptae quaz iūria bellū mouerat. scissa ueste & crinib⁹ sparsis hīc uiros inde parētes arma deponer̄ cogerūt dicētes nos iraz cā sumus: ī nos cōuertite ferz melius p̄bimus cū uir is q̄ sine uiris uiuere poterim⁹: qb⁹ uerbis tūc pax trāqlla secuta ē. & uires simul cōicarūt rōanis cū sabinis & tati⁹ rōae uixit quēadmodū ergo sabinā uirgēs uiros & parētes armatos ī amicitia duxerūt: sic & iulia si uixisset media fuisset iter māus armatas cā. & pōpei & illos ī amicitia diūxisset. Fides dis. i. dissoluta ē o iu lia. Aemula uir. accessit uirtus amula iuidia. nā uterq; dux & p̄iceps erat & res maxias gesserat: pōpei⁹ iqt dū mā a pyratīs liberat dū mitridatē subigit: dū arabiā iudeaq; bello supāt. at uero cā. dū galli āgermaniā britāniā: cū illyrico decē ānis po. ro. ipio adiūxit. Vire⁹ amu. ga n̄ potat sibi psuader̄ alē alci cederat: nec pa rē pōpei⁹ nec cā. superiorē patiebat ergo amula ga amuli uirtutis iuicē erāt. T u ma. s. pōpei. nā magn⁹ p̄ d̄ uictā aphricā appellat⁹ ē a magnitudine rez q̄s gessit. Noua ac. ti. s. cā. q̄ p̄ dēniū subegerat septētriōis p̄tē & britāniā q̄ ab orbe trāz quodāmō remota ē. Triūphos ue. ga triūphauit saepe pōpei⁹ d̄ aphrica d̄ hispāia de mithridate. Pyra tica lau. nā pyratae mā superū & īserū ita occupauerāt ut intercepta esset mercatoribus nauigatio. hi primo a seruilio isaurico uicti fuerunt: deinde a pompeio quadragesimo die funditus deleti: q̄ ut refert Strab. supra mile & trecentia nauigia concremauit. ex hominibus q̄ plures uiginti milibus super fue re alios in urbe solos habitatū deduxit q̄ ille pōpeiopolī appellauit alios dimē urbē acheorū hoīb⁹ effa tā q̄ nūc rōanorū colōia ē. Cedat gal. i. ne uictoria gallorū maior uideat q̄ pyratāz: his reb⁹ elatus erat pō peius sed cā. sua gesta hēbat que illius aīum extolerēt. T e. s. o. cā. Series. i. ordo cōtinu⁹ q̄ tuo tēore uictorias cōsecutus fueris. V susq; la. ga bellū p̄ decēniū gessisti sp̄ inuictus. Secūdi lo. ga nō poterat secūdus eē a pō peio sed iam illuc pōpei & cāsarī amulatio processerat. ut n̄ possent animū inducere ut alter alteri cederet

neceſſe eſt ergo ut diſſenſio incēdat & ardeat. Quis iu. magna laus catōis cuius ſniam cōpat iudicō deorū nā magnū uterq; iudicē hēt belli ſuſcepti: dii iudices ſūt p cæ. cato uero p pō. ut n̄ inferior uideat eē ſniam catōis iudicio deorū. Nefas. i. n̄ licet ſcire. Quis. i. uter cæ. an pō. Victrix declarat quo iudice: iudicio deorū ſe deſedit cæ. pō. ſniam catōis. Pares: n̄ ætate: ſed pes oꝛgeſſu erāt: q̄a iā i ſeniū uergebat pō. nā q̄drageſſimū q̄rtum ānū agebat ſed cæ. iuueis erat pō. iqt q̄ p̄uectioris erat ætatis cū diu i pace uixiſſet iā res bellicas oblit⁹ fuerat At cæſ. tūc maxie uigebat & oēm ætatē p̄tinuū dēcēniū i bello gerēdo cōſp̄ſerat. Lōgo uſu to. i. lōga pace

¶ SVLPI. Dedit dicit du. oblit⁹ eſt artē & ſolertiā ipatoris

Fāaq; pe. i. popularis & ſtudioſ⁹ gloriæ cōparādæ cōciliā diq; populi. Multa da. in uul. i. edebat ſpectacula & mūcra ad populū oblectādū. Auris po. fauorib⁹ ppli. Impelli. ipellebat & inſeruiebat. Aura q̄nq; fauor eſt: uñ. Aurari dicti q̄ fauorib⁹ ſplēdidos. i. claros faciūt. Theatri ſui loci ſemicircularis ad ſpectacula acōmodati in quo eſt ſuæ laudes & uictoriæ decantabāt. manſurum theatrū ex q̄ drato marmore prius pō. magno ſumptu ædificauit cōſulens parſimoniam cum antea ſubitariis gradibus ſcæna imenſo ſumptu ſinglis ānis erigebat ut tacitus ait. Crederi pri. ſor. cōmittebat ſe & iherēbat ſcēlitiq; q̄ diu fuerat uſus. Vmbrā no. ueſtigium famæ & effigies n̄ ipſa ſolidā glia. Quereſu. arbor trūca & ornata ſpoliis hoſtiū qualē Vir. Statiuſq; deſcribunt. Exuuias ue. ſpolia antiqua. Geſtās ſuſtinēs. Dona ſa. quæ illic p̄ monumēto in deorum honore ſuſpendebant. Nec hæ. ra. n̄ habens firmamenta. Nudos: ſine frondibus. Sub pri. eu. quem cōparat aduerſitati pō. Nutet: tremat & ruinā minet. Sola coli. ob uetūſtatē & religionē ueneratur & p̄ ſiluas accipimus alios ciues egregios. Tm̄ no. tāta rerum geſtarū gloria qua pō. ſuperioribus oībus excellebat æquato nō nō alexandri magni rerum fulgore: ſed eſt herculis p̄pe ac liberi patris cæ. uero tūc erat illo inferior: poſtea uero rātus tāq; illo maior euasit ut ſiq; res eius uoluit p̄cēſere

totū orbē terrarū enūeret q̄ iſinitū eē cōueniet. Nec ſa. du. q̄ eēt tā circūſpectus fortisq; ipator. Sed ne. uir. ſed i erat cæ. uirt⁹ irregeta & ut i iuueñ feruēs & cōcitata Soluſq; pu. n̄ lo pudor cæ. ipudēs tāgebat niſi dolose aut pacifice uictor euaderet: cū mallet ui eē ſupior. Acer: fortis & uehemēs idōit⁹ iuicibil⁹. Feri ma. iuadebat iniecta māu q̄qd ira aut cupiditas ſuaſiſſet. Nūq; par. nūq; abſtiebat tēcrariā ui iſerī Tēcrādo tēcr cructādo

¶ OMNIBO. Dedit. oblitus eſt. i. iā nescit ſe eē ducē. Famæ pe. i. cupidus gloriæ & laudis. Daſ p̄ dabat In. uul. quia largitōib⁹ liberior erat po. ro. Impelli: p̄ ipellebat. eſt characteris h̄ſtorici iſinitū p̄ p̄terito p̄ſe cō indicatiui pōere. Auris. i. fauorib⁹ ppli: nā apud h̄ſtoricos aura p̄ fauore ponit. Vir. Gaudēs popularibus auris: aura itē ſignificat pulchritudinē. Hor. tua ne retardet aura marites. Sui the. i. q̄ ipſe cōdiderat: nā añ pō. nullū theatrū māſurū cōſtructū fuerat. ſed pō. priō illud lapidib⁹ q̄dratis cōſtruxit. gaudebat ergo plauſu ppli quē in theatro ſuo dabat illi incedenti p̄ theatrū: nā clari & bonæ aſtatiōis uiri in theatrum plauſib⁹ excipi: mali uero exhibari ſolebāt. Hora. Daſ i theatro q̄ tibi plauſus. Plauſu: q̄a laticia quadā ſignificabat q̄ pō. uniuerſus populus faueret. Reparar e: p̄bat hoc inquit nulli curæ erat pō. nouas uires prioribus adiungere q̄ opes ſuæ ad culmen iā euasſent. Credere pri. f. q̄a nō putabat priorem fortunā poſſe mutari. Vires no. hoc at q̄ dicit n̄ uenit ad illud q̄ pō. reſpōdit. cū ſenat⁹ eū admonuiſſet: ut p̄uideret & caueret ne q̄ de trimenti reſp. patereſt: n̄ ignarus q̄ cæ. cū ingētib⁹ copiis cōtra ſenatus auctoritatem in galliā ciſalpinā uenerat pō. uero dixit nihil timeatis p̄ſes cōſcripti. nā ubi ego terrā pede p̄cuſſero oīs italia mihi fauebit: poſtea cū inferior eſſet pō. numātius q̄dā miles cæ. iubebat ut terrā pede p̄cūteret. hic at miles ab appiano Fauoni⁹ noie dī. Stat per ſimilitudinē oñdit q̄lis erat fortuna pō. cōparat pōpeiū q̄rcui uetūſtæ: q̄ ioui cōſecrata: ſæpe magnorū ducū ſpolia ſuſtinuit. atiq; n̄. ſolebāt cæſorū hoſtiū ſpolia quercui ſuſpēdere. Trophæū dī q̄ fiebat ſuſis hoſtib⁹: ſed triūphus p̄ deuictis & cæſis hoſtib⁹. quēadmodū illa quercus ſpolia cælorū ducū ſuſtinuit: nā cū eſt ſine frōdibus nullā pōt ſine ramis umbrā ſacere: iō eſt uetūſta. frōdes. n̄. ſigna ſunt uiriditatis i arbore. at uero cū frōdes ceciderūt ſignificat arbore iā uetūſtā. eodē mō antiquū & ueterē pō. dīc ſuiſſe: ſed prioris dignitatis adhuc inſigna retinere. Nois. f. pōpei. Stat: recta eſt & ſtabilis p̄manet. Vmbrā: n̄ ipſa gloria: ſed glorie q̄ ueſtigia. Exuuias ue. antiq; ſpolia ppli declarat uidelicet. Dona du. q̄a duces uocabant. ſi hoſtes uiciſſet illorū ſpolia ſe quercui ioui cōſecratae ſuſpēſuros. Nec ua. ra. q̄a non nimis ualidæ ſunt radices: nā nimia uetūſtate ſc̄ cōmotæ. cōpatio p̄tinet ad illud ut oñdat pō. p̄uectioris ætatis fuiſſe. Suo pō. q̄a ipm arboris pondus eā ſtabilē faciet: ſic res geſtæ in maxia dignitate pō. retinebāt. Nudos: frondibus ſpoliatos

Nō efficit um. nō uigore ſuo efficit umbrā arbor: ſic pō. nō uigore ſuo honoraſt: ſed rerū geſtæ ſplēdore. Sed quis: quis ipſa quercus inqt adeo uetūſta ſit ut priō ipetū ueti caſura eſſe uideat: tñ cū aliæ arbores ualidis ſime ſint ipſa præ cæteris in honore h̄r. itidē pō. cōtigit: nā licet multi duces ro. illo uiribus corporis & ai p̄ ſtantioreſ eſſent: tamen pompeius præ cæteris in honore habebatur. Euro. ſpecies pro genere. i. ſimulaç

Dedit dicit iā pace ducem: famæq; petitor
 Multa daſ i uulguſ tot⁹ popularib⁹ auris
 Impelli plauſuq; ſui gaudeſ theatri
 Nec reparar nouas uires: multūq; priorī
 Credere fortunæ. ſtat magni nois umbra
 Qualis frugifero quereſ ſublimis i agro
 Exuuias ueteres populi ſacrataq; geſtans
 Dona ducū: nec iā ualidis radicib⁹ hærēs
 Pōdere fixa ſuo e nudosq; per aera ramos
 Effundens trūco nō frōdib⁹ efficit ūbrā.
 Sed quāuis primo nutet caſura ſub euro:
 Tot circum ſiluaſ firmo ſe robore tollant
 Sola tamen collitur. ſed nō i caſare tantū
 Nomē erat nec fama ducis ſed neſcia uirt⁹
 Stare loco ſoluſq; pudor nō uincere bello
 Acer & idōit⁹ quo ſpes quoq; ira uocaffet
 Feri manū & nūq; temerādo parceri ferro

prius ueto flaſt cœpit. Nutet moueat. Sola. ſ. q̄re? uetusta. Sed n̄ tal' erat p̄p̄e. ſed cæſar qd̄ n̄ erat tãtã glia
dux nigebat tñ & aiũ hēbat acriorē: ut nihil niſi uirib⁹ & bello gereſt aueret. Neſcia uir. q̄a nullus uictoriae
exps eſſe uolebat: ſed coactos bello potiuſq̄ deditōe hoſtes ſup̄a latabat. Acer & ido. unũ ſeq̄t exalto: nã
q̄a idōito iō uehēns erat Solēt. n. duces uictoria fieri iſolētior̄s. Quo: ira pudebat aggredi illd̄ q̄ aſſeq̄ poſ
ſe ſpabat ſed quo ira illũ uocafſet ſtatĩ ſe rapiebat Mũ uir̄ ſuas Quo deē eo Tētrato ſ. pollu. ſãguie hoſtili

Succellus urgere ſuos inſtare fauori
Numinis. ipellēs q̄cqd̄ ſibi ſumma petenti
Obtaret. gaudenſq̄ uiam feciſſe ruia.
Qualiter exp̄ſſum uentis p̄ nubila fulmē
Aeteris impulſi ſomnitu: mūdīq̄ fragore
Emicuit rupitq̄ diē: populosq̄ pauētes
Terruit obliqua præſtrigēs lumia flāma:
In ſua templa furit. nullaq̄ exire uetante
Materia magnāq̄ cadēs magnāq̄ r̄uertēs
Dat ſtragē late ſparſoſq̄ recolligit ignes
Hæducib⁹ cauſa ſuberāt ſed publica belli
Sēina quæ populos ſep̄ merſere potētes
Nãq̄ ut opes nimias mūdo fortūa ſbactō
Intulit: & rebus mores ceſſere ſecundis
Prædaq̄ & hoſtiles luxũ ſuaſere rapinæ

SVLPI. Succellus ur. ſu. p̄ſpos euetus quos ſibi for
tũa ſubmiſtrabat ipellebat nec otentus alios appetebat.
Inſtar ſa. nũ. p̄ſequebat fauētē fortunã. Impellēs uexãs
& frãgens. Petenti ſũ. maxia & altiffima appenti ut ma
gnãimus ſolet. Feciſſe uia ru. i. uiciſſe cũ aduerſatiũ cala
mitate. Quali ex poeta hac ſilitudie n̄ mō cæſaris uiolē
tiã: ſed et naturã fulmis apit naſciť id. n. ex nubiuũ colli
ſione q̄s uetus ipellit nã ſi in nube luçtē flat⁹ aut uapor
tonitruã edunt. Serūpat ardens flumia: longiore nitaē
tractu fulgetra his findi nubē illis pr̄pi uolūt: & eſſe to
nitrua ipactor̄ igniũ plagas iōq̄ p̄tius corruſcã igne
as nubia rimas. Fulminũ gētra tria q̄ aſſat q̄ ſcindit q̄
urit Horum tria numia p̄ratem hēre Seruius tradit. pli.
uero. xi. fulminũ gētra hætrufcos ſuar̄ & nouē deos ar
bitriũ illoꝝ hēre docet. Exp̄ſſũ uē. uentorũ c̄ſictũ emiſ
ſũ e nubibus. Aeteris im. cæli c̄moti. Fragore: ſtrepitu.
trãſlatio eſt ab arboribus q̄ ſrãgunť Emicuit: extra p̄ſi
luit & appuit idq̄ dixit p̄p̄ fulgetrē q̄ prius cernit q̄ to
nitruũ audiat Rupitq̄ di. i. erupit & emiſit igneã luce ut
Rupitq̄ has pectore uoces. Præſtrigēs lu. obtenebrãs
oculos plau. in milite glorioſo p̄ſtigit oculorum acie in
acie hoſtibus. hinc præſtigiũ actus ipſe & præſtigia

tores qui quadam agendi celeritate ſic aciem præſtringunt ut aliud quam quod agunt agere uideantur.
Flamma ob. tranſuerſa corruſcatione q̄ ſemper oblique ſit. In ſua tem. ſu. in ſui aeris regionem ul' in deorum
iouiſq̄ ædes. Eſt. n. fulm̄ ſcipue ioui ſacrũ. Nulla ma. ue. nihil ē. n. q̄ fulmini reſiſtē poſſit & oia diſſipat Ca
dens in terrã ſe uibrãs: Reuertens in cœlũ: r̄. Dat ſtra. ma. mltã ſternit & uatſat. Late ſpar. q̄. re. ig. c̄trahit
fulgorē corruſcatōis q̄ multiplex p̄p̄ celeritatē eē uĩ Hæ. du. cau. Trãſit ad al' belli cãs & publica uitia r̄oã
norũ. Se. origies. P̄p̄loſ po. ut lacedemōes athenieſes & ipſos r̄oanos ap̄d quos ut iqt ſalu. poſtq̄ diuitiã ho
nori eſſe cœpe & eas gloria iperiuũ potētia ſequebant̄ hebeſcere uirtus cœpit: paup̄tas p̄bro hēri inocētia p̄
bēiuolētia duci cœpit. iḡ ubi ex diuitiis iuuetutē luxuria atq̄ auaritia cũ ſupbia iuaſer̄ rape c̄ſuer̄ ſua p̄uipē
deĩ: aliēa cupe: pudorē pudicitia diuia atq̄ hũana p̄miſcua nihil p̄ſi neq̄ moderati hēre. Subactō: ſubiugato
alibi mollirum & attenuatum ſignificat ut aruum ſubactum. Intulit: inuexit in urbem. Nimias o. quæ non
ad uſum uitæ neceſſarium ſed ad delitias eſſent ut ſuerunt attalica: pontice: cypria: corinthiaca. Mores. bo
ni. Ceſere re. ſe. corrupti ſunt a copia rerũ & uitiis q̄ ſecundæ res afferunt. Præda: tã de bõis ciuiũ & ſocior̄
ſpoliatorũ q̄ illicita eſt quã de honeſtis hoſtiũq̄ honeſta. Luxum nimia & impudentem profuſionem.

OMNIBO. Urgere pro urgebat. i. impellebat n̄ expectabat fortunã ſam: ſed eã urgebat. Inſtare fa. i.
imiebat fortunæ ut ei faueret. Impellens q̄cqd̄ ipſi obſiſteteret: ne ad ſũmũ ſaſtigiũ pueniret: uiribus ſuis p̄pul
ſabat. Ruina. i. oia p̄ſternebat cõtra hoſtiũ uolūtate. Qualiter: p̄ ſimilitudine oñdit cã. ipetũ Talis iqt erat
cæſar aduerſus hoſtes qual' ipetus ſolet eſſe ſulminis q̄ magno ſonitu fragoreq̄ torqueť. Exp̄ſſum uē. cãm
fulminis tetigit: nã fulm̄ uentorum c̄ſictũ & nubibus in mediũ cohærentius exprimit: queadmodũ os cã
raſi a digitis exprimit. Mūdīq̄ ſr. ſtrepitu cœli nã fragor d̄r̄ ſtrepitus fractarũ arborũ. Rupitq̄ diē. i. emiſit
luçē. i. corruſcationē. prius. n. ſit tonitrus deĩ ſequit̄ lux illa q̄ corruſcationē uocant. ſed priõ lux uĩ q̄a ocu
lorũ uifus celerior eſt q̄ auriũ ſenſus q̄a certior aure arbiter eſt oculus. Rupit emiſit luçē. ſ. Vir. Rupitq̄ has
pectore uoces Perſtringens lu. i. obtenebrãs oculos nã p̄ſtringere eſt obtenebrare. ſicut p̄ſtringēs oculorũ
aciē. Obliq̄ flã. corruſcatōe: q̄a ſp̄ fulm̄ p̄ obliquũ cadit. In ſua tē. ipſius iouis. i. ætheris bñ dixit. cũ fulmē ni
hil ut nili ignis æthere⁹. Vir. Fœcũdis nubibus æther Cõiugis i gremio lætæ deſcēdit. i. iunois q̄ e aer. iup
piť uero æther d̄r̄. Tēpla q̄a alta & excelsa loca fulmia capiunt. Nulla ma. q̄a nulla moles uim fulmis: coher
cere p̄t: et ſi moles imenſæ magnitudis obſtiterit: tñ facile exilit. Magnãq̄ ca. q̄a ſi ingrediens ruinã facerit
ita exiens ruinã facit. Nulla ma. nulla mole. Cadens: cũ igrediť. Reuertēs cũ exit. Recolligit: colligit ſimul
illos ignes ſp̄ſos. Hæ du. nunc alia diē fuiſſe illius belli p̄cipia n̄ priuata ſed publica. ſ. cupiditas & libido i
perãdi. q̄ cã eſt belli: & hanc cãm repetit & diē poſt belli amor dedit luxũ ſuperfluitas rerũ hēri cœpit & cor
rupti ſt̄ mores: tũc hñdi & dñandi libido iuaſit hoies q̄ maxiarũ ſeditionũ i rep. cã eſſe c̄ſueuit. Hæ cau. ſu
pra mēorata. Sed pub. ſæ. ſ. ſurūt p̄cipia. Merſere: oppræſſere. Fortūa. ſ. regnãdi. i. cupiditas dñandi. has
cãs et perdendi rep. cõmemorat. Liui⁹ i p̄fatōe ſui opis Cæterũ aut me amor ſuſcepti negocii fallit. aut n̄ lã
unq̄ reſp. nec maior ſanctior: nec bõis exēplis ditior fuit: nec in q̄ ciuitatē tã ſera auaritia luxuriaq̄ imiſtra
uerint nec ubi tantus ac tã diu paupertati ac paſimõia: honos fuerit: adeo q̄to rerum minus tãto min⁹ cupi
ditatis erat nuper diuitia: auaritiã & abũdãtes opes deſideriũ p̄ luxũ atq̄ libidinē p̄ eũdi p̄dēdiq̄ oia iuaſer̄

has igitur causas publicas commemorat: quia labente disciplina lapsi sunt mores: & omnia simul corruerunt ad ea usque tempora. Opes non necessarias. Mundo sub. orbe terrarum imperio romano subiecto. Mores. s. boni & temperati non essent. Cesser. se. re. i. pp. copia & prosperitate abierunt boni mores. Mores: quia diu po. ro. non argenteo usus est non familia tota alicuius. xyi. viros habuit claros: nec scrupulum quidem argenti possiderat. sed pau. aemilius primus alicuius genero quique pondus argenti donauit ut. Vale. dicit. Licinius censor Cornelium ruffinum censoria nota donauit quod quique pondus argenti possideret. Seruius rex primus signauit aes nota pecudum teste plin. unum & pecunia appellata. Argentum signatum est anno urbis quingentesimo octogesimo quinto. quinto Fab. consul. p. r. ne argenteo quidem signato ante pyrrhum regem deuictum usum est. Nota argenti fuerunt bigae atque quadrigae. Nota aëris fuit ex altera parte lanus geminus: ex altera rostrum nauis. Aureus nummus post annum. lxxii. percussus est quae argenteus. Praeda & hostia. i. praeda hostium rapinarum per endiadim. Suasere Iu. quia quanto maiores opes esse coeperunt: tanto maior cupiditas habendi romanis uenit iuxta illud. Et cum possideant plurima: plura petunt.

SVLPI. Non auro te. quae mo. nullam in anullis uasis adificiis & uillis habuere modestiam cum apud priscos illos ut inquit Oui. Leuis argenti lamina esset criminum. Hi uero pietes pigebant laquearia in aurabant & uillas & domos in urbium modum edificabant: ut plin. Salu. quae testantur. Menses pri. ueterum frugalitatem apud quos frequentius pultis usus quam panis erat ut Vale. tradit. Et gulae adimere cibosque ganeatos non norat: postea uero ut inquit Salu. Vescendi causa terra marique omnia exgrete. Mares ra. cul. uix de genere. nu. Viri usurpauere ornamenta & habitus uix uenientes geri a puellis & sponsis. Oui. Foeminea uiri potiuunt lege mariti Et uix ad cultum nupta quae addat habet Fecunda uir. quae producit multos egregios uiros ut Fabricios Curios Quiritios & Atilios. Accersit expetit aduocat. Quo gens quaeque pat. i. opes quam in genis obsunt: nam ea mollia delicataque reddunt. Auri uero & argenti usus Licurguus lacedemonum rex uelut omnium scelerum materiam sustulit. Tum iungebant praeterea agros agris distantibus aut emptis aut occupatis quae medii essent. Extenderunt sub igno. co. dilatabant usque ad distantes & ignotos agricolas eos agellos in quibus Camillus arauerat & Curius foderat: quae fuerant illis ceteri: censentes prinitiosum ciuem esse: cui septem iugera non satis esset. Furius Camillus & Mari. curius & si consulares triumphalesque uiri cum a rep. uacarent rem rusticam industrie exercebant. Nec legas curionum uersus. non stare: & finia exigit curiorum. Non erat is po. alia a bellandi consuetudine romana. Sua: propria nam nulli pebat & omnibus impabat. Inde. quia bellis & armis assuetus. Et quod su. ege. ui. ne. & omne scelus per cupiditatem audacter committebant. & uile censebant. Ege. occupiscentia quam animos facit egenos. Magnamque de honore ingentem: & per quo ferro dimicandum esset existimabant posse plus reliquis cibis & suo arbitrio reperi. gere leges ferre: senatum & po. irritam & flectere. Mensuraque iu. uis erat: quae plus uirum habebat uirum potior erat. Vi. n. & fauore: non iuris & legibus omnia agebant.

OMNIBO. Modus. i. mensura nulla fuit in opibus. Fames non modo in adificiorum magnificentia & in auro possidendo mensura non fuit: uerum etiam in conuiuio & epulismodum excesserunt romani. Aspernata. s. est. Mensas priore. quia adeo contentes prisci romani erant: ut frequentior usus apud eos esset pultis quam panis. Cultus. i. ornatus uestium omnium & in possidendo auro: & in adiuu magnificetia & in epulis coeperunt romani excedere modum: & creuit hinc cupiditas: inde fuit causa bellorum & seditiois. Virorum. s. fortium: uir a uiribus dicitur quia maiores habeat uires quam foemina: a quo deriuatur uirtus secundum Cice. Foecunda. p. uirorum paupertas foecunda est quam fortibus & bonis uiris paupertas abundat. in paupertate enim duri in diuitiis moles & effoemiatu nascuntur. Fugit. s. a romanis & ab omni natione & populo. Arcessit. i. arceat ex pellit prohibet ab arceo. non sit arcesso. Quo gens. nam per aux mille doli caedesque perpetrant: phocilides. *Χρῆσα κκαωυ αριιτηε Βιοφ Δορε.* i. aux malorum artifex corruptor uitae. Tunc. s. ubi opes abundare cepit romani contenti erant modicis finibus agrorum: nunc latifundia possidere uoluerunt ut finem agrorum nullum facerent iugem praebant romani. Quodam sul. quae quodam romani principes coluerunt: nam romani principes gloriose colere agros solebant & ab agris ad consulatum aliosque magistratus accersebant. Oui. fast. priore. iura dabat populo posito modo praetor aratro: pascebatque suas: ipse sanator oues: unum uiatores ministri illi dicti sunt aui a: quod ab urbe ad agros missi in urbem colonos arantes acciret ad magistratus. Longa. ru. quia in agris culture dediti habitabant namque agrum male coluisse censorium praebant. Sulcata. i. arata. Vomere causa nam camillus agriculturam exercuit: hic fuit quae gallos dissipauit: ciuesque in urbe romana retinuit. cum consilium caperet migrandi uehios. Curiorum: Curius fuit qui caesis sannitibus & sabinis deuictis magistratu relicto agrum coluit. Non erat is po. iam non talis erat po. romana. quae ut ante consueuerat per libertatem bellum gereat & in pace sine iniuria uiueret: in bello autem uiuebat cupiditate. s. possidendi. Sua li. ut contentus esset libertate. Ire facta. quia romani facile irasci coeperunt ut pua causa subsistente bellum gentibus inferret. Vile nefas. i. ut satisfacere cupiditatibus suis nihil nefas esse putabant. Decus. s. romanis erat. s. plus patria potuisse quam opibus atque potentia ceteros uiceret id putabant esse decus quod ferro & armis acquirerent. Potuisse plus pat. i. sibi suae patriae iura subiacere. Ferroque: non solum inquit esse magnam decus: sed de quo dimicarent ferro & armis. Mensuraque iuris: uis erat tantum quisque poterat: quantum uiribus superior erat: nam is iure omnes antestare uidebatur qui uiolentia ceteros opprimeret. Plae bescita. s. coacta sunt: leges erant coes tantum patriciis quam plaebeis sed plae bescita dicitur statuta: quae a plaebeis ferebantur.

Non auro tectisue modus mensusque priores
Aspernata fames: cultus gestare decoros
Vis nuribus rapuerunt mares: foecunda uirorum
Paupertas fugit. totoque accersitur orbe
Quo gens quaeque perit. tum logos iugem fines
Agrorum: & quodam duro sulcata camilli
Vomeris: & antiquos curiorum passa ligones
Longa sub ignotis extendere rura colonis
Non erat is populus quem pax tranquilla iuuaret
Quem sua libertas in motis pasceret armis
Inde irae faciles: & quod suasisset a gestas
Vile nefas: magnamque decus ferroque petendum
Plus patria potuisse sua: mensuraque iuris

CSVLPI. Hinc: ex cupiditate luxu & ut. Leges & pl. c. syllepsis est psonar. Coacte dicunt leges & cū n̄ exercēt: ut ifra. At postq̄ bello leges siluere coactæ: & cū uiolenter pmulgan̄: ut egit caesar cui pōpeius & crassus cum armatorū præsidiō astiterē. Est at̄ plæbiscitum ut ait capito. lex q̄ plebs n̄ ppl̄s accipit sunt & plæbiscita plæbis decreta a tribūis facta: lex uero est sūma ratio insita i natura quæ iubet quæ faciēda sint p̄hibetq; cōtraria. Turbātes iu. cū cō. a cōsulib⁹ discordātes. Fasces r: consulat⁹ empti sunt. n. fasces secures uiminib⁹ i uolūtata cōsulū isignia. Sector. fa. f. hoc est, emptor & uenditor suffragiorū. Sectors. n. & qui secāt dicunt & q̄ empti sua persequunt. Auctor ē Fest. luca. sectorē iō ppl̄m appellat quia fauorē & suffragia emebat & empti p̄seq̄ns uēdebat pedia. dic̄ sectorē eē aestimatorē redēptorēq; bonorū dānati atque p̄scripti q̄ sp̄e lucri sui secutus bona illa sel̄ auctionabat p̄q; iis pecūias pensitabat singula uēditur⁹. Ambit⁹: assentatio & corruptio ad honorē cōseq̄ndū. Ambit⁹ ē i actu. Ambitio uero in aīo honorī cōcupiscētia. Ambit⁹ et locus duorū pedū & semis iter uicia ædificia ad circum eū dū relict⁹. Lætatis: mortifer. Annua cer. ætētōes comitiorū quæ mense ianuario Martioque fiebant. Campo hoc ē martio ubi septa erāt & suffragia uēdebant. Usura u. creditæ pecuniæ fruct⁹ ex usu fœnus pprie naturalis terræ fructus est. inde ad usurā trāslatū sed hoc disse-

Vis erat: hinc leges & plæbiscita coacte
Et cū consulibus turbantes iura tribunū
Hinc raptifasces pretio: sectorq; fauoris
Ipse sui populus: latalisq; ambitus urbi
Annua uenali referens certamina campo
Hinc usura uorax: auidūq; i tēpore fœn⁹
Et cōcussa fides & multis utile bellū.

Clā gelidas caesar cursu supauerat alpes
Ingentesq; animo motus bellūq; futurū

runt q̄ usura est primū illud lucrū ex pecunia redita: fœnus si statuto die n̄ reddat̄ duplū aut q̄druplū soluat̄ estq; usura usuræ. Auidū: cupidū & auarū. In tpe q̄a in certū tps̄ debet. Concussa. qualata fracta. *Vtile multis enim bellis ciuilibus ditabantur. ut pompeio Crassoq; euenit bello syllano.

U Am ge. cæ. Narrationē poeta aggredit̄ nō remoto initio sumptā sed a loco necessario i choatā. Alpes: mōtes q̄a togatā galliā diuidūt a comata dictos ab alphi quod sabia lingua ē cādidū festo auctore: nā albēt niuib⁹ Supauerat. cur. accelerate trāsierat. Cœpat epheresis. p̄ cœcepat. Cōstituerat. n. uirtutis p̄mia q̄ negabāt armorū uirtute cōseq̄ p̄serti cū ad nullū æquā cōditionē admitteret̄ nec pacisci posset ut quoad cōsul fieret reliqs̄ legiōib⁹ dimissi trāsalspiāq; gallia saltē una legio cū illirico sibi cōcederet. uideretq; iō dimitti iuberi exercit⁹ ut aduersus se debiliore aduersus eēt futur⁹ instructor. Eo p̄cipue argumēto q̄ due legiōes ad bellū p̄thicū destinatae quarū unā a Pōpeio ipse accepat: sibi subtractæ erāt & i italia retēta. Ad huius tribunorū q̄ sibi fauebāt itercessionē eē sublatā: & ipsos urbe cessisse accepat: Sūt tñ q̄ tradāt bellū ciuile multo ip̄m ātea cōcepisse: ex quo q̄stor i hispāia uisā ad gades magni Alexātri imāgie igēuerat qd̄ ipse ea iā ætate q̄ Alexāder orbē terrarū subegisset memorabile nihil egisset: & cū nocte p̄xia uisus eēt p̄getē m̄ri stuprū tullisse: cōiectores arbitriū terrarū urbis sibi portendi r̄nderāt. qñ m̄r sibi subiecta nil aliud eēt q̄ parēs oīum terra pōpeius dicebat eū despatōe adductū q̄ q̄ cōstituerat cōsumere n̄ posset: nec priuatis opib⁹ ppl̄i expectationē explere: turba oīa ac p̄miscere uoluisse. Alii timuisse dicūt ne eorū q̄ priō cōsultu aduersus auspiciā legesq; & itercessiōe gessisse rōnē reddere cogeret. qd̄a putāt captū ip̄i cōsuetudinē pensitatisq; suis inimicorū uirib⁹ usū occasiōe rapiēde dānātōis q̄ ætate priā cōcupiscet. Tallia Suetō. memorat. Ingētes mo. maxias curas. Futurū nūc a fio ē nō a fū. Vt uē. ē hoc tpe caesare trāsalspia gallia reuersus ra uēe agebat. bello uīdicatur⁹ si qd̄ de tribunis plæbis itercedētibus p̄ se grauius a senatu cōstitutū eēt itaq; clā p̄missis cohortib⁹ cū spectaculo iterfuisset post solis occasū iter igressus nocte extictis lumibus errās ad rubiconē cohortes ē cōsecutus cōsistēsq; paulū & reputās q̄tū moliret̄ cōuerūs ad p̄xios: & nūc ingt̄ regredi possumus: qd̄ si pōticulū trāsierim⁹ oīa armis agēda erūt: Cōtātī ostētū tale factū ē qd̄a eximia magnitudie & forma i p̄xio sedēs repēte appuit arūdie canēs ad quē audiēdū cū p̄ter pastores plurimi et̄ estatōib⁹ milites cōcurrisset iterq; eos & æneatores raptō ab uno tuba p̄siluit ad flumē & igēti i spiritu clarissicū exort⁹ p̄dētis ad alterā ripā tū cæ. eaē ingt̄ quo deorū oīta & inīcorū iīqtas uo. lāctat ē alea ingt̄ atq; ita traiecit exercitū

COMNIBO. Tribuni pl. abrogabāt leges senatorū. patricii at̄ phæbiscinta opprimebāt inde inquit iura oīa tacuisse: iura cū con. q̄a sp̄ tribuni infesti fuere cōsulibus: nā tribuni remphæbis augere uolebant. At uero cōsules studebāt patriciis & nobilitati Hinc. i. a ui. Raptifa. sed cœpit esse largitio in po. ro. ut nō bonis artib⁹ ciuitati cōsulere sed pecunia & largitionib⁹ corrūperet̄ populū. Sector iuris: uerbū ē. sector dī aestimator redēptorq; bonorū p̄scripti q̄ ea demū maior̄ p̄cio sit uēditur⁹ q̄ si sui lucri sp̄e secaret. i. seq̄ret: nā secare p̄seq̄ pōebāt. Vir. ille uisā secat ad naues. i. sequit̄. Sectorq; .f. i. popul⁹ erat sui fauoris uēdictor: ita populus fauorē suū uēdebat: ut q̄s maius p̄tiū largiret̄ ei sua suffragia daret. Ambitus: imoderata cupido h̄ndi m̄gratus p̄cib⁹ & pecūiis senatores ambibāt ut suis suffragiis p̄ueherent̄ ad magratus. Iō lætatis ābitos. i. pestifera cupiditas m̄gratuū. Annua cer. q̄a cōsulatus m̄gratus ānus fuit. Cāpoue. i. po. ro. q̄a i cāpo martio sua suffragia uēdebat. cōtinēs p̄ cōtēto. Hinc usu. uo. q̄a nō suppetebāt diuitiæ: ut possent suū luxū iplere iō erat necesse: ut pecuniā i fœnus acciperet̄. Vorax q̄ sp̄ & occulte deuorat. Intē. q̄a usura tpe crescit. Cōcussa. i. cōmota & fracta. q̄a fides ex po. ro. aufugit. Multis. u. bel. nā q̄ fœnor̄ sūt oppræssi sp̄ bella desiderāt ut aliena rapiant & iō multis utile bellū dixit. lam ge. cæ. narratio postq̄ ciuilibus bellis semia atq; principia tā priuata q̄ ulia attulit cū rōnibus q̄ seditōes i ciuitatibus excitare solēt nūc dicit qd̄ caesar fecerit postq̄ aīo bellū geret̄ cœcepit: p̄ moto. n. exercitū i galliā rauēnā appulii deīde ariminū se recepit: uñ poeta ab h̄itoria n̄ declinat quā si uoles lector iuenies apud appia. sueto. Plutar. Flo. & i suis cōmētariis iuliū Cæsare. Cursu. i. celeritate. nā celeriter oīa agebat caesar. Cœpat. p̄ cœcepat aīo. Motus magni belli maxios mot⁹ cœceperat

CSVLPI. Rubiconis: fluuii iter ariminū & rauēnā q̄ italiā antiquā a gallia separat & in hadria cōfluit. In gens uisa: aut ē poetica fictio: aut hoc cæsari p̄ getē occurrit. dū anceps eet ad rubiconē ubi marmor his uerbis ex senatus decreto īscriptū aduerterat. Imperator siue miles siue tyro armatus q̄sq; sistito: uexillū arma q; deponito: nec citra hūc amnē arma signaue traducito. Quisq; cōtrafeceris hostis diiudicabere. p. r. ac si arma cōtra patriā: penatesue deos abstuleris. Trepidātis: timētis. Canos crines: q̄ urbis indicāt uetustatē

Turrigero: coronato turribus q̄a roma turrata ē. Lacera cæsarie: laceris comis ob bellū iminēs & luctū. Nudis lacertis: morte deflētū funera q̄ brachia pectus & facie plāgunt pmixta uerba. Signa mea: aq̄las & tubas.

Iure: iuste & ut iniuriā inferre nolitis. Si ciues: Nā q̄ fert in patriā arma ciuis non dī nisi forte idē hostis esse & ciuis pōt: ut in paradofas Cice. inquit. Perculit: cōmouit: Horror: tremor ex metu. Riguere comæ. erecti sunt capilli. Vir. Obstupui steterūtq; comæ. Lāgor debilitas ex metu orta refficit eūtē. O magne. Iouē & reliquos deos q̄ritū & ipsā romā ut cceptis faueāt iuocat seq; excusat n̄ ipia arma sumpsisse ī patriā sed ī nocētes & sibi iūrios ulciscētes. O tonās: O Iuppiter optie maxime q̄ ī capitolio coleris. Rō t̄pis n̄ patiē ut de Ioue tonante capitolino intelligas: eum enim dedicauit augustinus cum in expeditione cantabrica eius lecti cā fulmē praestrinxisset. Tarpeia: capitolina. Capitolinus. n. mons dicit̄ ē tarpeius a tarpeia uirgine quæ portæ custos armilis sabinis capta hostē dimisit a quo & illic ē armis obruta. penates. Dii sunt q̄ patrii genethlii etesii Michii ereii geneii & penetrales dicunt̄. Erāt ut Dionysius ait duo Iuuenes hitu militari pila tenētes. p̄ eos alii intelligūt apollinē & neptunū. Alii Iouē Iunonē uestā & mineruā. Phrygii quos aeneas ephrygia ī latiū tulit & lauiniū cōsecrauit: & bis albā trāslati eodē spōte reuersi sunt. Gētis Iuleæ ab Iulio ascanii filio orta ex q̄ ipse Cæsar erat. Secreto q̄rii rapti: misteria romuli ī cœlū sublata. Romul⁹ urbe iā muris & legib⁹ cōstituta: cū apud carpeæ paludē cōcionem haberet & lustraret exercitū e conspectu ablatus est. Sunt qui a senatu cæsū & ī frustra clā subtractū existiment sed subita tempestate solisq; defecione oborta cum in cœlum raptum & consecratū diuulgauerūt: ne popul⁹ ī patres sœuiret: hui⁹ rei Iulius proculus fidem fecit. iurans cum noctu in urbē ex alba rediret uisum a se Romulū ī colle quirina: forma augustiore: mandareq; urbi ut se sub quirini nomine colerēt: seditionib⁹ abstinerēt: uirtutemq; colerēt q̄ppe forēt omnium imperio gentium potituri.

COMNIBO. Ut uetū ē par. cū Cæsar peruēisset ad rubiconē amnē & ibi aliquādiu cogitasset qd face- re deberet: fessū laborib⁹ & diuturnis sollicitudinib⁹ animi somnū oppressisse dicūt: & in somniis obseruatā esse: urbis romæ imaginē quæ illū alloq̄ uidebat̄. Parui rubiconis: q̄a rubicon amnis est haud procul ab Arimino oppido ad quē Cæsar cū uenisset substitit: cā at̄ cogitatōibus fuit. Dubitabat enī q̄ decretū erat ut q̄sq; armat⁹ hunc amnē trāsiret: siue ille īperator esset: siue miles: patriæ diiudicaret̄ hostis: quinetiā in portu Arimini p̄pe rubiconē adhuc erat marmorea crusta in q̄ hac scripta erant. Imperator siue miles: siue tyro armatus quisquis sistito: uexillū armaq; deponito: nec citra hūc amnē arma: signaue traducito: & si q; cōtrafecerit hostis diiudicabit̄ ppli ro. ac si arma cōtra patriā tulerit p̄ enatesq; deos abstulerit. Patriæ tre. cōtra morē dubitantis hoc dicit q̄a Cæsar ut stoici tradūt & maxime Suetonius. somniavit se cū matre sua coire: aruspices r̄nderūt ipsum subacturū urbē romā: quæ est mater cōis oīum ciuiū. Clara scilicet imago & mœ. tanq̄ mœstissima esset roma. Turrigero u. quia turrata est urbs roma. Canos c. quia iā septingenti ferme anni præterierant: ex quo roma cōdita erat. Lacera cæ. laceratis crinibus significabat mœrorē. Nudis la. ut mos est plorātū. O uiri quo ten. ul. quia n̄ licet uobis trāsire rubiconē armatis. Iure: q̄a dicit īscriptio q̄sq; armatus: sistito. Hucusq; licet: uobis armatis uenire. Ciues: sicut ciues debent. aliogn patriæ hostes diiudicabimini: amnē trāsueritis. Horror: ē tremor cū frigore: Riguere. i. erecte sunt: qd signū ē timētis. Lāgor: q̄a torpore quodā īpeditus cōtinuit gradū suū in ripa: & cōuersus ad pximos ait: c̄t nunc regredi possumus: qd si pōticulum trāsuerimus oīa armis agenda erunt. Mox. deinde amnē trāsuiit: dicens eatur quo deorum ostenta & inimicorū iniquitas uocat: iacta est alea sed hic ponit alia uerba q̄bus usus fuerit Cæsar cū trāsiret. Prospicis mœ. q̄a præses urbis romæ Iuppiter erat. nā in arce Trapeia quæ ē ī capitolio tēplū Iouis cū Iunone colebat̄. & cætera oīa deorū tēpla supabat. Rupe. capitolū. n. appellatū ē rupes tarpe a duce Spurio tarpeio q̄ prius arci romanæ præfuit. Phrygii pe. i. troiani dī quos aeneas in italiā secū tulit. Gentis iu. i. cōsecrati a gente Iulia. nā Iulus cōsecrauit deos in Alba deīde euerfa alba trāslati sunt romā. Secreta: hic historiā tetigit. nā cū Romulus q̄ grinus est appellat⁹ suos milites ad carpæ paludē recenseret: subito tēpestatas cum p̄cella & fragore exorta est: ut cœlū nubes obtexerit: & aspectū oculis adimeret in hoc turbine tēpestatas euanuit Romulus: nec postea in cōspectu rediit. Vulgo creditū ē illū a patribus fuisse laceratū quod uerisimile uidebat̄. q̄ uero pximi romulo steterāt dixerūt illū sublatū ī cœlū euanuisse popul⁹ mœ. q̄ desiderio sui regis tenebat̄ n̄ hoc sibi psuadere poterat. & q̄a apparebat rem ad seditionem spectare:

Cœperat: ut uetū ē parui rubicōis ad ūdal
 Ingens uisa duci patriæ trepidātis imago
 Clara p̄ obscurā uultu mœstissima noctē:
 Turrigero cāos effundēs uertice crines:
 Cæsariæ lacera nudisq; astare lacertis:
 Et gemitu pmixta loqui quo tēditis ultra
 Quo fertis mea signa uiri si iure uenitis:
 Si ciues hucusq; licet. tūc perculit horror
 Mēbra ducis riguer̄ cōæ gr̄ssūq; cohercēs
 Langor in extrema tenuit uestigia ripa
 Mox ait. o magne q̄ mœnia p̄spicis urbis
 Tarpea de rupe tonās phrygiūq; penates
 Gentis iuleæ. & rapti secreta quirini

post dies aliquot iulius pculus: siue id ratus: siue ut ppli dolorem mceroremq; cōciliaret in cōcionem pdiit & his uerbis cōsolatus est po. ro. dicens mane: & prima luce sibi obuiā fēm esse romulum & dixisse. Abi nūcia romanis cælestes ita uelle. ut mea roma caput orbis terrarum sit: p inde rem militarem colant: sciantq; & ita posteris tradant nullas opes humanas armis romanis resistere posse: hæc locutus sublimis abiit. q̄ propter uerbis huius pculi fides est adhibita: ut omnes iusserit saluere romulum deumq; salutauerint. Secreta: quia ipsum romulum summa ope occulata discriptum atq; laniatum sciebant.

Et residens celsa latialis iuppiter alba.
 Vestalesq; foci. summi quoq; nūnis istar
 Roma faue cœptis. nō te furialibus armis
 Persequor: en adsū uictor terraq; mariq;
 Cesar ubiq; tu liceat mō nūc quoq; miles
 Ille erit ille nocēs qui me tibi fecerit hostē
 Inde moras soluit belli tumidūq; p amnē.
 Signa tulit prope sicut squalētibus aruis
 Aestiferæ libyes uiso leo cominus hoste
 Subsedit dubius. totā dum colligit iram.
 Mox ubi se saeua stiulauit uerbere caudæ
 Erexitq; iuba uasto & graue murmur hia
 Infremuit dum torta leuis si læcea mauri (tu
 Hæreat. aut latū subcant uenabula pect?
 Per ferrum tantī securus uulneris exit.
 Fōte cadit modico. paruīsq; impellit ūdis

SVLPI. Iuppiter lacialis: lacialē iouē i mōte albo dedicauit ascanius ad cui⁹ sacra quæ latinæ dicebāt totū latiū ueniebat: & rex sacrificulus roman⁹. Huic oli hūano sanguine teste latatio sacrificabāt. Cælsa: tum ppter ædificia tū qa in alto colle erat. Vestalesq; fo. ue. stā hoc ē in extinctā flāmā æneas e troia in latiū adue. ctā lauiniū dedicauit. Ascanius ide albā trāstulit Postea Numa pō. romæ cōstituit. Instar sū. nu. quæ es mihi pro sūmo deo. Instar nomē indeclinabile ē a quo fit in stau. ro ad pristinā silitudinē reparo: nā restauro barbaræ ē. Furialibus. impiis & p furore sumptis. Victor tu. ter. ppter gallias & germanie ptē pacatā dixit. Mari: ppter britaniā q̄ primus romanorū cū uictoria inuasit. Tuus s. miles ac si diceret defensor tuus Tuosq; parens impio Nuncq; ēt nunc quū uideā arma cōtra te ferre si liceat ex impatore miles caudā. Ille ille: epanalapsis: hoc est cum maiore significato reperitio facta ut Diomedes ait. No cens: impius & rebellis. Qui me ti. fe. host. qui causam mihi dabit in te pugnandi. Soluit mo. bel. pperauit ad bellū & dissoluit cās retinentis bellū. Prope. si. raptim intulit aqlas uexilla & lituos. Tumidū am. Rubicōem hymbribus & solutis niuib⁹ auctū. Sicuti: Cōparat cæ sare m leoni q̄ sine respectu salutis suæ irruit in uenato rem. Squalentib⁹: horridis & desertis. Aestiferæ: patiētis

æstus feruoresque solis. Hoste. uenatore. Cominus: ppe. Subsedit: firmat se. Verbere se. ca. percussione & ictu magnæ caudæ uel qa ipse seuus. Plinius li. viii. ait Leonū animi iudex cauda: sicut & equorū aures nā q; & has notas generosissimo cuiq; natura tribuit. Immota ergo placido: elæmens blādicti qd̄ rarū est cre brior enī iracōdia eius in principio terra libera: incremēto terga ceu quodā incitamento flagelanē. Iubā: setas & cyrrhos coli. Infremuit: cū fremitu emisit. Vasto hia. magna omnis aperitiōe. Mauri: in mauritania aphricæ regione leones nascuntur. Torta: immisa. Hæreat: uulneret & sit fixa. Subcant ingrediantē. Securus tā. uul. negligens uulnus. Exit per. fer. per ipsam hastā ruit in uenatorem.

COMNIBO. Latialis: qa in oppido alba qd̄ in mōte cōdiderat Ascanius templū iouis erat latialis qd̄ no men accepit qa latinæ feriæ illi erant dedicatæ. Latinæ. n. erāt sacra iouis celeberrime cōstitutæ: ad q̄ ex oī latio populi cōueniebant de qbus infra ostendēs cōfectas flāma latinas. Foci uestales: æterni ignes uestæ: nā uesta græce ἑστία interpretat̄ ignis eo q̄ in tēplo eius ppetu⁹ ignis seruariet. Hinc cōsecratæ erant uir gines que. ppetuā uirginitatē seruarent: iō ignis in templo eius repositus est: qa ex oīb⁹ elementis ignis pu rior est: uñ uirgines intemeratæ esse debent & incorruptæ sicut ignis. Instar. i. q̄ es mihi similitudinē nūi nis. Funalibus. i. pnciosis & lætiferis armis: iō inqt arma sumo: ut pro imperio tuo augendo atq; āplificā do pugnem. Ille erit no. ego iniuriā illius q̄ me sibi hostem iudicauerit ulciscar. Incertus cæsar his uerbis qd̄ faceret: amnem transiit. Tumidū: quō tumidū cū dixerit pui rubiconis qa imbrib⁹ creuerat amnis usq; ad ri pas. Sicut squal. p similitudinē ostendit quemadmodū se habuerit cæsar: cū ad rubiconē puenit. Hoc iquit: quō leo facere solet cū uenator aut pastor instet obiiciens uenabulū priō horret: deinde cū cauda irā conce perit: nō timet uenatorē: nec ipsa arma inuadere: ita cæsar substitit aliquātulū ut leo. Squalentibus incultis sterilibus nimio calore. Nā aphrica est in meridie ubi sol rapidissim⁹ ē: iō sterilitatē in agris generat. Libiæ aphricæ quæ ab iopia aquarū nomē hēt λιδο reliquo: & ὕω pluo. Colligit. i. recipit. Ver: cau. i. se cauda uerberando. Nā qui de aialibus scripsere: dicunt leonē se cauda uerberare ut ad irā concitet. Plinius Leonū animi index cauda: imota blādicias oñdit: iratus cauda terrā uerberat: deinde terga ceu quodā icitamento flagellaē. Stimulauit: incitauit i irā. Sæuæ p ipse sæuus. Infremuit: cū fremitu emisit. Tunc. s. ita iratus: nec ferrū timet: sed medios ruit moriturus i hostes. Sim: p quāuis. Mauri sunt populi aphricæ iberiæ oppositi. quia græcis maurus in uocant̄ a colore perusto ἀέριον nigrum: & est spēs pro gener: quia in aphrica ma iores & sæuiores leones nascunt̄ q̄ alibi. Venabula: uenabulum ferrum aptum uenatōi iuue. Et nuda teneat uenabula māma. Subcant: succedant. Exit emicat: exilit. Fonte: describit fluuiū quem cæsar transiit cōtra pceptum fatorū. Rubicō: ut ostendit strabo inter Ariminū & Rhauenā excurrit in adriaticū pelagus hūc fluuium & Esim amnem qui labitur inter Anconā & senegalliā: fecere antea terminos italiæ atq; galliæ. De latus igiē cæsar ad rubiconem: qui italiā diffinit: parūper: ut refert Appianus substitit & ad fluuium prospe ctans: quecunq; euenire possent mala: si illum transisset armatus: mente cogitare cœpit deinde ad præsen tes conuersus: hæc effatus dī. Cōtinentia huiuscemodi transitus o amici malorū initiū mihi affert transitus

uerò uniuersis mortalib⁹ imponet. His dictis ueluti furore cecitus trāsire pergit. Hoc ingens iacta alia ē de inde cursu arrepto Ariminū circa aurorā ingressus est: nec diu morat⁹ ad ulteriora extendit arcib⁹ praesidia imponens: & quocunq; in cursu obstiterāt uel ui uel hūanitate sibi uendicās. Fugae igit⁹ & cōuersiones oībus in locis sūma trepidatōe fieri cōpere. Cursus quoq; nullo ordine admixto fletu. Quae oīa intelligentes cōsules: Pōpeum per italiā delectus facere ueluti rep. extremo in periculo posita iusserunt. reliqui uero senatorii ordinis cum caesaris. impetū tā subito adesse intuerent: trepidabāt: & poenitere eos attingit q; caesaris petitōes ueluti iniquas reieciissent tunc quidē iustas arbitrati cū timor eorum aīos a cōtentiōe ad consiliū maturitatē traduxisset. Fōte mo. parua aqua a natura abundat: sed iugibus ac perpetuis imbris inflat.

CSVLPI. Puniceus: flauus rubicundus: punice⁹ at a phricanū significat. Cadit mo. sō. defluit e paruo lacu. Cādūt. exarsit: Vñ cādens ferrū dicim⁹ qd dignitū ē. Serpit: labit. Certus li. uerus termin⁹ nā togatā galliā ab italiā atiq; seperat. Disterniat: diuidit. Ausoniis co. habitatorib⁹ italis nā Vltiā italiāe urbs Ariminiū erat. Prima Galliae Rauena. Postea cisalpina ipsa gallia italiā est anexa. Hyems pra. ui. erat auct⁹ hymbrib⁹ hymbmalib⁹ ppiquabat. n. Ianuarii finis. Cynthia ter. plu. tertius lunae dies quo sūt maiores hymbres. Luna ut Virgili⁹ & plini⁹ tradūt tertio q̄rto die futurae tempestatis dat signū. Nā si splēdēs exorta puro nitore fulserit serenitate Si rubicūda uetos. Si nigra pluuias portēderē cre diē. Cynthia dca a cyntho mōte dāli ubi cū apollie colit Grauido: obtuso & obscuro: Alpes niues alpiū methonimia. Resolute ma. fla. eu. dissolute pluuiā q̄ curus iduxerat q; sua tepiditate niues uere dissoluit. prim⁹ so. ualidior q; equus aut q; primū ingressi sunt. uel lege p hypallagē. Sonipes obliquus opponit i primū annē. Erāt. n. eq obliq; i alueo fluminis ut ipetū aquae exciperent: facilioreq; trāsitū reliqs darent. Excepturus: aqua rū uiolentiae obstatur⁹. Moli ua. p locū n̄ pfundum nec uiolentū. Rūpit: rumpendo praeterit. Faciles: sine uehementia. Fracti: debilis. Caesar ut ad caesar postq; raue nā discessit. cōcionatus apud tertiādecimā legionē q̄ solā secū hēbat oēs inimicorū i se iniurias cōmemorauit illi clamore sublato cum rñderēt paratos se esse ad iperato ris sui tribunorūq; iniurias defendēdas Ariminū cū ea legione pfectus est. ibiq; tribunos pl. qui ad eū cōfugerāt cōuenit. reliquas legiones ex hibernis euocat & subsequi iubet. Gurgite: flumine. Vetitis: tū. S. decreto tū quia illic erat suae prouinciae terminus. Temerata: uio

lata a pōpeio & a senatu qui ullā aq̄ cōditōem nec dare nec accipere uoluit. Procul sū. fce. pactiōes iter me pōpeiū & Senatū. Credidim⁹ sa. cōmisimus fce. ipsa deorū uoluntati ut bello sint p aequa cā iudicari. Bello iudice: n̄ āplius senatu q; male iudicat de cā mea. Legit⁹ & uindice sed minus pbat. Verberator. ictu & lapide rotūdo emisso. Fūde ba. funda instrū est ex funibus ut loris ex quo lapides glādesq; emittunt⁹ est & retis gen⁹ & lapilli in anulo receptaculū quoddā. Baleares duae insulae sunt in mari hispāio cōtra littora terracoenesia apud quas usus fundae inuentus est & adeo celebratus ut matres paruos filios alios aues esse n̄ sinerēt nisi quas funda adepti fuissent. Flor⁹ tñ ait cibū puer a matre n̄ accepit nisi q; ipsa mōstrate pcusserit. Missa post terga. parthi inter fugiendū in seqntē hostē post terga sagittas emittūt. Ariminū: colonia i umhra cū ānibus Arimino & Aprusa. Fugiebāt: obscurabant⁹ sole aduētate idicatq; aurore tps i quo lucifer solis fulgore postrem⁹ extiguit. Lucifero: phosphoro est at ueneris stela q; oriētē solē pcedit: eadē ipso occidēte hesperus uespūs uesperugoq; dē. Tumultus cōcitatiōes & insultus. Seu semper de. seu pdigiose & deorum permissu. Austere tu. notus nubilofus. Nubila te. ma. lu. nubilus dies fuit & mœsticiā pra se tulit.

COMNIBO. Puniceus: cuius uada uunica ē. i. rubicūda a quo nomē accepit rubicō. Cādūt. i. accēsa ē tpe aestatis. Per imas u. qa ipse hūilis est p imas et ualles labit. Certus li. ē qdā q̄ termin⁹ galliae cisalpine nā ab urbe rauēna usq; ariminū ptēdit gallia cisalpina: cuius rubicō ānis est haud pcul ab urbe Arimini icipit sed ab Arimio flāmā usq; ad Anconā tēdit deinde icipit ager picen⁹ q; usq; ad fines urbis romae tēdit. Disterniat distiguit: ul' discrimiat i duas ptes findit qa diuisionē facit it galliā & italiā. Tūc si pu⁹ fuit rubicō quō dixit tūidū annē trāsire caesarē: qa tūc cū trāsuit tūidū ānē hyems fecerat. Cynthia tertia significauit trib⁹ mētib⁹ pluuiā iugē fuisse. Cynthia dicta ē luna a Cyntho mōte deli. i quo solū natale fuit dianae & appollis Grauido cornu pluuiosā fuisse lunā oñdit eo q; ibres cōpat & auxerat annē Alpes euri reso. fla. qa curus ab oriētē fl ās sp alpes. i. niues alpiū i pluuias resoluit. Primus ostēdit quō trāscēdit annē caesar. ex obliquo n. annis obiecit ualidiores equos q; tātis obtinerēt annē dū ibecill⁹ trāsiret. Obliquū. i. trāuersa aq. Sōipes a sonitu pedū equus dē grādior & robustior. Rūpit p irrūpit Apheresis ē. Molli uado. Molliori factō equis

Pūice⁹ rubicō quum feruida cādūt aestas
Perq; imas serpit ualles. & gallica certus
Limes ab ausōis: disterniat arua colōis.
Tū uires p̄bebat hiēs: atq; auxerat undas
Tertia iā grauido pluuiā cinthia cornu.
Et madidis euri resolutae flatibus alpes.
Primus in obliquū sonipes opponit ānē
Excepturus aquas: molli tū cetera rūpit
Turba uado faciles iā fracti fluminis ūdas
Caesar ut aduersam supato gurgite ripā.
Attigit: hesperiae uetitis & constitit aruis
Hic ait hic pacē temerataq; iura relinquo
Te fortuna sequor: pcul hic iā fcedera sūto
Credidimus satis. utēdū est iudice bello.
Sic fat⁹ noctis tēbris rapit agnia ductor
Impiger. & torto balaris uerbere fundae
Ocior & missa parthi post terga sagitta
Viciniq; minax inuadit ariminū & ignes
Solis lucifero fugiebant astra relicto.
Iamq; dies primos belli sensura tumultus
Exorit. seu spōte deū seu turbidus auster
Impulerat. mœstam tenuerūt nubila lucē

ferocib⁹anis ipetū retinētibus. Fractio: oppositōe equorū. Cæsar: ut nūc psequunt^r dicens: qđ cæsar fecerit postq̄ leges semel trāsierat: dic enī cæsarē iuitū hoc fecisse: & cætera oīa fati pmississe. Ripā aduersā. l. ulte riorē. Superato. trāsgresso. Vir. Hoc superate iugū. Aruis ueti. lege romanorū. Hespia: italia. Hic ait: cō sciū uiolate legis inqt. Hic: hic anadiplosis est. i. gemiatio quæ uehementiā aliq̄ significat. Temerata: uiola ta. Te for. seq. quēcūq; enī mihi exitū dederis: te sequar. Pro. su. fœ. p. sint. i. nulla fœdera posthac puētura sunt: sed oīa ferro gerent. Credi. i. fidē dedim⁹. ergo utēdū ē fati. Vidice bel. qđ bellū erit qđ iuriā nostrā ulcisci poterit: & ondere an iuste bellū susceperim. Sic fatus: sp cæsarē celeritate faciēdi præstitisse cæteris ondit. dic. n. oēs moras dispulisse: nec diē expectauisse: cōparatōeq; exprimit mirā uelocitatē. Glādis: qđ fū dæ baleares mittere solēt. nā ī mari gaditāo isulæ baleares noīe: sūt q̄ hoc nomē iō cōsecutæ sunt: qđ baleari ci peritissimi sint hac iaculādi funda dicunt^r αδο του βαλλειν. i. iacēdo eas græci gymnasias uocāt qđ nudi æstatē exigāt: uel dicunt^r a balteo herculis comite quē illic reliqt cū ad geryonē nauigaret. Liuius. scri būt historici illic mres filiis suis ppōere pmiū: si metā designatā funda tetigerit: nec pri⁹ eos cibū attiger^r qđ demōstratā metā funda pcusserit dic ergo motū cæsaris tāta celeritate fuisse: ut missæ glādis funda celerita tē suparet. Ocior: uelocior. Torto. uer. exprimit gestū iaculātis. Fūda. dcā a fūdēdo: qđ glādē plūbeā fūdat Sagitta mis. qđ pri fugiētis tāta arte sagittas mittūt. ut pseqntes pcutiāt. Vir. Fidētēq; fuga pthū uersisq; sa gittis. Vicinū: postq̄ rubiconē cæsar trāsit: dic arminū ipm uenisse: unī icipit flaminia: Ariminū: ut docet strabo ē umbroꝝ colōia: sicut & Rauēna: uerū utraq; rōanos accepit inqlinos hēt at Ariminū portū & eiuf dē noīs amnē. Minax: minabūdu qđ quocūq; iret exitiū miabat. Astra su. qđ nocte qđ cœpat iter cū Ari minū uēit: iā solis splēdori astra cædebāt. i. iā dies aduētabat. Ignes. f. splēdorē solis. Luci. stella ē nūcia diei imāe ergo & ī ortu sol' appet lucifer unī a græcis φωσφορος dī: sic & nocte ueniēte ī occasu uideē eadē stel la. Reli. luci. qđ ultia stella cœli ē lucifer: qđ splēdor solis offuscat. stellæ at nūq̄ occidūt: sed fixe sūt sp ī firma mēto: sed maiore solis splēdor supueniēte offuscāt lucifer at maior ē stella cæteris iō splēdor ei⁹ diuturnior ē. Iāq; dies iā dies oriri cœperat: ī quo picipiū belli erat futurū. Tumult⁹: dī auctore Fabio: qđ timor mul tus: qđ motu belli p̄rio hoīes timent. dic illā diē obortā: fuisse obscuratā: siue naturalr qđ cœlū nubes obdu xerit. Nubila: p nubes. Tenuerit: tēxerit: qđ nubes obscuritatē iducūt: qđ signū mœroris ē: sicut lux laticia: unī seq̄ ex reliquo: qđ si obscurū ē mœstū: iō uideē. Spōte de: ut significaret futurū malū dii. Auster. qđ uen tus pluuiā inducit unī aliter notus uocat αδο του βοριδος ab hūiore. Impulerit. f. illas nubes.

Constitit ut capto iussus deponere miles
 Signa foro: stridor lituū clāgorq; tubarū
 Nō pia cōcinuit cū rauco classica cornu.
 Rupta ges: populi stratīsq; excita inuētus
 Diripiūt sacris affixa penatibus arma:
 Que pax lōga dabat nuda iā crate fluētēf
 Inuadunt clypeos curuataq; cuspidē pila.
 Et scabros nigræ morfu rubiginis enses.
 Ut notæ fulscere aquilæ romanaq; signa.
 Et cæsus medio cōspect⁹ i agmine cæsar
 Diriguer^r metu: gelidō pauor alligat art⁹
 Et tacitos muto uoluūt ī pectore questus
 O male uicinīs hęc mœnia condita gallis.
 O tristī damnata loco: pax alta per omnes
 Et trāqlla ges populos: nos p̄da furētem
 Priaq; castra sum⁹: meliō fortūa dedisses
 Orbe sub eo o sedem: gelidaq; sub arcto:

CSVLPI. Miles: Sinecdoche: p̄miserat. n. cæsar. ecc. eqtes & militū. y. milia. Lituū: lituus est tuba ærea flexa qđ & cornu dī bacculus augurū ī sūmo recuruus. Tuba rū: tubæ rectæ sunt. Classica n̄ p. hortendos & bellicos ocent⁹. Cornu: buccinā recuruā itelligit diuersā a lituo Excita. f. cōmota a lectis. Dirupit: raptim rapuit. Affi xa: suspensa. Penatibus. f. tēplorū tholis & postib⁹ i qb⁹ pacis tpe suspēdunt. Inuadūt: accipiūt. Clypeos f. uetu state se dissoluētēs & cariosos exeliq; corii: Clypeus ut ī. xxxv. plinius docet dictus ē n̄ a cluēdo. i. a pugnādo ut puerfa grāmatorū subtilitas uoluit: sed a Clypho qđ ē sculpo: illic enī affigebant^r imagines. Crate. t̄textu ra uimineā aut lignea. Vir. flectūtq; salignas Vmborū crates: nuda absq; corio. Curuata. c. curuato ferro: exue tustate. Scabros m. r. aspros situ rubiginoso qđ ferrū exe dit. Notæ cognitæ romanaq; si siue itēptatio ē siue in telligit tubas & lituos a qbus depēdēt illa miora militū ut lupi apri mīotauri & eq̄ picte qb⁹ cēturiōes utebant^r Diriguere: in horruere. Gelidus p. nūq̄. n. timor sine fri giditate exoriē. Ac t. m. hypallage ut sit q̄stus tacitos ī muto pectō. i. sine uoce uel quāst⁹ mutos. i. submissos. O male locus comiseratōis mouētis affectū a loco & qđ soli sint ī miseria & qđ alī fuerit ēt ī maiore uersati. Ma le. c. infauste edificata c̄tra galliā. Vicinis g. cū galli ui cini sint. Dānata a fati deputata. Tristi: ifelici. Alta. p

funda sūma. Furētū: cōcitātiū bella. Priaq; c. hic enī exercitus italiā inuadentes primū se collocāt. Sub or. ego: in extremo oriente ubi habitant qui solē execrant^r qđ eius feruore uexant^r. Arcto: septētriōe ubi tā ue hemens frigus ut illic pellici gethæ licet totum corpus præter os oculosq; induti uix degere possunt.
 COMNIBO. Constitit ubi cæsar oppidū irrupit: primo forz cœpit deinde iussit classica canere: ut terre ret Ariminenses: qui nondū somno excitati erat: audito strepitu tubarū exp̄gefacti sūt ad armaq; ppera uerunt: qđ diu fixa steterant: & his armis instructi in forū cōcurrebant sed ut uiderunt cæsa rem sublimen in medio agmine stantē: statim p̄teriti sunt. Miles: exercitus posuit: in singulari p̄ militibus. Deponere signa i. figere in medio foro. Lituus: dī icurua tuba ad similitudinē litui uirgæ qua usus ē Romulus cū auspiciā ur bis capet: uel sit litiū testis. Clāgor: fictitiū ē nomē. Classica. cor. sua signa belli & rubæ flexibiles: significāt ēt sonū ipm. Rupta. f. ē. Excita: mota electis: nā excio cis exciere penultia correpta ē tertiæ cōiugatiōis: dī & excite quartæ coniugationis penultima p̄ducta. Diripuit: raptim abstulit. Arma fixa. nā mos fuit ueterū

ut tpe pacis arma tēplis suspēderēt. Lōga pace usi: nullis armis īstructi fuerāt. Fluē. di. i. tabescentes. Crates
 αικραται tenei: q̄a iuicē uimīa c̄tēxēbāt: Cratib⁹. n. ātiq̄ solebāt uti p̄ scutis: nā crates uiminib⁹ textas fu
 isse: legius: q̄b⁹ c̄glutiātōib⁹ c̄iūgebāt: ut eas ualidiores facerēt: iō dīc̄ iuasisse clypeos nudis cratib⁹ cū tabu
 issent coria sup̄ iposita. Nuda: apta creatā q̄ coriis bouū tēcta fuerat. Curuata tela: q̄a ātea illis n̄ usi fuerāt
 cuspidē obtuderāt. Scabros. i. aspos q̄a rubigine ferrū corrodīt nisi exerceas. Vt notā. nūc̄ dīc̄ q̄ū se Ari
 minēses hūerit postq̄ signa rōana ī medio foro fixa cognouerit: & aqlas lucidas: & Cēsare ī medio agmīe
 sublimē cōstitisse. Notā. aq̄. q̄a nouerūt signa rōana Ariminēses. q̄ p. i. & ē phexegesis. Celsus ea. i. ī subli
 mor̄ loco. Dirriguer̄. i. horruer̄. Geli ar. q̄a metu mēbra torpescūt. ut ta. mu. uo. isp. Hypallage ē p̄ ipi mlti
 secū taciti c̄q̄rebāt. O male pōit q̄relas secretas ariminēsiū: heu mōenia male c̄dita: & reddit rōnē: q̄a pax p̄
 oēs trāq̄la ē nos uero pria bella rōanis illata sentim⁹: siue domestica siue externa fuerint. Male: ī felici auspi
 tio. Vicinis gal. q̄a teste Appiāo: hęc ciuitas gallia egrediētib⁹ pria ī Italia sese offert. Tristi lo. s. galliā ci
 salpiā q̄ usq̄ ad rubiconē fluuiū tēdit. Dānata: q̄a uobis p̄ dānatōe c̄tigit: ut hoc loco c̄dificaremīni. Pax:
 p̄ cōparatōem oñdit ipsos eē miseriore: alibi pax oīa tenet: nos iā initia belli sentim⁹. Alta: pfunda: & ē lo
 c⁹ cōmiseratōis: cū oñdim⁹ nos ī maiorib⁹ miseris sp̄ p̄ ceteris fuisse ad cōmiseratōem cōmouentē audito
 res. Præda fu. i. gerētū bella. Castra: q̄a sumus tāq̄ castra quotiēs bellū hic īcipiēt. Orbe sub eoo. i. india. Ge
 lidaq̄ sub arcto. i. in scythia & in septentrione: q̄ regio q̄uis frigidissima sit: tñ nobis esset gratior.

CSVLPI. Errātes do. scythas ītelligit q̄ ī currib⁹ hī
 tāt neq̄ oppida mūita hnt neq̄ certa tuguria certosue
 agros possident. Hora. cāpestres melius scythæ quoz
 plaustra rite uagas trahunt domos. Viuunt potes & de
 Numidis ī aphrica ītelligere q̄ oli uagi palātes quo. nox
 coegerat sedes habebāt ut Salusti⁹ ait. Tueri cla. fuare
 fines: & termīos Italiæ galliæq̄. Nos pri. Iniq̄. fati d̄plo
 ratio ē cū similis infelicitatis exp̄ssiōe. Senonū mo. Gal
 li. senones ex ultio oceano frugū uiniq̄ fama cōmoti in
 Italiā ueniētes īter alpes padūq̄ cōsederūt inde p̄ Italiā
 uagātes Clusiū obsedere R omā ueniētibus. Fabius cū
 exercitu occurrit ad Aliā flumē. sed ipsi illata īgenti cla
 de R omā cæperūt. Cimbrūq̄ fu. cibri Teutoni & Tu
 gurini cū eoz terras inundasset oceanus & pulsī gallia
 hispaniaq̄ fuissent terras q̄s colerent a rōanis p̄ legatos
 petiuerunt Repulsi arma intulere & cū sillanū malliū &
 Scipionē fugassent castrisq̄ exuissent a mallio deniq̄ deleti sunt. Martem ly. fm bellū puniciū quo hannibal
 ex Hispania in italiāq̄ traiecit exercitum: q̄q̄ reuera nō recta p̄ ariminū uia se cōtulit. Lacescit bel. uexat ar
 mis. Quisq̄: ariminensis. Latenti: submisso & secreto. Credita: cōmissa: nullus. n. audebat aperta uoce de
 plorare dolorem. & est hypallage nam nullius dolor est creditus hoc ē cōmissus uoci. Sed q̄tum silentium
 ariminensū ruris & maris tranquilli silentio cōparat. Quum bru. co. quū pp̄ hyemale frig⁹ aues nō canūt.

Medius pō. mare a terris lōge remotū: in quo ut maiores fluctus: sic & maior quies esse solet. Noctis ge.
 lux dies orta noctem fugauerat. Faces bel. incitamenta ītelligitq̄ tribunos q̄. cæsarē irritarūt & īflāmarūt.
COMNIBO. Errātes. s. in meridie: nā in aphrica q̄ est meridici subiecta numidæ hitatores sūt: q̄ nunq̄ ī
 eodē loco cōsistūt: una cū plaustris liberos & oīa bona uehūt errātes: & ubi nox dephenderit: ibi habitāt si
 cut Vir. dicit armentaurus apher agit tectūq̄ larenq̄: an potius p̄ domos errātes significat scythas q̄ in tēto
 riis p̄ cāpos errabūdi uiuunt nullis urbibus: ut docet Salu. & Hora. in carminibus. Cāpestres melius scithæ
 quoz plaustra uagas rite trahūt domos. Claustra: q̄a principiū italiæ est flaminia & ager piccenus. Nos
 primi motus senonū: senones galli urbē qui deuastarunt nos: primū iuasere. Cimbrū teutones & cimbri cū
 de relictis sedibus suis cū uxoribus & liberis ad italia uenere: ut illi īperarent: quos marius funditus deleti
 ad aquas estias: & priō q̄dem dicit eos ariminū uenisse. Furentē: bello. Libyes. s. Hānibalis. nā Hānibal de
 Pirreneis montibus primū placentiā uenit q̄ ciuitas ē Gallia cisalpinæ. Martē libyes. i. Hānibalem libycū
 qui de libya exercitū in italiā deduxit. Cursumq̄ teutonici cū cimbris & ambronib⁹ fuerūt & eū magno ac
 ppe innumerabili exercitu Italiā inuasere. Quotiēns ro. for. la. i. nunq̄ bellū rōanis inferēt. quin nos illud pri
 mi sentiamus: reddit ad illud q̄d cæperat nos primi senonū motus. Hac. i. p̄ nostrā urbē bella sentiunt. Sic
 quisq̄: subaudi a superiori cōquærebāt. Latenti. i. suppresso nequis audiret q̄a timebat dicere palā. Credi
 ta: cōmissa. Sed q̄ uol. Similitudinē ostendit illos tenuisse silentiū. Tanta īquit fuit ariminensū quales: q̄ta
 est auium tpe hyemis: aut q̄ta ē in mari cū tranquillū fuerit. Bru. cohe. uo. nā cū pruina tēcta sunt rura: uo
 lucres frigent nec canere possunt. Lux sol. exorta dies erat cū hęc gererent. Ecce faces belli: iā inquit dies
 aderat cū Curio & Marcus Anto. tribuni plæbis ex urbe depulsi: q̄ p̄tem cæsaris defenderent ariminū ue
 nerunt cōtumelia se affectos q̄rentes apud cæsarem: q̄a fortuna ēt uolebat: ut iuste bellū atq̄ arma mouisse
 uidere cæsar. nā cum senatus consulto deliberaret ut successor cæsari mitteret Marcus Anto. & Curio &
 Quintus cassius qm̄ intercedebant: ne illi successor eligeret: in curia primū q̄dem grauer reprehensi sūt
 & deinde cū in pposito suo perstare uellent: senatus cōsul to a cōsulis ex urbe pulsi sunt. uñ ariminū uene
 runt cōquerentes apud cæsare de iniuria sibi illata a romanis: hinc multo magis indignatus est cæsar cōtra
 romanos. Duo fuere marcelli cæsari aduerfantes & cōsules ambo: prim⁹ Claudius marcellus q̄ teste Sueto
 nio reulit ad senatū ut ei succederet: añ tps: quoniā bello cōfecto pax esset: ac dimitti deberet uictor exerci
 tus. uerum ut Appianus refert: hunc Marcellū pōpeius orationis placabilitate & beniuolentiæ simulatione
 compescuit. Nec multo post alter Caius Marcellus in consulatu successit fratri patrueli suo claudio Marc:

Errantesq̄ domos: latii q̄ claustra tueri
 Nos primi senonū mot⁹ cymbrūq̄ fruētē
 Vidim⁹: & martē lybies: cursūq̄ furoris
 Teutonici: quotiēs rōniā fortuna lacescit
 Haciter est bellis gemitu sic quisq̄ latētī
 Non ausus timuisse palā uox nulla dolorī
 Credita: sed q̄tū uolucris cū brūa coerces
 Rura silēt medi⁹ q̄ tacet sic murmur pōt⁹
 Tāta ges noctis gelida flux soluerat ūbras
 Ecce faces belli: dubiāq̄ in prælia menti

lo: & æmilius paulus una cū eo ad cōsulatū eligē. Tribunus uero curio: & ipse inimicissim⁹ Cæsari: pplo ac ptus. præterea ad dicēdū paratissim⁹: ex his teste Appiano. Cæsar marcellū nullis pollicitatōib⁹ ad se allice re potuit. Paulū uero mille & quingenti talētis beniuolū sibi reddidit: ut neq; p illo qcq; ageret: aut moliret tra curionē at ut p se ageret: plurimo ære alieno oppræssum facile adegit q; apertius ac turbatius rem protulit: nec successores cæsari mittēdos eē decreuit: nisi & pōpeio mitterent: egressis at urbe cōsulib⁹: enseq; pōpeio oblato: ut p patria in cæsare surgeret. Curioni ulterius nulla supra urbē ptās erat: cū nihil pferet: nec cæsari quicq; auxilii afferre posset: & iā tribunat⁹ elaberet tps: ueritus p se ipso curio sūma celeritate ad cæsare tendit rauēnā: blāde admodū susceptus: cæsar cū grās ageret ob ea quæ egisset. rerū statū cœpit inquirere. Curio copias oēs in unū cōferre suadet: uniuersumq; exercitū ad urbē agere: cæsari ecōtra de cœilia tōe adhuc agēdū uidebat. cōsules porro Marcellus & Lētul⁹ Antoniū & Cassiū: q; tribunatū una cū curiōe gesserūt senatu excedere iperāt: ne in tribunatu assidētes quicq; acerbis ab ullo patiant. ii celeriter nocte iā multa clāculū ad cæsare uenere: curru mercenario aduecti seruilib⁹ amicti uestib⁹ quos cæsar eo hitu indutos exercitui oñdit: uerbis milite irritās q; uiros tā pclaros: tāq; ingētia opatos hostes iudicassent ac p ip sis uerba faciētes turpissime expulissent. hæc tāgit Lucan⁹. Antoni⁹ tñ iussu cōsultū postq; e tribūali descēdit: q̄stus q; sacrosanctā dignitatē cōtumelia affecissent: e senatu egrediē: bella: occisiōes: pscriptiōes: ciuiliū fugā: bonorū publicatōes anūciās: exercitatōe et ipias extulit i eos q; harū rerū cām attulissent. Ecce factes. f. Marc⁹ Antōius curio & Cassius tribuni plæbis. Dubiæ mēti: Nō q; cæsar dubius eēt bellū suscipet an n̄: sed dubius erat p̄d faceret: imo illis hoc exploratū erat un̄ menti cæsaris potuerāt addere stimulum.

**Vrgētes addūt stiulos: cūctasq; pudoris
Rūpūt fata moras. iustos fortūa laborat
Esse ducis motus: & cās inuenit armis
Expulit ancipiti discordes urbe tribunos
Victo iure minax iactatis curia gracchis.
Hos iā mola ducis uicinaq; signa petētes
Audax uenali comitatur curio lingua:
Vox quondam populi: libertatēq; tueri
Ausus: & armatos plebi misceat potentes
Vtq; ducē uarias uoluentē pectorū curas
Conspexit. dum uoce tuā potuere iuuari
Cæsar ait partes: quīs nolente senatu
Traxim⁹ ipiū: tūc quū mihi rostra teneat**

Grachorū seditōibus & cede. Tyb. enī Grachus aphricani ex filia nepos: & C. gracch⁹ frater eius seditiosus fuerūt. & i iphis oppræssi seditōib⁹. Ancipiti: dubia. nā pars Cæsari pars Pōpeio fauebat. Discordes resiste tes senatui hoc est pōpeianis Curio au. curio atea cæsari inimicissimus pplo accept⁹: & ad dicēdū paratissi mus a cæsare ingēti mercede corruptus est eius defensor esset. plurimoq; ære alieno quo erat oppressus est ab eo liberatus ut Tranqllus appianusq; tradunt. & iō inqt uenali lingua qā suā enī operā uendiderat cæsari audacē uero appellat qā cōtra senatū cæsare tuebat. Vox quon. po. olim tribunus q; p pplo loq̄bat. Ausus. aduersus potētiores. Et armatos plæ. mi. magna ab eloquio laus qd sedatis seditōibus plæbi potētiores cōciliarit. Varias cu. de rebus agendis. Dū uo. t. A sui cōmemoratōe officii beniuolētiā captat & qd sit ide cōsecutus exponēs petit suadetq; ab utili tuto & ut maturet cōsultit. Argumentaturq; a minori ad maius & a minus utili & difficili ad utilius & facilius. Postea irritat ipsum ab ingratitude inuidiaq; senatus qui pro p̄mio qd ei deberet quasi suppliciu parat. itē a pōpeii odio qui decreuit ipsum oīo p̄sternere. Voce: eloquio meo. Traximus i. pdiximus ptātē suā. Nā cū quinquēniū Gallias cæsar obtinuisset & L. Domitius minaret in cōsulatu se ei exercitus adēpturū: fauente Curione effecit: ut pōpeius & crassus aduersus illū peterent cōsulatū & sibi in quinquēniū imperiū progare. Tenere ro. e suggesto in foro populū alloqui.

COMNIBO. Fata deorū fortuna. Cunctasq; pūdo. qā si qs pudor inerat menti cæsaris illū penitus sustu lerāt. Iu. for. la. qā fortuna ur̄ hoc uoluisse oñdere: ut bellū iuste mouere uideret cæsar. Armis. i. bellis. An cipiti urbe qā ps cæsari: pars pōpeio fauebāt. Discordes tri. i. An. ca. & curionē q; intercesserāt ne successor cæsari in galliam mitteret. Victo iure: tribunitio: qā tribunitia ptās erat sacrosancta: un̄ dicit curia minax: qā iure memini tribuno plæbis poterat nocere. Iactatis iproperatis qā qd gracchis cōtigerat tribunis: idē & uobis cōtigit quia expulsi estis e curia. Hos iam: dicit curionē q; superiore anno tribunus fuerat se illis co mitē dedisse. hic Curio plurimū eloquentia ualebat & concionē sæpe ad plæbem habuerat: ut seditionē in populo faceret: his stimulis impulsus cæsar est: ut qd aīo conceperat. Nunc tandē efficeret. Hos. f. tribunos plæbis. M. Antoniū & Qu. Cassium. Vicina: quia Ariminū est haud procul ab urbe. Curio audax: quia ausus est contra senatus auctoritatem partes cæsaris defendere. Venali lin. quia causidicus causas præcio egerat: illi liguam uendere dicuntur qui pretio causas agunt in foro. Vox quondam po. i. tribunus: qā uox populi est tribunus plæbis: eo q; agere solet de cōmodis plæbis. Libertatem. f. contra uobilitatem nō du bitat senatui & patriciis si opus esset resistere. Potē. nobiles. Vtq;: quia tali erat ingenio & eloquentia

ut caesarem uidit cogit abundantum & incertum: quid primum quidue sibi aggredere: his uerbis quae sequuntur illum aggressus est. Volente: cogitate. Varias enim quia in diuersas partes cogitans trahebat. Dum uoce: dum oratione mea factionem tuam potuit defendere. Traximus: produximus imperium tuum: et inuito senatu: ut & prouinciam galliam cum imperio teneres. Nolente senatu: ut tibi successor mitteretur. Imperium: ut dux esses. Tenere rostra: rostra erant sedilia in foro: ubi tribuni plebis concionari solebant ad populum. rostra dicta sunt quia de uictis antiatibus bello nauali a romanis anno urbis quadringentesimo & sextodecimo suggestum illud. i. sedile erat ornatum rostris nauium.

CSVLPL. Transferre: traducere & inclinare ad tibi fauendum. Quirites duos incertos cui faueret. Coactae bellum uel inimicorum oppressae. Iam enim exercitus quidam pompeii senatui affidebat: & ensis fuerat pompeio a. C. L. marcello traditus: ut in caesarem iret & tota italia delectus habebant. Siluere: non audita obseruataque sunt. Elari. e domibus & patria. Volentes: non iuui exulamur. Facit enim in ciuitate restituat. Partes fir. nul. ro. aduersarii debiles. Tolle mo. accelera. Semp no. dis. pa. Sena est illis qui parati sunt nocet mora. Per la. me. hoc est non maiori labor atque periculo contra Romam pugnabis quam dudum contra galliam: sed maiori certe cum praemio. Geminis lu. Noue solos annos galliis praefuerat caesar: tamen duo lustra poeta fuisse dicit. Est autem lustrum quinque annorum spacium. Quota minima Euentu: successu. Tibi ro. sub. or. roma uicta orbis te dominum faciet. Poppa: comitatus & multitudo officiosa. Remeantem: a domitis hostibus. Haud sa. ornabatur enim Capitolium corollis & laureis quum quis erat triumphaturus. Sacras: uel quia phoebo sunt consecrate: uel quia ad Iouis maximae templum erant. Liur edax. Inuidia se ipsam absumens. Hora. Inuidia seculi non inuenere tyranni maius tormentum. Vix se. im. uix impunitus praeteribis quod hostes subegeris. Genero: pompeio. Partiri non pe. or. cum aduersariis nihil potes habere coe: quam poppeo. parum non patitur sed certe poteris solus regnare. Et ipse. plerumque ipsi qui inclinatus erat ad bellum.

COMNIBO. Dubios quiri. quia concionibus crebris ego romanos incertos ad partes tuas traxi. Dubios an tibi an pompeio faueret. Quirites romani dicti sunt a curibus ciuitate sabinorum. nam. T. Tatius & romulus cum paribus auspiciis imperium romanum regerent Romulus ut sibi beniuolentiam sabinorum coniungeret romanos omnes a curibus urbe sabina quirites appellari uoluit. Sed postquam ait o caesar ubi oppressae sunt bello leges: nec potuimus pro magistratu nostro agere quam ad dignitatem tuam spectarent: per uolentiam e ciuitate expulsi: ad te confugimus: in te spe nostram omnem reponentes ut tua uictoria nos in patria restituat. Leges sil. quia contra bellum & arma leges nihil ualent. nam leges silent inter arma. Pati. quia uol. exi. non inuiti: sed nostra sponte libenter exulamur causa tua. Faciet ut ci. sed uictoria tua nos qui hostes iudicati sumus ciues restituat. Dum trepidat nullo firmatae robore partes Tolle moras: quia nocuit se differre paratis: catholica sententia est. Par la. si par esset labor & periculum in capienda roma: quantum fuerit in debellanda gallia: appeti oporteret animo: quia maius praemium consequeretur: sed cum plus laboris plusque periculi in debellanda gallia: quam in capienda roma. sit minus fuit praemium. Pretio ma. quia ubi labor & periculum sunt: praetium maius appetitur. Metus: pro periculo posuit a praecedenti id quod sequitur. Bellantem: probat quia maior fuit labor in debellanda gallia: quam roma capienda. Pars quota. quod d. minima sic luue. Quauis quota portio fecis achaeae. Geminis lu. quia per decem annos occupatus fuit in debellanda gallia: quae est minima pars terrarum: sed paruo tempore spacio romam comparare poteris: & declarat per comparationem: quia cum ingenti labore galliam per decennium debellaueris: triumphum tamen tibi dare non potuit: sed uicta a te roma te dominum terrarum faciet. Lustrum: est spacium quinquennium graece ολυμπιασ. Facili euentu. i. non laborioso exitu: quia facile finire bellum erit imperatori. Tibi roma sub. or. capta roma dominus eris terrarum: cum ex Gallia tamen inuidiam sis consecutus. Nunc. i. debellata gallia. Longi triumphum quia sic triumphare solebant: ut currum auratum & albis equis ueherent: & longus ordo captiuorum triumphantes antecederet. Remeantem. s. de uictis hostibus. Capitolia lau. nam in capitolium lauro coronati triumphantes uehebantur. Liur cum. ne. quia nihil e consecutus ex illa uictoria nisi inuidiam. Liur. pro causa effectum ponit. nam inuidia facit homines inuidiosos: quo nullum genus hominum est perniciosius. Edax: quia rodit sese: & alios: uel isocrates φρονος εστι μαρις τρονκαρον τοις εχουσι: hoc solum iustum habet inuidia quod inuidum prius pungit. Gentesque su. & (si diis placet) inquit non poteris uicisse impune: quia tibi poena erit uicisse hostes: alii uero solent praemia habere. Decretum: deliberatum. Genero: pro pompeio: inuidiose dixit. Socertum: caesarem. Partiri orbem. s. cum genero tuo sed solus habere potes. Sic haec oratio curionis uim maximam persuasionis habuit nam animo sponte iua commoto facile erat stimulos addere: & per similitudinem non aliter inquit caesar incitatus fuit quam cursor sonipes in olympicis certaminibus qui quis sit arreclus animo ad cursum: tamen ubi clamore circumstantium & flagella audi

Ius erat: & dubios in te transferri quirites.

Sed postquam leges bello siluere coactae

Pellimur e prius laribus patimurque uolentes

Exilium: tua nos faciat uictoria ciues.

Dum trepidat nullo firmatae robore partes

Tolle moras: semper nocuit differre paratis:

Par labor atque metus praetio maiore petunt

Bellantem geminis tenuit te gallia lustris

Pars quota terrarum: facili si praemia pauca

Gesseris euentu: tibi roma subegerit orbem

Nunc neque te longi remeantem popa triumphum

Excipit: haud sacras poscunt capitolia laurum

Liur edax tibi cum cuncta negat gentesque subac

Vix ipse feres socerum depelle regno (tas

Decretum est genero: partiri non potes orbem

Solus habere potes. sic postquam fatus: & ipsi

In bellum pro. tatum tamen addidit iram

Accenditque ducem quantum clamore iuuatur

uerit: multo magis cursu rapitur. Prono: quia Cæsar quis sponte iratus esset: tamen addidit stimulos. Eleus foripes. i. æquus cursor apud Elidem ciuitatem arcadiæ: ubi olympia iouis certamina apud olympum montem singulis iustris celebrabantur: ad quæ cursores & pugiles cõueniebant.

Eleus foripes: quibus iam carcere clauso.
 Imminet foribus p̄nusq; repagula laxet
 Cõuocat armatosq; extemplo ad signa manipli
 Utq; satis trepidũ turba coeũte tumultũ
 Cõposuit uultu: dextraq; silẽtia iussit.
 Belloꝝ o sociũ qui mille pericula martis
 Mecũ ait experti decimo iam uincitis aũo.
 Hoc cruor arctoĩs meruit diffusus i aruĩs
 Vulneraq; & mortes hyemsq; s̄b alpib; ac
 Nõ secus igetĩ belloꝝ roma tumultu
 Cõcutitur: q̄ si pœnus transcederet alpes
 Hannibal. implẽtur ualido tyroẽ cohortes
 In classem cadit oẽ nẽmus. terraq; mariq;
 Iussus cæsar agi. quid? si mihĩ signa iacerẽt

SVLPI. Sonipes ele. æquus pifeus. elis oppidũ eĩn acua in campis eleis quos et elidem ptolemeus appellat. ubi est & pisa amnis alpheus: fuit illic Ioui olympio ludi olĩpaci quinquẽnales uariis certaminibus sed equo rũ curtu p̄celebres. Iuuat. cl. plini? ait. Certates equos adhortationẽ & gloriã intelligere. Carcere clau. carceribus & funibus ipsis obstacib;. Imminet fo. sit obices egressurus. Laxet repa. lēret & ipellat funes. Repagula inq; festus sunt quæ patefaciẽdi grã ita figunt ut e contrario peragant hæc & repages dicunt. Cõuocat cæsar ut supra ex ei? cõmẽtariis dixim? postq; Rauẽna discessit de suis iniuriis est apud milites cõcionat?. Inde Ari minũ post tribunorũ aduẽtũ quos ut scribit. Appiãus i fuorũ uestib; ostēderat milites irritasset qd̄ uiri clarissimi sic eẽt eieci iudicatiq; hostes rursus cõcionẽ cõuocasse credibile e. Extemplo su. uerbũ e ab auguriũ tẽplo deductũ. Manipulos man? & ordines militũ sic olim appellato signo manipulo foeni qd̄ seq̄bat. Oui. Pertica suspensos portabat lōga maniplos: Vñ maniplaris. noĩa miles hẽt. Cõposuit uul. sedauit graui aspectu. Tumultũ: murmur & fremitũ. Turba coeũ. cũ cõueiret multi

tudo. Belloꝝ: Qui uolũt hãc orõnem in iudiciali genere & i iudiciali eẽ ostõne ridiculi p̄fecto sunt totaq; errãt uia est. n. in genere deliberatiuo eoq; tẽdit hæc actio ut milites ad ip̄eratoris & suas iniurias fortiter uĩdicãdas & p̄p̄ciũ tyrãnidẽ extiguẽdã: & ad denegata p̄mia rapiẽda icẽdat: Videĩt at incõsultatõẽ poni an sint inferẽda i aduersarios arma liberãdaq; patria an nõ: & affirmatiuã pacta suadet. hẽtq; demonstratiuũ genus imistũ qd̄ hic p̄p̄ciũ a sup̄bis factis uitupãt. In primis igĩt q̄ttuor uersibus q; p̄ exordio sunt captat cæsar bẽuolẽtiã qd̄ socios magnanimos & uictores appellat & attẽtos reddit auditores quũ dicit hoc meruit. Martis: militiã & p̄lorũ metõymia. Decio iam uĩ. an. iam decẽnio cõtinuo uictores estis. Hoc me. ac si dicat audite senat? i gratitudinẽ. In ar. ar. idest i Gallia Germania & britãnia: q̄ sũt ad septẽtrionẽ expositã. Mõtes: charissimorũ. Hyemes ac. sub al. frigora hyemalia q̄ tolerastis. i hibernis ad alpes. Actã: ductã. Nõ se. Narratio e q̄ ut lucidiorẽ faciat breui utiẽ collatõẽ. Nõ se. nõ aliter. Cõcutiẽ tu. terreẽ p̄turbatõẽ & metu maiorũ Quã si pe. q; si iterũ ex hispania in italiã reuertereĩ cũ ifesto exercitu. Cohortes. multitudines eqtũ: & hoc dicit tũ qd̄ Domitius ei designat? successor: eũ q̄ttuor milib; armatorũ fuerat urbe egressus. tũ et qd̄ senat? iusserat p̄p̄ciũ cẽtũ & .xxx. militũ ex thesalis cõgregare: & ex finitimis natõib; fortissimos quosq; diligere ut ait appiãus. Tyrone ua. nouis militib; & robustiorib;. In clas. ca. om. ne. multã naues fiunt ad me p̄leq̄ndũ. Agi. uexari. Quid: eclipsis uerbi agereĩ si a maiore argumẽtũ sumptũ ex cõiectura. Si signa. iacent.

OMNIBO. Carcere: pro carceribus: carceres est locus & meta ubi arcent equi anteq; i cursũ emittant & d̄r quasi arcer ab arcẽdis equis. Clauso: qd̄ adhuc linea recta teneat. Carcere cla. retentis equis. Foribus s. carcerũ. Laxet repagula: quia toto pectore procliuis lineã pcutit: ut transiliat: sed tñ ab auriga detinet. Conuocat: nunc dicit quõ ad concionem exercitum suũ cõuocauerit oratione sua ad bellum incitaturus cum igitur magno strepitu milites conuenissent uultu & dextra illis silentiũ imposuit: ut significaret apud eos orationem uelle habere quibus tacentibus. sic cæsar incepit. Manipulos. manipuli dicunt ordines militũ. collecti in principio fuerunt centum tantũmodo & centuriones p̄æerant manipulis: deinde Tarquinio regnante aucti sunt. nam ex duobus factus est unus. s. latino & romano. nã romani & latini cũ adhuc paupes essent hastis fecerunt manipulos herbaẽ illigari: & eas p̄ uexillis sequebant. Ouidius Pertica suspensos portabat longa manipulos. Vnde maniplaris nomina miles habet. Signa: uexilla. Trepid. trepidantẽ timor uel festinũ. ut Ne trepidate meas teucrĩ defender naues. Turba. i. multitudine militum: quæ magno fremitu concurrebat. Belloꝝ o fo. a beniuolentia principiũ facit cõmemorans fortitudinem & uictoriam militũ Illuc autem tendit indignum esse ut uictores exilio mulctati: hostes patriã iudicent. Socii p̄p̄ie socius in laborem dicit: & bene se parem illis facit. Mille peri. multa. finitus p̄ infinito. Decimo iam uĩ. an quia p̄ decem annos galliam subegit populo ro. & illyricum Germaniam & Britãniam. Arctoĩs. i. septentrionalibus: & p̄pter romanos trans rhenum incolentes dixit. Sub alpi. actã. quia ibi omnia gelu rigent. Nõ se curus uidete q̄ ingrati sint romani. nam quibus p̄mia uictorie debent: eos etiam tanq̄ hostes p̄sequuntur: nõ certe maiore uĩ hannibalem p̄sequerentur: q̄ nos p̄sequi statuerunt. Transcenderet al. Hannibal enim expugnata sagunto transalpes exercitum duxit: & cum nulla pte in italiã transire posset: in galliam cisalpinam descendit: & urbi romã per. xvi. annos bella & clades innumerabiles int ulit: ut in maximo periculo fuerint romani: & fere uicti. Implent: sup̄plentur. Tyrone tyro nouus miles dicit: significat nouũ exercitum ab aduersariis comparati: & rapit eos in odium quia sint crudeles: & in iudiam: p̄pter potentiam & factiones eorum quibus benefactorem insectant in clas. p̄pter naues fabricãdas. Agi. impelli. s. est iussus. Quid. s. facerent. si a gallis uictus & fuffus fuissẽm. q. d. nullo pacto me incolumen paterentur.

ESVLPI. Marte sub aduer. si uictus & fugatus fuisset praelio infelici. Feroces: fortes. Rueret iter. psequerentur me. Nunc cum for. Nunc cum simus uictores: & dii uideant nobis maxima polliceri uexamur. Veniat lo. Ta cita obiectois cum irrisione cofutatio. ac si dixisset quispiam. Magno & forti cum exercitu te pompeius uadet Dux fo. pompeius debilitatus longo ocio. Cum su. mi. cum uocato uel tumultuario. sic enim auctore Seruio tria militum genera Euocati qui ad subitum bellum pro milite sunt. Tumultuari qui in uno militant bello & Iurati qui uiginti quinque annos militaturos se iurant. Idque latenter uideat obicere quod pompeius alius dixerat Exercitus sibi non defuturos & cum tellure pede concutent: inde se eductur.

Partes toga. uiri a militia alieni pacique assueti. **Marcellus** lo. C. marcellum intelligit qui consul cum letulo erat Claudius enim qui cum Paulo Emilio fuerat consul quique successor ei mittendo egisset: minus tamen uidebat infensus. Et no. ua. Ca. hoc est Cato uani nominis insipiens & imperitus qui gerit contrarium effectibus nominum. Catonem enim auctore Plutarcho ueteres appellabant cui plurimam rerum usum & experientiam inerat: & Catum sapientem & prudentem dicebant ut Dionysius ait. Scilicet: pompeium in inuidiam odiumque adducit eius clientelas felicitate & potentiam aperiendo: & ipsi tyrannidem manifestam improbando. Extremi: clientes remotissimarum nationum sectatores quos suae dignitatis causa tuent. Empti: quos sua largitione sibi infecit obnoxios. Per tota tempora: a sua adolescentia in hunc usque diem. Regno: non enim ciuem sed regem agere uidebat. Ille re. cur. Ille triumphabit ante legitimos annos. Nam ante tricesimum annum: consulatum triumphum uegere non licebat Pompeio uero post penam sicilia fugatum damnatumque Carbone & intereptum & post illam hostes supplicis illic affectos. In aethiopia contra Gn. Domitium qui Mario sauerat missus illic imperatorem appellatus: & Caeso Domitio & comprehenso Hyarba Numidia intra die quadragessimam subiugauit: annum quartum & uicesimum agens. Reuocatus a Sylla magnusque salutatus triumphum petiit: illo dissuadente cum prope aetate tamen quod rem non gesserat auspiciis propriis: & quod nondum fuisset in senatum admissus cum eum non sine Syllae similitudine obtinuisset: quo uideret admirabilior curru a quattuor elephantis tracto triumphum ducere statuit angustiorem tamen portam prohibitus: quis conspectus est ut tradit Plutarchus. Honores magistratus quos non legitime est assecutus: & quibus nunquam uacauit. Constat autem ipsum cum apud agrum picenum diuerteret in agris suis quos illic amplissimos habuit: commouisse omnem picenum ut silia saueret: cui post Cinnam occisum cum Carbone contentio erat. Itaque tertium & uicesimum natum annum propter a nemine designatus in Auximo oppido se ipsum pro propterea in subsolio in medio foro constituit. Quid iam ra. libro nono ad acticum Cice. tradit legem consules conscripsisse quae pompeio pro quinquenniis omnium partium rei frumentariae toto terrarum orbe daret. Suppressa: reseruata ut nihil inde eueheret: uel coli uetita. Seruire ad fa. ius. subiecta esse pompeio ut fame faciat cum uelit ideoque Clodius in pompeium cauillas dicebat non prope fame scripta esse legem: sed ut lex scriberet factam esse fame. Quis ca. quod est laudi tribuendum magno uituperat. Nam cum pompeius consul solus a seruio sulphitio inter rege creatus statim duas leges promulgasset: unam de ambitu & alteram de ui: in qua nominationem Clodii caedere in uia appia factam expresserat essetque reus milo: & dum ea a iudicibus cognoscere inensum clamorem tollerent. Clodiani armatis militibus consul forum compleuit: ne quis populi tumultus concitaret. Hac re territi clodiani: silentio uerba testium per biduum audiri sunt passi & astute praesidio accusatus defensumque est Asconius auctorem. Castra: milites. Foro: iudicibus. Gladii milites ipsi. Triste: uulnera & mortem.

COMNIBO. Feroces. s. ingenio & uictoria. Ruerent iter me. i. fugientem psequerent. Nunc post proemium uenit ad argumenta: quibus ostendat facile posse uinci inuidos & obrectatores: & arguit a facili: quod imperatores & nouis militibus instructos minor labore uincere possent: cum ipsi sint ueterani & in armis diu uersati. Ad summa: ad maximam dignitatem & gloriam. Tentamur: impedior & irritor ad bella. Veniat dux. trahit in contumeliam ad uersarios & pro ostendit idoneum non esse pompeium ad bella: quia fortasse illis difficilius uideri poterat: quod pompeius uir bellicosissimus & bellicae artis peritissimus uinci deberet: sed in contrarium probat dicens longa pace defuetum esse a bellis gerendis. Solutus: a pristina bellicae artis laude. Milite cum su. cum tyrone paulo ante parato qui facile superaret. Togata: non armata. Partes: ut senatores. Marcellus lo. hoc dicit ne aliquis miret mirum in modum quod consules & senatus sequerentur pompeium: & inter ceteros maxime cato: cuius sententia probari posse ab omnibus uidebat. Marcellus. n. consul erat & seruio sulphitio quo tempore bellum civile nunciatum est: qui primi fuerunt consules qui retulerunt de successore Caesari mittendo. sed tribuni plebis. Marcus Antonius & cassius & Curio intercesserant. Loquax: quia marcellus nimiam eloquentiam fretus contra Caesarem non in arma procedendum diffiniuit. sed Caesari mittendum successorem ut priuatus exercitu rediret: & legiones dimitterent. Et nota uia. cato. non potest negare quin magna apud homines habeat Catonis opinio: sed licet magna sit: tamen uana & mendax. Scilicet: licet in odium adducit pompeium: & inuidium tamen hoc loco praecipue id facit: quod dicit illum ante tempora clientelas largitionibus corripuisse: quibus fretus audet omnia pro praesidio facere. Sociabant. i. si super clientibus fuerit sociatus pompeius omni tempore regnabit. q. d. non. Extremi humiles & abiecti. Empti. s. largitionibus quos sibi pecuniae largitionibus subiectos fecit: significat ergo ambitione pompeium tantas opes adeptum esse. Tempora re. i. ab adolescentia usque ad senectutem. Reget cur. i. triumphabit: quia triumphare erat caesis hostibus imperatorem curru sublimem uchi albis equis in capitolium. Honores. nam Gn. Pompeius in aethiopia Caium Domitium & hyarbam re

gen lybiae bella molientes interfecit: & uigesimo quarto anno q̄ nulli romanorū contigerat triumphauit nūq̄
 di. ho. nunquid tyrann⁹ semp̄ erit & finem dignitatib⁹ nunquam ponet. Supp̄ssa subiecta. s. potestati suae.
 Iussa fa. legem frumentariam tetigit quam Cicero defendebat. Gn. pompeium annonae p̄fectum. tra. maris
 q̄ quantum romani tenebant dominū fecerunt: unde & port⁹ omnes & merces: fruges: comitiaq̄ toti⁹ agri
 culturae negociationisq̄ negocia sub sua potestate erant: unde Clodi⁹ cauilari coepit sic pompeio & dicit.
 Non pp̄ famem scriptam esse legem sed ut lex scriberet factā esse famem Per or. totum. s. cum domin⁹ terrae
 marisq̄ p̄o. esset. Famem. s. cum p̄fectus est annonae fact⁹. Quis ca. quis nescit p̄o. militib⁹ armatis circūde
 disse: quo tempore septus erat corona militum milo: unde Cic. p̄ milone causam dixit: & occiso Clodio legē
 tulit pom. ut de caede quererēt in appia uia facta: unde factum est ut militibus armatis sibi iura fori subiecerēt.
 Gladii mi. armati milites instrumēta pro militib⁹.

Iudiciū insolita trepidū cinxere corona?
 Atq; auso medias prūpere milite leges?
 Pompeiana reū clauerūt signa millionem
 Nūc quoq; ne lassū tēcat priuata senect⁹
 Bella nefāda parat: suetus ciuilib⁹ armis.
 Et docilis syllā scelerū uicisse magistrum.
 Utq; ferat tigris nunq̄ posuere furorem
 Quas neorū hircāo mat̄ dū lustra sequū
 Alt⁹ caesorū pauit cruor armētorū (tur
 Sic & syllanū solito tibi lambere ferrum
 Durat magne sitis: null⁹ semel ore r̄cept⁹
 Pollutas patit̄ sāguis māsuēscere fauces
 Quē tamē iueniet tā lōga potētia finem
 Quis scelesq; mod⁹ ē: ex hoc iā te ī p̄bere
 Ille tu⁹ salutē doceat discederē sylla. (gno
 Post cilicas ne uagos & lassī pōtica regis
 Prælia barbarico uix cōsumata ueneno
 Vltima pompeio dabitur puincia caesar

SVLPI. Cinxerū iudiciū trepidum: trepidos iudices
 circūdedere. Corona insolita: multitudine armatorū q̄
 illuc ire non consueuerāt. Signa: milites qui sub signis
 erant. Clauerunt reū: circūdederūt caedis accusatum.
 Milite auso. ablatiu⁹ est absolut⁹. Perrumpere: penetrare.
 Medias leges: forum in quo leges sine armis tigris de
 bent. Nūc quoq;: mala anteactae uitae s̄uetudine qd̄ nūc
 praearet colligit. Suet⁹: nā post uentidios fratres Car
 bonis fautores Auximo pulsos cū trib⁹ legiōib⁹ hostes
 insequendo & a carbone homines auertendo ad syllam
 contendit: & fugato: Scipione ad eū puenit ab eoq; mu
 tuo imperator consulat⁹ quāquam mundum in senatū
 admissus Celtiberiae p̄fectus est & cum metello illā ad
 ministravit. Docilis. qui facile doctus est. Magistrū sce
 leris: qui docuit bellum ciuile. Priuata: sine magistratu.
 Teneat lassum: lentum in ocio & sine imperio. uel lega
 tur lapsum idest iacentem. Utq; ferat: apta sed iuidiosa
 cōparatio est. Tigres. Tigris uelocitatis tremendae ani
 mal & semp̄ in iram prouum. ferat rabidae: furorem ira
 cundiā. Hircano: schyrtarum. hircania regio in asia ē.
 Lustra: cubilia. Altus caesorum: spondeū in quinto loco
 habet hic uersus p̄ dactylo. Lambere: translatio in eum
 qui ex bello ciuili & sanguine romanorū alii sit solit⁹. Si
 tis cupiditas. Null⁹ semel. Sniās seris tracta quae ubi dul
 cedine sanguinis in rabiem uersae sunt nunquam māsuē
 scūt. Quē tñ: improbatio a mora in scelere nā iponit finē

sapiens & rebus honestis ut satyrus ait. Tu⁹ sylla: quē imitaris sub quo militasti q̄ tibi erat affinitate deiunct⁹
 nā cū sylla pacata sibi italia dictaturā iniisset & suos oēs diuitiis satiare p̄p̄eū sibi affinitate deiunxit iussū
 Antistea Antistii sui patroni in cām ambitus repudiare: & aemiliam priuignā suā e metello & scauro genitā
 ducere. Doceat discedere: suo exēplo qui dictaturā deposuit. Regno: tyrannide. Post cilicias: ab indignita
 te rei cōquestio acris: q̄ benemerit⁹ de patria hostis eius acerrimus iniustissime habeatur & p̄p̄eo cōmitta
 tur expugnand⁹ ut cilices & mithridates. Cilicas uagos pyratas ex cilicia qui ēt per nostrū mare ad hostiā
 usq; discurrebant. Pontica: in ponti regem gesta. Regis lassī: mithridatis defatigati tum senio tum belli diu
 turnitate: q̄ p̄ quadraginta annos & amplius gestum est. Vix cōsumata uen. bar. uix finita pontico uenēo.
 est enim pontus ueneni ferax. & hoc iō dixit: q̄ cū de mithridate sylla triumphasset & inde lucull⁹ postea eū
 attriuisset pompeius atq; ipsum opprimendū ad petrum castra mouisset accepit nunciū mithridate p̄ phar
 nacis filii seditionem: mortem sibi consciuisse ac male tentatum ueneno spiritū ferro expulisse. plutarch⁹ &
 florus aiunt. Vltima prouincia: ultimus hostis debellandus tanquam prouincia.

COMNIBO. Trep̄. mi. i. dubiū: quia incertus erat milo absoluere ne an tolleretur. & in exiliū miss⁹ est
 Medias le. i. cōmunes. Pompeiana si. quia exercit⁹ pompeii circūdedit forum. Reum: accusatum. Nūc
 quoq; adeo inquit facile per uim omnia facere fuit p̄p̄eio: & cum in senectute sit bellum quoq; gererē possit
 adducit ī inuidiā. Lassum: senio confectū. Priuata: sine magistratu. Cuiuslibet ar. quia syllam secut⁹ est ci
 uilia bella gerentem contra marium. Docilius: perit⁹. Syllam ma. scele. nam cōtrariae factiōis fuit p̄p̄eio
 s. syllanae caesar uero mariana. sylla (auctore sueto.) caesari multos marios inesse dixit. Magistrū sce. ad irri
 sionem dicit: nam sylla perniciosissim⁹ & crudelissim⁹ omnium romanorum fuit: qui tot milia romanorum
 in campo martio cecidit: & multos nobiles ac patricos uiros iterfici iussit. Utq; se. apostrophat ad p̄p̄eū
 & p̄ similitudinē caedis auidum fuisse ostendit non alter q̄ tigris quae cum semel armentorum sanguinē hau
 serint satiari non possunt: sic & tu pompeii cum ciuilia bella tractare coepisti ab eis desistere nescis. Sitis. s. sā
 guinis. Tigres: animalia sunt tremendae crudelitatis quae ī hircania abundant: speciem pro genere ponit
 ut Virgilius. Hircanæq; admorunt ubera tigres. At earum truculentia maxime p̄bat cum maternis curis ī
 citantē: cum catulorum insistant raptoribus: & (ut dicit Solinus) succedent sibi equites licet. & astu quanto
 libet fuga amoliri praedam ueliat: nisi in praesidio maria fuerint: frustra est aesum omne notantur frequen

tissime si quoniam latrones suos asportatis catulis renauigantes uident in littore: irritata rabie se: dare precipites uelut propria tarditate uoluntaria castigantes ruina quam de factu uniuerso uix unus queat subtrahi. Feræ: crudeles. Hircanæ: nam hircania est puincia scythag in asia. Lustra: cubilia ferarum. Posuere: pro de. Altus profundus: quia ex multis armentis sanguis effunditur. Armentorum: spondaicus uersus. Sitis durat. i. sic uiditas cordis tibi permanet. Lambere feræ: persistit in translatione. nam tygres lambunt sanguinem ferarum. Syllanum. i. sylle quo tempore gessit bella ciuilia contra Marium. Nullius: pronum ut apud Terentium nullius sum pro non: sic & pompeius semel assuetus bibere & sequi sanguinem syllæ mansuescere non potest: Quæ tamen cum ita regnare coeperis & omnia per uim facere num quid tandem inueniet hæc tua potentia finem. Quis sceles. mo. sed si inquit nulla ratio adducit: ut exuas tyranni demisaltē exemplum tui magistri syllæ qui perpetuam dictaturam deposuit: te doceat: quia cum sylle nocte quiescere non posset amicis dictaturam deposuit: ut profunde dormire posset. Tamen anacoluthon est completum quauis assuetus sis bellis. Modus: finis. Regno. i. tyranni di inuidiose dixit post cilicas diminuit res gestas pompeii & dicit num quid de uictis barbaris: etiam contra me bellum pompeii suscipiet: & postquam externorum regnum puincias multas superauerit ergo ne ultima puincia debellanda pompeio demadabor a senatu. q. d. indignum est cum contra hostes arma sumpserit contra ciuem romanum arma sumere. Cilicas. i. pyratas cilices populi fuerunt minoris asiae quos pompeius superauit nam cum omnis maritima regio eius imperio subiecta esset adeo illi pyratæ infestum reddiderunt mare: ut interdum usque ad tiberis hostium ueniret: ibique partem populi romani cum fascibus coeperit: hanc indignitatem cum non possent amplius pati romani pompeium imperatorem delegerunt: ut maritimam regionem omnem subigeret omnesque pyratas superaret. Vagos: huc & illuc discurretes pyratæ: a graeco dicti sunt περιπατω. i. a transendo: quia naues mercatorias ex transuerso transseunt iuadebant. Pontica. i. ponti rex metridates fuit contra quem missus est pompeius: & per colchos fugientem compulit in bosphorum thracium. i. constantinopolim: quæ dicta est Bizantiu: & redacta in formam puinciae postea filius mithridatis nomine pharnax patri bellum intulit. qui in turre obsessus ueneno cui assuefecerat usque a puero se interficere uoluit: sed cum nihil placeret a gallo percussore nec impetrauit: alii tamen acutissimo ueneno extinctum ferunt quos hic lucanus sequitur. Barbarico. uel. quia non soliti fuerunt romani ueneno gerere bellum sed armis: ergo barbarag fuit bellum non romanorum cogere hostes ad uenenum.

SVLPI. Quod non uictrices factum quod improbat aduersarii iustissimum sibi & necessarium fuisse ostendit: quia & sibi & suis militibus merces denegabat: quorum magis causa quam sua se moueri ostendit: Quod: quia. Aquilas uictrices: signa sub quibus gallias uicinas. Non paruere: non obediuerunt. Merces: praemia ut consulat honores triumphum. His conciliatio est. Praemia: stipendium: missio colonia: & agri. Non me du. sine me alio quocumque. Triumphet: ex triumpho. nam sua praemia miles consequebat. Conferret ex commiserationis locus ad militum animos incendendos nam si praemia iuuentis amiserint necesse erat senibus medicare. Exanguis: debilis & frigida. Quo se cofe. ad quem: cofugiet. Emeritis: emeriti dicuntur qui obierunt legitimam militiam munus. Quæ rura. qui agri dabantur enim singulis septenna pluraue iugera. Veteranus uetus miles & belli peritus. Quæ moenia: colonia. An melius a contrario exemplo auget indignationem nam piratis data est colonia & ciuibus denegata. Magne: o pompeii. Piratae. quos postquam pompeius in ditionem accepit a locis maritimis remouit: & mediterraneae regionis fecit colonos. Melius: honestius quam ciues: bonum meriti de re publica. Tollite.

oratoris conclusio est qua quidam agendum sit commotis militibus imperat. Tollite tollite: epanalepsis. iam pridem uictoria: iam diu per decennium uincere consueta. Quas fecimus: quas exercendo comparauimus. Arma tenenti. sententia est cuius hic sensus. Qui inermi abnegat iusta dat et iniusta uim inferenti. Omnia est quæ iuste negaret. Nec numina desunt diis faucentibus re benegerem. nam militum animos graui ratione & acclamatione stimulis plena confirmat. Regnum tyrannis. Detrahimus do. ci. uolumus tyrannos ex urbe ad seruiendum prompta & inuidiose dominos cum unum intelligit dixit.

OMNIBO. Quod non iniustam causam belli dicit: quia uidelicet noluerim arma adponere: nam cum caesar triumphum peteret: non solum non obtinuit: sed hostis patriam iudicatus est. Mihi si mer. sumit argumentum ab honesto nam cum uolumus persuadere exemplis aliquid solemus ab utili uel ab honesto uel a facili arguere hic arguit ab honesto & a iustitia cuius partes sunt quattuor. scilicet prudentia. iustitia. Fortitudo. & modestia & a partibus iustitiae naturalis quæ sunt sex. scilicet religio pietas: gratia obseruantia ueritas uindictio. gratia benemerentibus sua debita munera reddere. sed mihi non modo reddiderunt debita genere munera uerum pro re publica bene gesta hostis adiu dicatus sum: sed gratia quæ mihi debet non reddat mihi: sed saltem his militibus qui sanguinem suum pro re publica effuderunt. captat beniuolentiam a militibus suis caesar: cum dicit non magnifico quod mihi praemia sunt adempta: sed his reddant qui imperium pro re publica peperunt sanguine suo. Non cum du. expecto duce. i. nihil proprii dux habeat. Sub quoli. me relicto. Confert: si primo suo milites in iuuentam priuentem cumque ad senectutem uenerit unum uiuet & quibus facultatibus senectutem suam sustentare poterunt. q. d. nullis. Exanguis: & prope statum & prope bella quibus sanguinem suum effuderunt. Emeritis: dicitur quod debita militiae munera compleuit. Veteranus dicitur quod diu bella gessit belli peritus: cui contrarius est tyro. An melius: obiicit pompeio. quod cilicas quos maritimo bello superauerat in coloniam misit sed

Quod non uictrices aquilas depoe iussu
Paruerim: mihi si merces erepta laborum:
His saltē lōgi (non cum duce) praemia belli
Reddant: miles sub quolibet iste triumphet
Coferat exanguis quo se post bella senectus
Quæ sedes erit æmeritis: quæ rura dabunt
Quæ nunc ueteranus aret: quæ moenia fessis
An melius fient pyratæ magne colonis
Tollite iam pridem uictoria tollite signa
Viribus utendum est quas fecimus: arma tenenti
Omnia dat qui iusta negat: nec numina desunt
Nam neque proda meis neque regnum querit armis
Detrahimus dominos urbi fuire paratæ.

hoc fecit pōpeius ne iterū congregati mare infestū redderent. Melius. s. q̄ uos o ro. honestius ne uideret uo
bis q̄ pyratae coloniā primi capiant: q̄ ipsi milites ro: qui p̄ patria sanguinē suam effuderunt. Tollite: post
q̄ probauit caesar posse aduersarios nō magno labore superari: & cām suā satis honestā esse nunc quasi cōclu
dit & adhortatur milites ut signa cōtra hostes ferant que uincere didicerūt cū præsertim sibi deos adhuc fa
uere dicat: & cū non id agat ut ciues subigerent. sed ab his libertatē defendat. Tollite tol. cōduplicatio ue
hementiam habet. Iam pridem. q. d. nō expectate adhortationē meā. Victricia. i. que uincere cōsueuerūt.
Viribus utē. i. uires habēdæ sunt cōtra hostes. Arma tenen. i. armato qui negat dare q̄ iustū est armatis que
etiā iniusta sunt. Nec nu. de n̄ agimus cōtra deos si iustā cām suscepi. Nec p̄da q̄. nō querimus inq̄ subigere
libertatē po. ro. imo tyrānos detrahēre. Neq̄ regnū: nō ideo bellum moui ut diriperem patriā meā neq̄ ar
ma sumpsi ut regnare & ciuū libertatē deprimerem. Dominos ut pōpeiu. Seruire parata: q̄a roma oppressa
opibus potentum iam parata est seruire: quæ antea libera fuit.

Dixerat. at dubiū n̄ claro murmur uulgus
Secū incerta fremit. pietas patriiq̄ p̄ates
Quāq̄ cæde feras mētes aiosq̄ tumētes
Frāgunt: sed diro ferri reuocatur amore
Ductorisq̄ metu sumi tum munera pili
Lælius æmeritiq̄ gerens insignia doni
Seruati ciuis referentem præmia quercū
Sicet exclamat romani maxime rector
Nois: & ius est ueras expromere causas
Quā lenta tuas tenuit patientia uires
Cōquerimur: deerat ne tibi fiducia nostri
Dū mouet hæc calidus spirantia corpa sanguis
Et dum pila ualent fortes torquet lacerti
Degenerē patiere togā: regnūq̄ senatus.

beniuolentiā captat. Expromere ue. uo. libere eloqui uera. Quod tam len. narratio est. Tenuit tu. ui. a bello
& ultione repressit. Deerat: tacitā obiectionē reprehendendo diluit. Deerat. q. d. deesse nō debebat. Dū mo
uet: dū uiuimus. Spirantia: uiuentia. Sanguis: q̄ est animæ sedes & i quo uita cōsistit. Et dū pila ualent & dū
ualemus uiribus certareq̄ possumus. Degerem patiere togam: tolerabis togatos inertes & q̄ maiorum fortū
tudinem non imitantur. Regnum tyrannidem.

COMNIBO. At dubium: milites romani Cæsaris audita concione: nō certum reddidere clamorē ut eis
appareret nō placuisse quod facere Cæsar instituerat sed aliter alii sentiebāt: pars laudabat Cæsaris mētē: &
pars ip̄properabat. Dubiū uulgus: id est ambigua multitudo militū. Incerta: id est anceps nunquid sequeretur
bellum ciuile. Non claro. non aperto: quia alii inter se dubitabant de his quæ Cæsar dixerat. Pietas. quāuis
inquit cædibus assueti milites Cæsaris negato præmio uictoræ incenderentur ad arma tñ pietate patriæ
mouebant. Patriiq̄ penates. i. domus patriæ: quia desiderio suorum & patriæ quisq̄ tenebat cū diu a patria
abfuissent. Frangunt: uincunt. Feras mentes id est tamen frangebāt pietate patriæ licet mentes illis feræ
inessent. Sumi: cū ita incerti essent milites Lælius surgens incertas impulit eorum dubitationes: & sicut ait
Terentius dū in dubio est animus paulo momēto huc & illuc impellitur. Hic Lælius fuit qui altero ciuili bello
iter Marcum Antonium & Octauium ad exercitum Lepidissimū cum Clodio sub habitu meretricis ad An
tonium: ut eum interficerent. nā exercitus parat⁹ erat illum uel Lepidum si uellet interficere. Antoni⁹ autē a
duob⁹ consulib⁹ Hircio & Pansa uict⁹: supplex ad castra Lælii profect⁹ est & capt⁹. Hic lælius ciuem ex ho
ste seruaret & quernam coronam de more romano gestabat: nam qui ciuem romanum ex hostib⁹ seruasset
coronam quernam consequeretur. Hic igitur Lælius primipilus erat & Centurio ad confirmādos animos mi
litum mot⁹ est. Scilicet: certe. Exclamat: apte centurionem introducit exclamantem ab exordio quod uitio
sum est. id Ajax facit apud Ouidium. Munera: id est officia. Pili summi: id est primipili cui præerat Ceterio
a Pilo telo romano. Insignia: ornamenta. Doni emeriti: id est coronæ ciuicæ: nā qui ciuem seruasset coronā
ex quercu assequeretur. quæ ciuica dicebatur: fiebat autem ex ilice quod genus superiori proximū ē. Corōa
autem obsidionalis fuit q̄ hi qui obsidione liberati fuerant dabant ei duci: a quo seruati fuissent: obseruariq̄
solutū ut fieret e gramie quod in eo loco generatum esset intra quem clausi fuisset q̄ obsidebant fuere: & mul
ta alia coronarū genera ut li. y. a Gellio ostenditur. Referentem: representantem. Rom. ma. duc. o. Cæsar i
quit quasi de uoluntate tuorū militū dubitasti: imo ip̄i cōquerimur q̄ nimis paties fueris hæc iniuriā ulcisci
Vis. i. ptas: Veras uo. q̄ liceat uicere iniam suā. Leta pa. q̄ letos faciat hoies ab effectu. Deerat fidu. iō tar
d⁹ fuisse iniuriam tuam ulcisci q̄ de aīs & mentibus nostris dubitares. Dum mouet: dum uiuimus dum arma
fixisse: possumus togati romani tibi tua præmia auferant. quasi dicat n̄ debes pati. Hic sanguis. ΔΡΚΗΩΣ

SVLPI. At dubiū. post cæsaris p̄ orationē quid mi
lites egerint explicat. Vulgus du. multitudo incerta an
inferret in patriā arma. Non cla. submissa uoce. Fremit
loquit. Pietas: q̄q̄ pietate reprimerent tñ acrius ip̄ellebā
tur tñ pugnandi desiderio tñ cæsaris maiestate que ipsis
metum incutiebat. Penates: domus metonymia. Quan
quā se. ce. inhumanas & cedibus assuetas. Frangunt: de
bilitant. Tumētes: superbos. Diro: magno uel crudeli.
Summi tunc: tunc consurgens lælius primipilus legiōis
nomine in hæc uerba respondit. Gerens munera primi
pili. gerens officium primi centurionis. Primipilus enim
& Centurio primus auctore Liuiō idē sunt. Quindecim
enim ordinum qui locabant sub signis & erat singuli in
tres partes diuisi unaqueq̄ pars primipilus appellabat
& eius partis dux primipilus. Insignia doni æme. ornām
tū doni quod sua uirtute erat æmeritus: uidelicet q̄nam
coronā que dabatur illi qui ciuem seruasset in prælio ho
stemq̄ occidisset. fiebat et ex ilice. De genrib⁹ coronarū
lege Gellii li. y. Si licet: nō mō milites dicto obtēpera
turos pmittit: sed ip̄m imperatorē inflāmat. Scilicet: p̄
fatio est cū attentatione: utiturq̄ licentia. Romani ma.

Mouet corpo. fm opinionē philosophorū qui dicebant sedē animæ in sanguine positā esse: uñ Virg. Et uī tā multo cū sanguine fudit. Dene tog. i. uiles & inertes togatos ro. q. rēp. occupauerunt. Regnūq. i. patie re ut senat⁹ regnet. Miserū. f. ē uincere bello: qī n̄ deceat ciuile bellū mouere: cū te cōtra equitatē opprimūt.

CSVLPI. Vsq; adeo miserū est tā miserabile uī ē. n. miserū hęc pati q̄ exercere bellū ciuile. Duc age. Lōga p̄ āplificationē cōclusio. Per syrtis. Syrtes duæ maior & minor sunt ī mari q̄ africani ægyptū uersus alluit: dictæ a syrin q̄ est trahere nā naues ad se trahūt: sunt at maria nūc arenosa nunc pfundissima & īportuosa ob uadorū frequētā breuia magis magisq; et ob alternos mot⁹ pelagi affluentis ac refluētis in festa ut ait mela. In hospita nō suscipientia hospitē: nā aut mergunt naues aut arēis circundāt. Per calidas arenas: p̄ deserta lybiæ in qb⁹ est aquæ penuria & serpentes abundāt. Hęc man⁹: aut suā dextrā oñdit aut militū multitudinē & a tuto argumēta: ne italiā inuasuri quicq; a tergo uideant posse metue re. Victū orbē: uictā galliā extremā mūdi partē: ex qua Cæsar prim⁹ romanorū cū in festo exercitu britāniā īsu lā quæ alius quidā orbis dī nauigauit superataq; obsi des & pecuniā īperauit. Cōpescuit. r̄præssit & superauit Vndas tumidas: fluct⁹ maxios & q̄ in n̄ro sit mari maio res: Oceani: ocean⁹ mare est q̄ circuit terrā dict⁹ affluen di uelocitate: nā ωκισ græce cit⁹ dī. Fregit rhe. remiga uit p̄ rhenū fluuiū q̄ galliā a germania diuidit q̄ ut faci li⁹ Cæsar īuaderet sup eū mirandū pōtē cōstruxit. Ver tice arctoo. in septentriōe. Virg. hic uertex nobis sp̄ sub limis. uī legas uortice. i. aquæ uolubilitate q̄ seipsā absor bet. Iussa sequi. sensus est necesse est mihi parere tibi quia uolo & uele cogor. cogi aut eum melius intelli gi mus ab amore q̄ q̄ sit hostis iudicatus: quippe Cæsar habuit milites amantissimos sui: & ad omnia facino ria peragenda paratos: ut hunc ipm̄ sœuā & aciliū. Nec eius: nec existimabo ciuem sed hostē. Classica: tu bas metonymia per signa decem. p̄ decē aquilas quas tuæ totidem legiones feliciter sequunt. Cæsar enim principio habuit quinque legiones. Inde tres addidit. postea pompeii diligentia tris alias. in quibus primam confectā ex delectu puincia tanq; ex suo numero Cæsari dedit: eāq; demū repetiit & abduxit. Castris: exer citibus tuis nec dicas decē castris. Pectore si fra. oīa imania facinora facturū se pollicet. Iugulo. in imo gut ture. Cōdere: imittere & uulnerare. Plenæ partu: grauidæ: ut in uxore pariter fœtūq; sœuiā. Inuita. ego in uitus hipallage. Peragā: ut pariā tibi. Si spoliare deos. si deorū templa & simulachra diripere sacra: oīa uiolare atq; incendere. Flāma castrensis: ignis militū & castrorū tuorū. Miscebi: turbabit cōfundet. Numi na moneta: iunonis monetae templū metonymia est. moneta a monendo dicta: quoniā ut in primo de di uinatione Cice. inquit cū terremotus factus esset: ut sue plena pcuratio fieret uocē ab æde iunonis ex arce extitisse: quo circa iunonē illā appellata moneta. Castra sup. i. si patriā obsidere & super tybrino ponte ca stramentari. Tusci: oritur enim in tuscia. Metator. metari: parare est mensurare & eligere. Virg. si piguis agros metabere campi. metator ergo est q̄ eligit & determinat loca: hinc fit castrametator & castrametari.

OMNIBO. Duc age: duc me p̄ oēs populos: p̄ regiones in habitabiles n̄ dubito te semp̄ quocunq; uo lueris sequi. Scythiæ: frigidissime regionis quæ nimio frigore riget. Per inhospita syrtis in lybia ubi syrtes sunt loca quæ nauigari n̄ possunt: uñ dicunt̄ αδο το υαυ πειω. i. traho qa pp̄ nimia harenā desiccāt unda & riuos in sicco destituunt: Inter syrtes quāuis terra pgentibus iter (auctore solino) sideribus destinaat: nec ali ter cursus patescit. nā putris soli faciā aura mutat: & minimo licet uento: tātā diuersitatē flatus efficit: ut sub inde pueris syrtibus locorū nulla indicia agnitioni relinquant. Vtraq; syrtes: ducentis quinquaginta mili bus passuū separant: aliquanto clāmentior quæ minor est. Lybiæ sitientis. i. usq; ad torentē zonā. Hęc ma nus. an oblitus es q̄ n̄ dubitauimus cā tua transire rhenū. Victū orbē. i. cū in britānos usq; exercitū Cæsar duxit & eos īperio romāo subegit quasi in alterū orbē terrarū transierit: nā extra ābitū terræ britānia est. Oceani: nā in oceano occidentalis posita est britānia. Fregit rhenū: qa pōte uinxit rhenū. xi. dierū spacio & transiuit in germaniā. Arctoo: septentrionali ubi habitāt germani. Iussa sequi: ita inquit uolo sicuti necesse est īperia tua & iussa sequi: qa iureiurando adducti sumus sequi īperatorē quocunq; nos duxerit: nā quēadmo dū necesse est ut uerēamur ita mihi est animus atq; uoluntas te sequi quocunq; uolueris possum aut iō uolo. Ne ciuis: ubicunq; fuerit ille cōtra quē signa belli cani iusseris. ille n̄ ciuis mens erit: sed hostis. Classica: signa bellica. Per signa hic significat magnā suæ uoluntatis uehementiam Lælius. ut sequat̄ nō mō quocunq; ipu lerit cæsar: sed si iusserit occidere parentes & filios: & uxore & uxoris grauidæ ex uentre infantē eripere: ni hil se recusaturū: quo minus īperio cæsaris pareat. Decē castris: decē bellis a p̄cedenti q̄ sequit̄. nā decē bel lis uictor fuit cæsar scilicet in britānia: gallia: germania. Primū bellū gessit cōtra heluetios Ligures. Secūdū contra germanos. Tertium cōtra belgas. Quartū contra neruios. Quintum contra liperas & tenteritas. Sextū contra Hispanos trans Rhenū. Septimū contra Britannos. Octauum contra Alriorzines: Nonuna

Vsq; adeo miserū est ciuili uincere bello
Duc age p̄ scythiæ pp̄los p̄ inhospita syrtis
Littora: p̄ calidas lybiæ sitientis arenas.
Hęc mā⁹ ut uictū post terga r̄liq̄ret orbē
Oceani tumidas remo cōpescuit undas.
Fregit & arctoo spumātē uertice rhenū.
Iussa sequi tā posse mihi q̄ uelle necesse ē
Nec ciuis me⁹ ē: in quē tua classica cæsar
Audiuero: p̄ signa decem felicia cast. is
Perq; tuos iuro quocunq; ex hoste triūf
Pectore si fratris gladiū iuguloq; parētis
Cōdere me iubeas plenæq; ī uiscera partu
Coniugis: inuita peragā tamē oīa dextra
Si spoliare deos: ignēq; imittere templis
Numina miscebit castrēsis flāma monetæ
Signa sup̄ tusci si ponere tybridis undas

contra Ambianes. Decimū contra eos qui auaricum uenerunt: ut eam obsidione liberarent: hæc bella gesta sunt a cæsare. per tuos triumphos. per tuā uictoriam. Iuguloq; pa. si patrem fratremq; iusseris occider. Inuita de. inuitus qdem hoc faciam: sed tñ si iusseris faciā. pleno par. id est in uiscera grauidæ coniugis. Si spoliare: si iusseris etiam mihi spoliare templa deorum facile paratus ero non solum illa diripere: sed cōcubere. Castrensis: militaris. Numina monetæ. i. templa iunonis monetæ quæ monetæ appellata est cum terremotus factus esset: & a sue plena fertur uocem illam ab æde iunonis ex iūma arce auditam: ideo monetā iunonem appellatam fuisse dicunt a monendo. unde sus plena & grauida illi immolabatur. hæc Cice. in libro de diuinatione refert. Numina: templa iunonis monetæ. Castra: etiam tuo iussu o cæsar contra patriam bellum geram. Ponere: opponere. Tybridis: tusci qui flu. per labitur romam & originem habet a tuscia.

Hesperios audax ueniā metator in agros
Tu quoscūq; uoles i planū effūder muros
His aries actus disperget saxa lacertis.
U licet penitus tolli quam iusseris urbem
Roma sit iis cūctæ simul affēser cohortes.
Elataq; altæ quæcūq; ad bella uocaret:
Promiser manus: it tātus ad æthera clāor
Quātus piniferæ boreas cū thraci⁹ ossæ
Rupibus icubuit curuato robore pressæ.
Fit son⁹ aut rursus redeūtis i æthera siluæ
Cæsar ut acceptū tā prono milite bellum
Fataq; ferre uidet: ne quo lāgore moret
Fortunā: sparsas p gallica rura cohortes.
Euocat: & romā motis petit undiq; signis
Deseruere cauo tentoria fixa lemanno.
Castraq; quæ uogesi curuāt sup ardua ripā
Pugnaces pictis cohibebāt lingōes armis
Hi uada liquerūt isaræ: q gurgite ductus
Per tā multa suo famæ maioris in anmem.

quæ uogesi. Vogesus mons a quo pfluit flumen mopla q est in finibus ligonū ut ait cæsar & iō inqt curuā ripā. Lingones populos in belgica fæderatos & in occasum uergentes q super heluetios & sequanos hitāt Pictis: picturatis. Coludebāt: reprimebāt. nā erāt eis opposita. Hi: alii milites Vada isaræ isarā nō pfundū q inter aeriā durionēq; fluens exit in rhodanū & nomē amittit: apud hunc Fabius maxius pauli nepos monumentū insignis uictoriæ trophæū erexit ex marmore & marti & herculi duo tēpla. Gurgite: fluuio.

COMNIBO. Metator: castramentator. Audax. qā cōtra iura nō dubitabo patriam inuadere. Tu quoscūq; qcūq; mœnia oppugnari uolueris paratus ero: & arietem si opus erit ad mœnia expugnāda impellam: Ariēs ad similitudinem arietis aialis dictus est. nam aries animal est qd capite urget obstātem. iō huic instrumento nomē a similitudine rei impositū erat: & ferratus erat in extremitate ut speciem pberet capitis arietini. nam tigillum ferratū in capite suspendebant. uñ retrahentes maximo impetu remittebant & eo pacto saepe urbiū mœnia euertebant. Actus: impulsus. Effundere: euertere. Sit roma. i. nō dubito etiā romā euertere si iusseris. His: nunc uerbis inquit lælii oīs exercitus cōsensit Xēpio royia. i. eleuatio manuū facta ē ut significarēt sese prōptos eē i quacūq; re q̄ ipsis cæsar iperaret. Cohortes: legio diuidit i tribūs pfectos cēturiones: decuriones. Legat⁹ dī q̄ præest legiōi. Tribun⁹ mille militib⁹ præest: pfect⁹ præest cohorti: q̄ constat ex gngētis & gnquaginta militib⁹. Cēturiōes p̄sunt cētū militib⁹. Decuriōes turmis equitū. His. s. uerbis lælii. Man⁹ q̄ signū ē pbari id q̄ dictū fuerat ab iperatore. Clamor: n̄ solū māu pbabāt q̄ cæsar dixerat sed clamore quē tñ fuisse dic q̄t⁹ solet fragor esse arborū cū uer⁹ p siluas magno ipetu flat. It. atcedit. Thraci⁹: qā thracia ē in septētrione uñ boreas flat. Rupibus: collib⁹. Ossæ: mōtis thessaliæ q̄ oli cetaurorū sedes fuit: tāta pōr copia ut rāorū flexu & rflexu tōitru repñtet. Soli. Fit so. s. eū uer⁹ spiras arbore uertit q̄ redeūtis i statū suū sonū faciūt: nā flectūt & redeūt. Cur. ro. p curuatis roborib⁹. Redeūtis: i statū pōr. Cæsar. x. legiōes habuit quarū ptē i gallia & germāia: reliq̄rat: cū uerit i italiā: n̄ dic exercitū de gallia i italiā reuocatū postq̄ bellū gegerit constituit. Fortunā: ut fortunā sibi fauētē cæsar uidit: magnū ex oī gallia exercitū suū reuocauit. Acceptū. s. eē. Prono: pp̄eso ad id q̄ uolebat. Ferre. s. ipm. i. fauer cæsari. Lāgor: torpoī. Sparsas co. qā i hibernis & p̄sidia exercitū liquerat: euocat ergo in italiā. Vndiq; .i. ex oī pte galliæ & germaniæ. Deseruē iicipit dicere q̄ milites conuocati deseruerint galliā. Tentoria. i. p̄sidium & hybernia. Cauo. i. profundo

SVLPI. Hesperios: rōanos. In planū effu. solo æq̄ re. Ariēs trabs q̄ hēt in sūmo ferrū instar capitis arietini quo muri cōculsi diruunt. Saxa: supple murorū. Illa: uidelicet urbs. His uerbis Lælii. Cohortes: militū ordies q̄ erant in quaq; regione: decē numero p gradu dissimilita ut priā maxia & decia minia esset. Man⁹ cla. dexteras sublatas quib⁹ fortitudinē & fidē pollicebant. Ad æthera. hyperbole. Quant⁹ so. similitudo a sonitu siluarū Siluæ p̄silæ impulsarū arborū. Curuato ro. plicatis ramis. Aut rursus rede. in athe. aut qñ cessante ueto i suū statū reuertit. Boreas thra. uentus fians a thracia q̄ ē regio ad septentrionē a quo finē habet histrum ab oriēte pōtū: a meridie ægeū dicta est a πρῶκη q̄ ē ferū seu temerarium Incubuit: iuperuenit & iuasit. Ossæ. Ossā magnus thessaliæ mons pinibus plenus. Cæsar ut ac. pcepta militū optima uolūtate cæsar ut supra ex eius cōmētariis dixim⁹ r̄liquis legiōes ex hibernis euocauit & subsequi iussit romā uersus arrepto itinere in opportunis locis & ciuitatib⁹ q̄s sibi ociliabat p̄sidia collocabat. Acceptū: susceptū & gratū. Tā prono: tā cupido. Ferre: ipellere & urger. Lagore. desidia. Moret for. in mora teneat p̄speritatem Euocat: extra ad se uocat. Vndiq;: ex oī pte ubi erāt. Deseruere: loca unde discessere milites per catalogū memorant. Deseruere ten. discessere a tentoriis. Tētoria linea sunt q̄ p tecto tendunt. Lemāno: iuxta lemānū galliæ transalpinæ lacū p quē rhodanus ararum deferēs rapit. is heluetios a gallia leparat: suisq; accolis lemānorū ididit nomen. Cauo: concauo pp̄ ripas eminētes. Castraq;

Lemano lacus est inter celtas non longe a rhodano: uñ lemani populi a lemno sunt. Eleuci: haud pcul in deuicti sunt a Cæsare ubi pñdium erat a tertia pte regionis suæ: tuti sunt lemno lacu & rhodano qui puin ciam romanã ab elueciis diuidebant. Super ar. uo. sic legendum est non sup ripam. Vogesus. n. est mons: finibus hagonum nō amnis. Nam cæsar in cōmentariis dicit mopsa flumen de mōte uogeso prodiit curuã ripam ppter mopfam q̄ est in finibus lingonũ: quos uicti eleucii a cæsare profugerant. Armis: pictis. i. uer sicoloribus. Pugnaces. q̄a bellicosissimi sunt lingones. Hic uada: alii uocati sunt a isara fluuio qui labit i rho danũ & sub alio nomine descendit in mare: q̄a rhodanus maior est fluui⁹ & ubi illũ ingressus est isara nomẽ amittit. Per tã mul. s. loca. Gurgite: uidelicet nullius fluminis alueo coniunctus. In amnem. s. rhodanum.

¶ SVLPI. Laps⁹ i am. rhodanũ ingress⁹. Soluunt fla. discessere iqt pñdia a rutenis Ruteni narbonẽsi puincie cōtermini sunt: eos idẽ Fabius qui allobrox dictus ẽ se parauit. ẽ. n. ciuitas rutenorũ una ex allobrogib⁹. Flau. crinibus flauis. Soluunt sta. liberant a militib⁹ q̄ illic sta bant. Mitis atax: ex Cemenno mōte oriẽ auctore Strabo actus hymbribus ripas egrediẽ lenis tñ & p rubresũ lacũ transiens, effruit i tyrenũ. Nō fer. ca. n. nauigari a militi b⁹ rōanis. Varus: hic ex alpiũ monte cemenno pñsus Ita liã a narbonensi que & brachata gallia dñ diuidit. Plini. Promoto: proculamoto. Quaq; sub her. longũ est hyp baton: q̄ tenet ea qua & cætera. Signa mouet. Port⁹ sub no. her. In liguria ẽ monœci herculis port⁹ quẽ solũmõ uexat unus ex uentis dictus quidẽ monœcus uel q̄ pul sis oĩbus illic solus uoluit uenerari uel q̄ in templo semp fere colit solus ἄλλος. n. solus est & ἰκὼς domus admit tit tñ musas ut in sexto fasto. canit Ouidi. Urget repellit Caua ru. cōcauo & sinuoso monte. Corus q̄ & caurus dñ & argestis fiat ab ultimo occidente semptrionem uer sus. Nō ha. ius. n. obesse pōt. Zephyrus: q̄ flat a medio occidente. Circius septentrionalis uentus iuxta eorũ

De uētis lege Gelliũ li. ii. Pliniũ & Victruuiũ. Prohibet: terret & uetat nautas: q̄a ppetuo tutũ portũ ñ pstat sed breuẽ nauibus stationẽ. Quaq; ia. littus intelligit gallici oceani: q̄ nũc terra nunc mare ẽ: ex fluxu refu xuq; eius: nec eã Aquitaniã pte idicat: q̄ ẽ a Garũna ad pyreneos mōtes: sed quæ ad hispaniã uergit. Dubiũ: i certũ. Vendicat attribuit sibi. Alternis: cōmutatis. Fundit effundit. Aufert: retrahit se. Vent⁹ ab ex. pēdet hic locus usq; ad. Quærite quos agit mundi labor. Cãm. n. hui⁹ æstus & fluxus ac refluxus oceani: relinqt philosophis indagãdã. Est. n. sibi incertũ an ui uetorũ an ui lunæ an solis id accidat. Cōpertũq; ẽ certa lũæ rōne moueri nisi uentorũ ipetus obsit. De hoc motu qd Macrobius qd q; Plinius sentiat lege. ait hic. n. Sed æstus maris accedere & reciprocare maxie mirũ ẽ pluribus qdẽ modis accidit. Verũ cã i sole lunaq; bis iter duos exort⁹ lunæ affluunt bisq; remeant uicenis quaternisq; semp horis: & primũ attollentes se cũ ea & mũ do intũescẽtes: mox a meridiano cœli fastigio uergẽte in occasũ residẽtes. Rursusq; ab occasu subter ad cœ li. ima & meridião contraria accedẽte inũdãtes: hinc donec iterũ exoriant se sorbẽtes nec unq; eodẽ tpe pridie refluit & reliqua. Vetus se. ipellens mare. Volutet ab axe. ex. uolueno urget ab ultia rgiõẽ. & suo termino.

¶ OMNIBO. Ruteni. ruteni ẽt in pñdio relictĩ uenerũt in italiã q̄ sunt populi galliæ ñ pcul ab auernis & sanctionis. Statõẽ. i. pñdio romanorũ q̄ eã gẽtẽ pusillis castris i pñdio tenuerũt. Soluunt. liberant & oflu unt ad cæ. Atax: fluuius ex mēte pyreno erũpẽs p fines elueciorũ labit: sed tãta fluit lenitate: ut oculi in quã pte fluat iudicare ñ possunt. Nō ferre ca. q̄a discedentes uacuũ relinquerũt Varus. App. hñis. Nã Variis flu uius ẽ q̄ galliã cisalpinã diuidit ab italiã: ut strabo inquit & plinius. Qua ordo gaudeant promotio milite il li q̄ habitãt ea pte qua. portus: liguriæ portũ significat: i quo est portus Monœcus: appellatus iõ q̄ sol⁹ ha bitauerat Hercules aliis expulsis hoĩbus: uel q̄ in tẽplo eius nullis dei numẽ colat q̄ herculis. sicut in tẽplo Iouis Iuno & Minerua: i tẽplo ueneris Cupido & adonis & dict⁹ ẽ monœcus a ἄλλος sol⁹ οἰκὼς dom⁹. i. q̄a sol⁹ i domo expulsus a liis diis colebat & port⁹ hercule⁹ monœc⁹. Urget pelagus. s. dextra & sinistra ne i grediat mare. port⁹: q̄a port⁹ liguriæ celeberrim⁹ ẽ iter alios: iõ urget mare ne igrediat: cũ naues i portũ de uenerit tutæ sunt ab aliis uentis pter q̄ circio uento occidentali: q̄ ẽ collateralis fauonio q̄ haud maximã uĩ ha bet qua possit nocere nauĩ. Galli uentũ ex sua terra flantẽ quẽ sæuissimũ patiunt: circiũ appellãt a turbine ac uertigine sua. Gelli⁹. Urget: a se cohercet. zephyr⁹: uent⁹ occidentalis qui fauoni⁹ a latinis dicitur. phibet s. pelag⁹ Statione: in portu tuto monœci herculis. ergo qui in liguria cōstitierant relictõ pñdio in italiã ad cæsarem uenerunt. Quaq; nunc deinde Aquitania uenisse milites qui a cæsare relictĩ fuerant non de aqui tania loquitur: quæ a garumna a fluuio tendit ad pyreneos montes: sed de ea parte q̄ ad hispaniã pñnet: & spectant inter occasum solis & septentrionẽ: hunc aut locũ per circuitionem significat: non autẽ noiat: sed Virgili⁹. hũc locũ illic tetigit. Qua i maria alta tumescãt Obicib⁹ ruptis rursusq; i se ipsa residãt. nã de ocea no loqẽ q̄ p hispanias & gallias erumpit cōtemptra lege riparum qui igitur in ea parte galliæ positi fuerant qua oceanus aliqñ p ipsã galliã & hispaniã erũpit in infinitũ iubẽte cæsare in italiã uenerũt. Et. s. gaudet q̄ s̄ i ea pte. Dubiũ q̄a mō mare excedit mō decrescit. Vendicat: quia erumpente mari sub pñte eius ẽ litt⁹ & re dcunte in alueum suũ terra littus cōtinet. Re. declarat. i. cum refluit in suũ alueũ. Ventris: hic diuersas phi

Lapsus in æquoreas nomẽ ñ ptulit undas
Soluuntur flauĩ longa statione ruteni.

Mitis atax latias gaudet nō ferre carinas.

Finis & hesperia p̄moto milite uarus

Quaq; sub herculeo sacrat⁹ nũine port⁹

Urget ripe caua pelagus: nō corus in illũ

Ius hẽt aut zephyr⁹ sol⁹ sua littora turbat

Circius. & tuta phibet statione monœci.

Quaq; iacet litus dubiũ. qd terra fretũq;

Vedicat alternis uicibus. cũ fundit igens

Oceanus ul quũ refugis se fluctib⁹ aufert

Vetus ab extremo pelag⁹ sic axe uolutet

Sexoniā appellauerunt. Leues. i. leuis armaturæ uel agiles. Longis ar. longis astis. R hemis: pplus ex belgis galli treuiris. Leuci sunt uicini lingonibus & sequanis. Optimus excusso iacerto: optimus iaculator. Excusso: quia prius excutitur incertus: deinde emittitur ferrum: subaudi gaudet amoto hoste.

¶ SVLPI. Gēs sequana p^o heluetios sequāi & medio māici rhenū icolūt. Sequanaq; fluui^o a belgicis celtās se parās parisios diuidit Flexis frenis ī giræ ad domādos & uertendos in circulum equos. Bella belgica ea ps galliæ est q̄ a scalda ad sequana iacet: Belgeq; ipsi p gentes qn deci diuisi sūt. Cocil' rector mō. co. q̄ facile didicit regere currū cāeratū quem sua lingua uinū galli appellāt. Mō strati. a britānis & germāis q plurimū ill' utunē & ualent resumatq; illud gaudent amoto hoste. Aruerni ī aqtāia liberi ppli sūt ut Pli. tradit hi ex troiāis ortos se p̄dicabāt a qb^o & rōani duxer' originem. Latis: rōanos. Iliaco: troiano. Fingere: q̄ n̄ uex erat. Nerui^o. in bellica feragens germāica natio otigua triusgris strabo & cæsar. Nimiū rebellis sæpe. n. tra cæsarē rebellauit & cū is abeēt ī britāia L. Cottā & Tituriū sabinū legatos cæsar's neruii īterfecerunt & postea in. Q. Ciceronem se otulerunt ut scribit Cæsar cōmentario qnto. Pollut^o: maculat^o. Vāgiones: ppe incubos ppli accolæ rheni germanæ gentes. Laxis brachis. Vtunē. n. caligis clausis ut sarmatæ scytharū gentes: q̄ a meotidæ incipiunt boreāq; uersus quī decim dierum itinere se extendunt. Sunt brache uestes breues & strictæ qb^o pudenda uelant ab umbilico ad genua. si uero ad talos usq; pcedāt laxæ sunt qnq; p rhemonibus accipiunt q̄ totum corpus operiunt. Bachai: germaniæ ppli in insula rhēi. Truces-terribiles. Tubæ re. are. litui inflexi. Acuere: incitauere in bella. Qua: & q̄ sūt ea qua. Cinga: ex pyrene is mōtib; in hyberū fluit: intelligit at eos q̄ cōtermini sūt hispāiæ. Pererrat: errādo discurit. Rhodāus: galliæ fluuius a rhodāo oppido q̄ p̄terfluit denotatus ex alpibus orit̄ & citato descendens cursu p lemānū lacum fert̄ integer tendens in occidentē: & gallias diuidens flectit̄ in meridiem: & Arari Isari Druentiaq; susceptis effluit in tirhenū. Ararim: arare xalpibus labit̄ sequāos hēduos & lyncasios discernens ut ait Strabo. Gebēnas. gebēna mōs iter aruernos & heluetios medi^o ī quo est eiusdē nois gebēnæ citas. Treuir: treuiri in belgica ppli liberi ppe leucos & lingōes sunt. Cōuertī: ī italiā. Tōse ligur. liguria a ligisco phætōis filio dicta inter galliā & hetruriā & macrā & uarū fluūm ab imis alpium iugis extendit̄. eius caput est Gēua. Sed ego cēseo legēdū liger q̄ fluuius e. cēciis mōtib; ortis iter pictōes & uamuitas excurrens aquitanos a celtis diuidit: & in britānicū oceanū exit: poniturq; liger p accolis.

¶ OMNIBO. Sequana g. secanus & sequanus dī antiqui enī c & q̄ pro eadem līra habuerūt sicut græci tibi nos ponimus q̄ ponunt κ & sunt sequani nō mediocris fortitudinis populi galliæ q̄ domicilia hnt̄ trans Ararim Gens op. significat hāc gentem pitissimā eqtandi fuisse. Frenis. i. frenatis equis. Belgæ: populi galliæ sunt oceano cōfines: quos matrona & sequana fluuii a celtis diuidunt. Mōstrati: nā belgæ ab his populis sequanis didicerunt regere equos trahentes currū. Docillis. i. q̄ facile didicit esse auriga. Couinus gen^o est currus britānici falcatis axibus: meminit Pōpei^o: & Martia. O iucūda couine sollicitudo: Carruca magis esse doq; gratū. Aruerni. s. gaudent amoto hoste: aruernus populus galliæ q̄ se gloriabat̄ originē ab iliaco sanguine duxisse: q̄ cōsanguinei po. ro. sunt appellati nā quemadmodū ab Aenea romani originē duxisse gloriabant̄: sic hi auerni a sanguine troiano se natos esse iactabant. hoc tñ qd̄ de auernis poeta scribit: he dui sibi uendicabant. Corneli^o tacitus Hedui primi senatoriū ius in urbe adepti sunt: datū id fcederi antiquo & q̄a sollī galloz̄ s̄nitatis nomē cū po. ro. usurpāt̄ itidem Strabo: & Plutar. in cæsarē & Ci. ad trebatū. Vnā nā cōgressio pluris erit quā nō modo hostes sed etiā fratres nostri hedui: sed iō hāc diuersitas facta est q̄tū auernis hedui sunt cōtermini. Neruii sunt ppli inter belgas fortissimi: ad quos aditus nemo patet: nisi mercatoribus q̄ nihil patiunt̄ uini nec aliarū rerū ad luxuriā p̄tinentiū: intro ferri: q̄ huiusmōi rebus existimant mollescere aīos: & a uirtute remitti: hi adeo pertinaciter cō. cæ. pugnauerunt q̄ ex hominū milibus sexagīta: quinginti tñmō superstites fuerunt ideo rebellis nimiū neruis. Sanguine cor. historia hoc habet galloz̄ aliquot ppli ambiorige duce eburonū defecerunt: ad his cotta & T. Aurunculeius legati cæ. ut inquit Liui. eo in li. in quo summā rerū gestarū capita referunt̄: circū uenienti insidiis cū exercitu cui præerāt cæsi sunt q̄ rē latius narrat Cæ. in qnto cōmentario. Vangiones. s. gaudent ppli inter begas uicini rhutenis Laxis brachis. i. mitabant̄ brachas sarmatarū: sarmatæ sunt ppli iuxta danubiū: aliter præuiromatæ dicti q̄ laxioribus brachis utebant̄: sunt at̄ uestes ab umbilico ad genua: qb; pudēda obtegunt̄ græce αραεϋπι Δεσ Βαται: ppli sunt incolentes insulā quā facit mopsa cū parte rheni quæ nualis dī: alii penultimā pducunt. Mar. Et mutat latias spuma bataua comas. Truces: bellicosi. Quos ære recuruo. i. lituo. lituus aut̄ baculus est recuruus: in cuius similitudinē tubæ fabricant̄: Stridentes: resonantes. Acuere: incitauerunt ad bellum nā tubæ cantu ad bellū incitant̄ milites. Cinga fluui^o ē gal. Qua rho. Vieses & lugdunēses significat apud quos arar rhodāo cōmiscēt̄: auctōr Strabōe. Gebēnæ oppidū fuit galliæ ī p̄rupto mōtis gebēnæ iugo cōditū

Optima gēs flexis ī girum sequana frēis.
Et docilis rector monstrati belga couini.
Aluerniq; ausi latios se fingere fratres
Sāguine ab iliaco populi. nimiūq; rebellis
Neruius. & cæsi, pollutus sanguine coctæ.
Et qui te laxis imitantur sarmata brachis
Vāgiōes batauiq; truces quos ær̄ r̄curuo
Stridētes acueit̄ tubæ. qua cinga perrat
Gurgite. qua rhodā^o raptū ulocib^o ūdis
In mare fert arari. q̄ mōtib^o ardua sūmis
Gēs habitat cana pēdētes rupe cebennas
Tu quoq; latus cōuertī prælia treuir
Et nūc tōse ligur. quōdam p̄ colla decora

Cava rupe. f. niue: quia mōs ille frēq̄nter niuib⁹ tegit̄. Tu quoq; læ. es. f. ut gallia milites ro. in italiā uocarent a cæsare. Treuit: ppl's rhenō p̄ximus in cōfinibus germaniæ finitimus neruiis. Et nunc: tu quoq; lætatus es q̄ qui in præsidio positi fuerāt a cæsare: euocati te in libertate reliquerūt. Ligures: populi sunt in finibus italiæ: quorū caput est Genua. Nunc ton. f. ætate tonsus es inquit Luca. sed non superiore tempore.

Crinibus effusis totī prælatæ comatæ.
 Et quibus immitis placatur sãguine diro
 Theutates. horrēsq; feris altaribus hes⁹.
 Et taranis scythicæ non mitior ara dianæ.
 Vos quoq; qui fortes aias belloq; p̄ptas
 Laudibus in lōgū uates de mittitis æuum
 Plurima securi fudistis carmina bardī.
 Et tuos barbaricos ritus morēq; sinistr̄
 Sacrorū driadæ positis r̄petistis ab armis
 Solis nosse deos. & cæli numina uobis
 Aut solis nescir̄ datū ē nemora alta remotis
 Incolitis lucis. uobis auctoribus umbræ
 Non tacitas erebi sedes. dit̄sq; profundī
 Pallida regna petūt. regit̄ idē spirit⁹ art⁹

Vat̄es at̄ sacrificiorū naturaliūq; cārū curæ dediti. Dryudæ præter cārū naturaliū studia mortalē disciplinā exercent: iustissimi at̄ oīum opinione cū sint: priuata & publica iudicia eorū fidei mādant̄. Addit præterea qd̄ diuersis cruciatibus hoīes afficiēdo imolabāt. Bardī uā. bardī poetæ: q̄ lingua gallica cantores significat. Securi: aut quia laudatōibus tantūmodo uacant. aut q̄a metū rōanorū multū deposuerūt. Qui for. quia gesta uirorū fortiū noscenda posteris traditis. Dryudæ: sic dicti qd̄ sub quercubus uiuāt & uaticinent̄. Δρυς enim quercus est De eis apud pliniū in fine. xvi. & i Cæsaris cōmentario sexto leges multa. Barbaricos: inhumanos efferos. Sinistrū mo. pueram cōsuetudinē. Nā hoīem diuinatōi destinatū: in tergo feriebāt quosdā sagittis efficiebāt: quosdā in sacris ædibus patibulo affigebāt. Repetistis: post discessum militū rōanorū in quos arma tenebatis. Solis. nos. de. ex moribus & opiniōe ipsorū poeta cēsēt. aut solos dryudas magos uerā dei cognitōnem h̄re: aut solos ignorare. Incolitis al. ne. habitatis altas arbores quas in locis sacris amenitatis cā habetis. Vobis au. Vobis asserentibus inquit Animæ non eunt ad inferos sed ad aliam orbem ubi uita sempiterna fruuntur. Tacitas: quia silentium loca. Vir. loca nocte silentia late. Herebi. inferni per quem accipimus sedem eorum qui bene uixerunt. Ditis: plutonis. Pallida: ab effectu quæ pallorem inducunt & tartarum dānatorum locum intelligit: Idem spiritus: eadem anima sustinet nouum corpus.

COMNIBO. Cōate. f. galliæ nā triplex est gallia brachata tōsa & cōata: de qua Catulus. Manurā habet̄ qd̄ cōata gallia Decora. pulchra. Et illi. f. lætati sūt cōuerti prælia in romā. Teutates: lingua gallica mercurius d̄r: cui humanā hostiā imolabāt: de quo apud Ci. legit̄. qui dicit quinq; mercurios fuisse: Prius fuit qui agrū occidit: & ob eā cām in egyptū p̄fugisse: eisq; l̄ras & leges tradidisse: hūc uero ægyptii theutatem uocant eodē noīe primū anni mēsem appellabāt hic triegistus d̄r ob multarū rerū scientiā: quasi ter maximus ergo in ægypto Theutates Mercurius appellat̄: qui colligit̄ i gallia & hūano sanguine placat̄. Theutate appellari. Mercuriū docet etiā Liuius. Immitis: q̄a patit̄ sibi humanā hostiam imolari. Hesus: ut quidā uolunt mars d̄r: cui ē hūana hostia imolat̄. uñ Ci. sic inqt. Quid Aristeus qui oliuæ d̄r inuētor fuisse appollinis filius: qui hesus: & alii quoq; patres dii fuerūt: nō. n. ipsi i numero deorū fulciunt̄: q̄ matre dea nati sūt. opior etiā mars. Legit̄ in iure ciuili: sicut q̄ ex libera matre natus liber est: ita q̄ dea matre ē natus deus sit necesse ē ergo orpheus & hesus musa matre nati dii sunt. Lactātius etiā dicit hoc q̄ esus & Teutates hūano sanguine placat̄ & tartarius. i. iuppiter q̄ & ipse placat̄ sanguine hūano apud cypros. Taranis: sic appellatus est gallica lingua iuppiter. Ara. f. dianæ & bis intelligit̄ ara. Nō mi. q̄a dianæ in taurica regione hūanā hostiā imolabāt: cuius tēplo aliquādiu p̄fuit Iphigenia ab ipsa diana liberata. Vosq;: uos etiā lætati estis discessisse rōanos: ut trāquillo aīo uiuere possitis: nā dū in p̄sidio erāt romani positi: solliciti eratis & carmīa cāere nō poteratis. Bardus: lingua gallica cātor d̄r Bardī. n. populi gallis in eximio honore sunt qm̄ laudatōibus & rebus poeticis studēt. Fortes lau. i. qui uirorū fortiū laudes cāntis. Fortes. i. uirorū fortiū de gēte lōbardorū. Longū æuū: nā uatū labor immortalitātē parat. Securi: sine sollicitudine rōanorū. Positis. p̄ depositis. Barbaricos. i. mores barbarorū. Morē sinistrū: q̄a quosdā hoīes cōfigūt & itra sacras ædes patibulo suffigunt: magnāq; e feno cordo statuā apparātes: eiq; lignū iniectātes: pecoraq; & uarias imittentes belluas atq; hoīes holocaustū faciebant ut scribit Strabo. Dryudæ: populi sunt galorum religiosi & sapientes: qui p̄ter naturalium causarū studia moralē disciplinā exercent: & quia syluas habitant inde nomen traxerunt: nam Δρυς quercus dicit̄ de his in cōmentariis cæsar sed Lucanus tetigit nunc etiā alia nam est mos illorum sibi p̄suadere non interire animas: sed post mortem ab alijs ad alios transire: quod ad uirtutem maxime excitandam

ptinet mortis metu neglecto. Nosce deos: quia militiae hnt uacatione: & aliaru reru: nisi cu necessitas cogit sicut cu caesar bella intulit coacti sut suere arma. nuc discedentib? militib? roanis ad sua rediere sacra. Nosce de. uel soli didicistis qd sit deus: uel nescitis: aut caeteris estis sapietiores: aut stultiores. Remotis. dic illos in solitudine abditos maere: ne frequentia alioru a cognitoe sua reoueant: & ne aliqd mius coeessu cogitare idu can: & ibi dat theologicæ uitæ operã. Vobis au. nō licet uobis aias ad inferos descendere. sed post mortē ab aliis ad alios trāsire. Tacitas se. i. ppter silentiū inferorū: quia oia ibi silent nō. n. uoces exaudiunt. Ditis i. plutōis: eo q? diues sit: nā oia redeunt ad iferos.

CSVLPI. Orbe alio: siue antipodes siue in insulis fortunatis. Cāitis si co. si uera & aperta loqmini. Mors ē me. Iō. ui. i. media morte puenit ad illā uitā eternā. Populi quos de. ar. dryude septētrioales. Error: opiniōe. quos il. iō certa felices quia mortē maximū terribiliū ut Aristoteles inqt n̄ timēt: ipsaq? gaudēt. ut quia ad immortalitē pueniāt. Hi quoq? Valerius scribit pecūiā i alio orbe restituēdā crederē n̄ dubitat. Lethi: mortis. Inde ex mortis securitate. Ruēdi i fer. pugnādi oppetēdiq? mortē. Capaces: patietes & quæ n̄ terrent. Et ignauū ē: turpe eē existimāt mortē effugerē. Et uos op. ar. uos q? reppellebatis. Caicos: caici germāiæ ppli cōati acole rhei sūt dicunt & Gauci. Feroces: a caicis ferocib? hitatas. Ap tū or. germaniā ad q̄ iuadēdā pri? caesar aliis aditū patefecit. Caesar ut imē. Caesar legiōibus euocatis frustra tē tata concordia p. L. Caesare & Rosciū pratorē qb? dederat mādata pōpeius. M. Ant. cū cohortib? qnq? Aretiū misit ipse Ariminū cū duab? legiōib? substitit delectū h̄re istituit: pisaurū sanū Anconā singulis cohortibus occupat: ut ait caesar. Apiāus uero iqt caesar ab Arimāo ubi n̄ diu morat? ad ulteriora tēdit arcib? præsidia imponēs & quecūq? i trāsitu obstiterāt uel ui uel hūanitate sibi uedicās. Immēsae ui. col. ro. ut magna potētia excoadūatis legiōib?. Maiora q̄ eēt Arimini occupato.

Spargit: spargit cohortes methonymia. Cōplet: præsidiis firmat. Vana quoq?: Terror urbis describit de quo fere sic Appianus Fugæ igit & cōuersiōe oibus in locis sūma trepidatōe fieri ceptæ quū caesare cū uniuersis copiis adesse crederet. Quæ oia intelligentes cōsules pōpeiu urbe egredi & p italiā delectus ageū ueluti rep. extremo in periculo posita iusserunt. Vana: inanis. Accessit: addita est. Irrupit: aggressa est. Intulit: imisit in anios uelut cōspiciā. Velox nū. fama ipsa: quo nullū malū uelocius ut ait Maro. Properatis: festini. Nam caesar erat preceps in omnia. Innumeras lin. uel hominum uel ipsius famæ cui quot sunt corporū plumæ tot linguæ totidēq? ora sonant. Preconia: denunciations.

CMNIBO. Orbe a: quia post mortē ab aliis ad alios trāsire creditis: ut nostras aias ad antipodes: antipodū uero ad nos trāsferri tredatis. Artus: mēbra. Regit: quia aia dī regere corpus. Cāitis si co. si uerū ē qd dicitis i disputatōe. Mors media ē: mors ē media uitæ: quia iter hanc uitā & sequentē mors ē media. iō nō ē finis nec p̄icipiū. Vnū sequit ex reliquo: si finis nō ē uitæ: ergo uita ē lōga: si mors media ē uita lōga ē. Certe populi uerū sit nec ne q? dicitis. nō ego affirmaueri: sed illi populi hoc suo errore felices sunt q? nō mortē eē uolunt: sed trāsmigrationē tantū aiarū. Arctos. i. septētrio sub quo habitāt dryudæ. Timor maximi læti: quia omniū terribiliū maximū est mors. Haud urget. i. nō timēt ab eis mors. Urget: nō agit. In ferrū mens p. quia neglecto mortis metu excitantē ad uirtutē cū securitate. Prōa: p̄clius. Ruēdi in fer. quia inuadūt mortē sine metu. Ignauū: uile dicūt qd timenda ē mors. cū sit nisi trāsmigratio corporis ad corpus. Redituræ in aliā formā. f. Et uos: instructus erat caesar his militibus quos ad se euocauit i italiā q? in p̄sidio in gallia positi fuerāt. Vos. f. milites oppositi. i. positi i p̄sidio ne caici rebellēt: nūc acciti uenitis ad Caesarem. Caicos: populos bellis assuetos: unū caici assueti a gallis dicunt. Crinigeros: q? crines habēt i hūeris demissos. Ripas rheni: quia iuxta rhenū habitant. Rhenus at oriē ex leponiis q? alpes incolūt: & lōgo spacio p fines matuanitiū: eluciorū: sequanorū: medio matricū: tribucorū: treuirorū: citatus ferē: & ubi oceano appropinquat in plures defluit ptes multis ingētibusq? insulis effectis Caesar. Apertū gētibus orbē. i. regionē gallicā relinqtis a p̄sidio militū. Caesar: nūc dicit qd caesar fecerit collecto exercitu i quo octo legiōes fuisse tradit ab h̄istoricis. Præpauit. n. iter suū: & ad urbē itendit: sed prius de medio sustulit: q? ipsi adimēda uidebant. Fama belli p oēm italiā sp̄sa erat: q? maiora ueris nūciare cōsueuit. rōani sibi aīo fingebāt maiorē Caesare deuictis gallis cū germāis aduētare: & cū populis barbaris ut romā eis diripiēdā cōcederet. Immēsae uires. f. totius exercitus. Collecto robore. i. undecūq? cōuocatis militibus. Fecere fidē. i. fiduciā dedere Caesari: Audendī ma. quia aīo cōceperat: ut urbē romā suo ip̄erio subigeret. Cōplet mœ. i. exercitū duxit ad mœnia ul cōplet i. p̄sidiis munit & firmat mœnia q? cœpat. Vana. nūc dicit famā p̄cōsuetudine sua maiorē p italiā fuisse uulgatā. Virgilius. Fama malū. Vana: nō solū uera quia plus aliquāto uulgat q? uerū sit. Vana: mendax. ut Ci. Nec uero ē qd turpius uanitate. Irrupit iuasit. Properatis. festinatis re uera. nā celeritate cōficiendi null? imperator cū caesare cōparari potuit: unde Cæsus dicit ipsum absentē uihil minus mutuebant q? p̄sentem

Orbe alio: longe canitis si cognita uitæ
Mors media ē certe populū quos despicit
Fœlices erroꝝ suo: quos ille tiorū (arctos
Maxim? aud urget læthi met? : ide ruēdi
In ferrū mens p̄na uiris : aīaq? capaces
Mortis : & ignauū i redituræ p̄cra uita.
Et uos erinigeros bellis arcere caicos
Oppositi: petitis romā: rheniq? feroces
Desertis ripas : & apertū gentibus orbē.
Caesar ut immensæ collecto robore uires
Audendī maiora fidē fecere : per omnem
Spargitur italiā : uicināq? mœnia cōplet
Vana quoq? ad ueros accessit fama tiores
Irrupitq? animos populū: cladēq? futuram
Intulit : & uelox properantis nuncia belli
Innumeras soluit falsa in p̄conia linguas.
Est qui tauriferis ubi se meuania cāpis

Falsa præc. q̄a mlt̄a falsa nūciabant̄ & maiora ueris. Est q̄a: alii inq̄t dicit̄abāt cæsarem alii in arma ipsum subito affore: & cū uniuerso barbarico exercitu italiā inuadere: ut diripiendā urbem militibus concederet.

Explicat: audaces ruere i certāina turmas
Afferat: & qua nar tyberino illabitur āni
Barbaricas saxū dīcurrere cæsaris alas.
Ipsū oēs aquilas collactaq; signa ferentē
Agmine nō uno dēlisq; icedere castris.
Nec qualē mēinere uidēt: maiorq; ferosq;
Mētibus occurrit: uictōq; imānior hoste.
Tūc iter rhenū populos alpesq; iacētes
Finibus arctoīs patriaq; a sede reuulsos
Pone sequi: iussaq; feris a gētibus urbem
Romano spectāte rapī: sic quisq; pauēdo.
Dat uires famæ nulloq; auctore malorū
Quæ finxere timēt. nec solū uulgus iani
Percussū terrore pauet. sed curia & ipsi
Sedibus exiliere patres iuisaq; belli
Cōsulibus fugiēs mādat decreta senatus.
Tūc quæ tuta petāt: & q̄ metuēda r̄liquāt
Incerti: quo quēq; fugæ tulit ipet⁹ urget
Præcipitē populū: serieq; herentia longa
Agmīa prūpūt. credas aut recta nefādas

¶ SVLPI. Est q̄: aliq; cæsaris acies Meuania: cāpos aliq; ortinos uastare dicebat Turmas: eq̄tum classes. Meuania: oppidū in umbria ad uiā flaminiam præter qd̄ labitur fluuius Theneas. ibi & Clitumnus ē cādido rum armentorū gregūq; ferax. Explicat: dilatat. Quæ nar. Nar sabinorū fluuius e fiscello mōte defluēs aquis sulphureis misceē & iuxta narniam oppidū præterit: & ad Ortas in tyberim influit. Alas bar. turmas cæsaris gellicas. Oēs aq. decē legiōes methonymia. Collata: in unū coadunata. Agmine nō uno: pluribus aciebus & exercitibus. Dens̄is ca. hoc est præ copiarū multitudie densa castra facere. Nec ui. qua. nec cōsiderāt nec uide tur aspicere tā mitem & placabilē. Occurrit: repræsentatur. Imānior hō. uī. crudelior ipsis quos superauit germāis q̄ in māes sunt. ul' inmanior improbior obuictos hostes. Ppl̄os ia. oēs gallos trā salpinos. Reuulsos: euocatos. Pone: post ut pone subit cōiunx. Urbē: romā. Romano: romanis militibus ne ipsi direptōe patriæ se cōtaminent. Dat ui. auget Nā ut inquit Maro parua metu primo. Milo au. cum nullus ininarum nuntius esset. Finxere: ipsi met. Percussū perterritū: Percellere ad aiū: percutere ad corpus p̄tinet. Curia: senatores reip. curā gerētes. Indicat enī id uerbū p̄sonas & locū. Ipsi patres: interpretatio ex his multi p̄p̄cium capuam secuti sunt multi alio abierunt. Mādat: cōmittit decreta inui. cōstōnes odio plenas: ut cæsare persequerentur & p̄uiderent ne quid mali resp. pateret quod in tumultibus sup̄ solebant cōsulibus dicere. Consulibus: lentulo & marcello. Quæ ru. pe. & quæ ad quæ loca

cōfugiant & uñ discedant. Incerti: Synthesis. Quo tu: ipe. fu. quo metus & fugiendi stimulus abstulit. Urget præci. impellit festinum. Seriaq; her. lon. continuæ & ordinatæ multitudines egrediuntur. Credas: credere possis inquit aut domos comburi aut terræ motu uexari. Faces ne. incendium.

¶ OMNIBO. Est. f. aliq; Meuania: pars est tuscia: cuius & nominis insula hibernis p̄xima meuania d̄r sed de thuscia hoc in loco loquit̄. Explicat: extendit. Tauriferis cā. i. pascuis ubi tauri pascunt̄: nā loca meuania plena sunt pascuis: ubi armenta nutriunt̄. Et. f. afferat. i. nunciat ea pte qua. Nar. fluuius thusciae in tyberim defluens a cuius noīe ciuitas p̄pinqua. Narnia appellata est Vir. Sulphurea nar albus aqua. Alas idest turmas: alæ dicunt̄ equites q̄ in acie apud antiquos dextro cornu sinistroq; collocabant̄: lateraq; aciei in alarum modum tegebant. unde interdū alæ oēm militum turbā significāt. Omnes aqui. uniuersum exercitum significat posuit enim. aquilas signa militaria pro omni exercitu: quæ insignia romana erāt. Nō uno ag. sed diuersis agminibus. Dens̄is: nā maxima celeritate tribus castris ad urbem puenit idest tribus dieb⁹. Memi. uid. idest maiorē uidebant cæsarem: q̄ ante & maiora ueris expectabant: ut faciunt q̄ timēt. Occurrit: representat̄ maior solito. Hoste: q̄a uerisimilius putabat̄ cæsar saxior esse quia germaniā & galliā cum britannia debellauerat: nam uictoria facit hoīes insolentiores. Nunc: deinde est qui afferrat. Alpem uide licet gallos cisalpinos: nam ultra rhenū habitant germani. Arctoīs: septētrionalibus nam in septētrione ē gallia. Pone. idest post cæsarem sequi. Virgi. pone subit cōiunx. Urbem romā κατὰ φοχνη. Rapī. diripi Ro. spe. quod indignus est. sic quisq; .f. fingebat aīo quod metuebat: ut mos est timentū. Dat. u. f. idest auget famā: Auctore nullo: nūcio. mala nunciabant. sed qui ea diceret incert⁹ erat auctor. Finxere. f. ea quæ cogitauerunt faciente timore. Nec solū uul. nec mirū inquit cæteram turbā timuisse: cū senatus terror pulsus curiam deseruerit & remp. cōsulibus demandauerit. seruius sulphitius & marcellus eo tpe consules erant: quo in urbe romana bellum nunciatū est. Inani terrore: quia nondum cæsar satis cōstituerat ad urbem ad uentare. sed cum ipse mœnibus minime instaret: romā deseruerunt. Sed curia & ipsi patres: declarat quod dixit curia. Consulibus: semp eum aliquis tumultum & periculum inferret urbi solebāt hoc uersu rempu. demandare consulibus senatores. Videant consules nequid detrimenti resp. patiat̄ur ita nunc factum est: nam senatus cum uidit tanto impetu cæsarem uenire & maiora nunciaret̄ur q̄ res ipsa esset: uersiculo declarabant potestatem reip. consulibus demandandā: ut uideret̄ ne quid detrimētī resp. pateret̄: qua potestate data possent bellum gerere: pacem iungere: exercitū scribere: delectus habere. Fugiens: fugientibus patri bus cæteri eos sunt secuti. Tuta petant. i. quoniā se tuo recipiant Metuenda relinquunt: idest quo nō fugiant sati tuti. Quo metus unumquenq; patrum detulit: eo sese contulit. Agmina prorumpunt. f. ex urbe. Herentia coniuncta inuicem. Credas: non aliter profugiebant romani ex urbe q̄ si incendio tota ciuitas. correpta esset: aut ce: te hostes urbem cepissent. Credas: credere quisq; posset. Faces nefandas. i. hostiles

CSVLPI. Corripuisse: occupauisse. Nutates: tremetes & inclinates. Pedere: minari casu. Ruina q̄ ti. rui nofo impetu agitante. Lymphata furiosa: lymphati dicunt mente comoti q̄ ex aqua uicium cotraxere cui? est huc atq; illuc discurre. Lympha eni est aqua quod fit a nympa mutata littera: lymphati ergo lympharum furore percussi dicunt sicut Cerriti cereris. Vnica sola fugiendi spes reliqua esset. Afflictis: aduersis: fligere enim pcutere est. Incosulta: incosiderata sine consilio. Qualis uelut naue austrinis fluctibus periclitare sed nodum dissoluta nauae se in mare praecipitant sic ppl's ruebat in fuga. Turbidis: nubibus & uehemens. Reppulit equor a syr. ita in septetionem flat ut syrtes meridianae siccent. Pondera ma. ue. grauis malus uela gerens cum sonitu fractus est. Desilit deorsum salit. Magister: que popeio & senatui coparat. Nautas uero populo. Nodu spar. con. nauis adhuc integra & no dissoluta cotextura. Facit nau. iacit se i mare & enatat uelut nauis fracta. est eni Naufragiu fractio nauis: & Naufragus q̄ nauim fregit & cu piculo nat. Nullus ia: quata trepidatio mentes inuaserit ex obliuioe charitatis ondit. Languidus aeo: decrepitus. Nullu filiu. Eualuit re. potuit reducere & retinere. Aut pa. aut expectauit du sacrificaret & p salute ipsorum uota acciperent: Hoc et lo dixit. Quonia ut het plutarchus Consules nec peractis de more sacrificiis se fuga surripuerunt. Patri la. siue dii domestici domoru & cuiuscunq; loci custodes laris nympae: & mercurii filii. Concipiunt: coceptis uerbis enuntiant. paretes & coniuges. Dubia: quae i piculo erat. Haesit lu. q̄ ipsum cederet abire ut est mos discedentiu Oui. Ter limen tetigi ter sum reuocatus & ipse Indulges aio pes mihi tardus erat: Saep male dicto rursus sum multa locutus. Iussu extre. aspectu ultio q̄ nung reuersurus. Ruit: pperat. Irreuocabile. reuocatoribus n̄ auscultas O faci. Amplificando re poeta sententiose exclamat. Dare: ad dadu. Difficiles tue. duri ad seruadu. facilius est enim parare q̄ parta fuare. Ignauae ma. inertes coet. Facile pre. q̄ facile praedari posset. Frequentem: plenam & multos continete. Capacem ge. hu. quae cunctos homines caperet si in unum coadunarent. Cum pressus: fugea improbens & deplorans a contrario argumentat: Romani inqt in agris hostilibus uallo aggere & fossa se muniunt ac continet: Vos uero urbe munita sub primu rumorē relinqtis: Praesus uexatus. Claudius: obsidetur: in agro hostili ut Exercitus Sp. posthumii ad furculas caudias ubi a sanitibus obsessus castra muniuit ut noctu securus esset. Vallo: munimento ex uallis hoc est palis facto. Aggere su. congeries subitaria ad munitioe castrorum. Securos sine metu. Tentoria: multum tecta. spes proprie est terra cum uiridi herba euulsa uel excisa.

COMNIBO. Corripuisse. i. incedio correpta ee tecta. Quatiente ru. qn terramotus esset. Turba: adeo oes precipites fugiebant: ut nulla spes nisi in fuga relicta esset. Lymphata: insana trassatio a canibus sumpta nam canes lymphati dicunt cu in rabiem sitis obuersi huc & illuc discurrent. Lymphata enim aqua significat: & nympam: q̄ nympae sunt fontiu dea n̄ pro l poni. Inconsulta: furens: incosiderata. Velut tanq̄ in fuga salus esset. f. excedere muros. Vtriq; dicit excedere muros. i. extra muros cedere. Excedere muris. i. a muris discedere. Qualis: fugiebant inqt anteq̄ hostes uiderent. sicut nauae cu uetus institerit: & pcedes nauem pculserit: metuentes ne nauis frangat: se prius in undas precipites trahunt. Ordo est. sic fugit in bellu urbe relicta. Turbidus auster: uetus a meridie: qui sup pluuias inducit: io turbidus. Libycis syrtibus bene libycis dixit: quia a meridie flat auster: ibi syrtes sunt q̄ a συρτες qd est traho dicunt. Veliferi. seretis uela: q̄ antenae malo sustinent. Deserta puppe: sic adhuc integra urbe romai fugiebant: sicut puppe integra nauae fugiit. Sparsa. scissa & dissipata nauis. Copage iunctura: q̄ integra manet. Naufragiu sibi qsq; facit: pceptis se dimittit in undas tanq̄ fracta sit nauis: sic romani ex urbe fugiebant licet secreta. Fugit: impersonale e ad oes ptinens. Nullu ia. dicit romanos ta consternatos fuisse ut nec p filios. nec uxor maritu nec frater frem retinere possent: quasi hostes iminerent. Languidus aeo: q̄ si senectus ipsa comiseratione mouere deberet filiis relinquētibus paretes aeo cofectos. Nullu. f. filiu. Coniunxq; q̄ lachrymas fundens rogabat maritu ne se desereret: tñ ipetrare no poterat. Patrii lares: saltē inquit in urbe morari no poterat tatisper du uota diis faceret ut se a periculo belli liberaret. Conciperet: nec tñ tps sumebat quantu aio uota pro patria conciperet ne du uerbis. In limine haesit. sicut q̄ caras aedes relinquunt: quasi eas no amplius uisuri i limine morant dicentes erit ne tps ut redeat: sed hoc illi no faciebant: q̄ si hostes nuc nuc imineret. Plenus abit uisu: idest nemo discessit ut sanaret uisum & conspectu suu prius aspiciendo patria: sed imemor erat. Ruit irreuocabile uulgus

Corripuisse faces: aut ia quatiente ruina
Nutates pender domos: sic turba p urbe
Praecipiti liphata gradu: uelut unica reb?
Spes foret afflictis prios excedere muros.
Incosulta ruit. qualis cum turbid? auster
Repulit a libycis imesum syrtibus aequor.
Fractaq; ueliferi sonuerunt pondera mali
Desilit in fluctus deserta puppe magister
Nauitaq; & nodu sparsa copage carinae
Naufragiu sibi quisq; facit sic urbe relicta
In bellu fugit. nullu iam languidus aeo
Eualuit reuocare parens coiuxue maritu
Fletib? . aut patri dubia du uota salutis
Conciperet tenuer lares. nec limine quisq;
Haesit. & extremo tuc forsita urbis amata
Plenus abit uisu: ruit irreuocabile uulg?
O faciles da summa deos eademq; tueri
Difficiles: urbe populis uictisq; frequentē
Gentib? & generis coeat si turba capace
Humani. facilem uenturo casare praeda
Ignauae liquef manus. cu pressus ab hoste
Clauditur externis miles romanus in oris
Effugit exiguo nocturna pericula uallo.
Et subitus rapti munimine cespitis agger
Praebet securos itra tentoria somnos.

Munimine cespiti. ra. munimento terrae euulsa. Ce

quod nulla rōne reuocari p̄t. O faciles dare summa deos: hic per exclamationē q̄si cōtra romanos inueniē: q̄ urbē deseruerint rerū dominā quæ uniuerſi terrarū orbis pp̄los capere potuerit: quāq̄ hoc dicit uolunta te deorū euenisse. q̄ facile res humanas augeant: sed nō tā facile defendāt: n̄ enī quēadmodū proni sunt res secundas hoībus p̄stare: ita p̄mpti sunt eas defendere. Sūma magna imperia. Urbē pplis: probat ex eo q̄ romani fecere: Raro deos res magnas: sicut dedere: ita ēt cōseruare. Freq̄ntē: celebrē & plenā. Victis: nā ēt hostes uicti urbe romana donatī sunt. Populis: nā multi ppli romā cōfluxerūt. Coeat si turba: q̄ si ppli oēs in unū coiissent poterat hęc urbs oēs tutos cōseruare: est at̄ hyperbole. Ignauæ man⁹: imbelles & effœminatæ q̄si suæ uirtutis oblitæ. Facile cæ. q̄ facile dirupuit cæsar. Venturo iā romā uersus directo. Cū p̄ssus ab hoste: q̄ deorū uolūtate hoc fuerit p̄bat: sæpe inqt romani exiguis castris a multitudine hostiū circūdati se cōtinuere. Nūc at̄ in tā ualidis mœnibus urbis se parū tutos crediderūt. Pressus ab hoste: nūc at̄ nullo hoste iuadēte sed cæsare ciue. Externis oris: nūc ī p̄ria. Nocturna picula: nocte ēt putauit se tutū. P. R. ī castris: nūc at̄ ī ualidis mœnib⁹ urbis se tutū n̄ putat. Et subit⁹ rapti: & secure dormiuit iter aggerē quē raptocespitate subito fecerat. nūc at̄ ī p̄ria horæ spacio secur⁹ stā n̄ audet. Rapti cespitis rapti structi. Cespes dr̄ ps terræ cū uiridi herba reuulsa ex qb⁹ rōani aggerē faciē solebāt. Tētoria: tabernacula ubi milites p̄noctāt.

**Tu tātum audito bellorum nomie roma
Desereris: nox una tuis nō credita muris
Danda tñ uenia est: tātōꝝ dāda pauorum
Pōpeio fugiente timent: tū ne qua futuri
Spes saltē trepidas mētes leuet: addita fati
Peiores manifesta fides: superiq; minaces
Prodigiis terras implerunt athera pontū
Ignota obscuræ uiderunt sydera noctes
Ardentēq; polum flāmis cœloq; uolātes
Obliquas p̄ inane faces: crinemq; timendi
Syderis: & terris mutātē regna cometē**

prædicunt ostenta portenta monstra p̄digia dicunt. Obscure no. hoīes per noctem obscurā. Ignota non alias uisa & obseruata: plinius tradit. stellas repente in cœlo humore fortuito & ignea ui nasci. sunt tñ q̄ eas esse p̄petuas credant: tuoq; ambitu ire: sed nō nisi relictas a sole cerni. Intelligit aut̄ poeta pogonias q̄ iubā demissam in speciem barbæ habent: & acontias quæ iaculi modo umbrant̄ ocissimo significato: & Xiphias pallidissimas: & doliōꝝ figura fumidæq; lucis pythetes: & ceratias in sp̄m cornus. & Typhones ignea specie spiræ modo intorta. Ardentēq; po. cū uētus ad altiora perlatuſ p̄te ignis ætherei secū rapit hoc fieri aristoteles docet. Id ēt esse obseruatū Posthumio albo & Sp. iusio furio cōsulibus libro ab urbe cōdita tertio Li. ui. ait. Obliquas fa. trāsuerſas q̄ ut inqt plinius emicāt nō nisi cū decidūt uisæ. Earū sūt genera duo lāpades q̄ sunt plane faces & bolides. Faces uestigia lōga faciūt priore ardente p̄te. Bolis uero p̄petua ardēs lōgiore trahit limitē. Celo p̄ ina. in aere p̄ sūmā eius p̄tem quā inanē uocāt philosophi. Crinēq; si. sidus crinitū. Cometæ græci uocāt horrētes crine sanguineo & comar̄ mō ī uertice hispidas. ut plinius ait. Timēdi: q̄a terrificū magna ex p̄te sidus atq; n̄ leuiter piatū ut ciuili motu octauio cōsule: iterūq; pōpei & cæsaris bello. Aristoteles in metoriis uult īflāmatū aerē circa aliquē ex q̄nq; planetis a qb⁹ nascunt̄ fulgura: & cōtractū cometæ p̄bere sp̄m: sed saturni & martis eē peiores. Eos at̄ neq; luna neq; sol gignit. Mutantē re. id. n. portēdit.

OMNINO. Tu tñ audito: miles castra tenuit exiguo uallo: & nūc n̄ fidit se posse mœnia cōtra cæsare defendere: & iō quasi cōmiseratione in hęc apostrophē uenit: cū dicis eos nō circūfessos ab hostib⁹ sicut castra circūfessa tenebant̄ sed tñ audito noīe cæsaris urbē deseruisse. Nox una tuis: & nūc nō sunt cōfisi se posse intra mœnia cōseruari unī⁹ q̄dē noctis spacio. Danda tñ uenia. Excusat q̄si romanos dicēs: q̄d mirē si cæteri ro. fugiere: cū pōpeius effugerit: q̄ sæpe magna ac periculosa bella cōfecerit. Dan. dan. anadiplosis ē q̄ uehemētīā quandā significat. Tū ne qua futuri: p̄terea aliæ quoq; causæ accesserunt. Nā cœli terra pōtus si gna dabāt futuri mali. Tū: p̄ter q̄ q̄d pōpeius fugiebat. Ne qua spes futuri. i. ne sperent. Spes. n. sp̄ incerta est: ergo signa euenere adeo certa: ut nō sperēt aliqd bonū futurū. Leuet: leuioreſ faciat. Fati: fortunæ. Prodigiis terras: q̄a terra cœlo mariq; signa apparuere: p̄digia dicta sunt a p̄dicendo: q̄ futura p̄dicant. Dicit enī Cice. p̄senssiones rerū futurarū q̄d aliud q̄ monstra & p̄digia sunt. Appianus alexādrinus referens mōstra ac signa cœlestia q̄bus territabant̄ rōani: sanguinē dicit pluuisse deū sudasse simulachra: plurima e cœlo tacta fuisse templa: mulam ēt peperisse: multaq; alia apparuisse horrenda: quæ reipu. interitū mutationēq; porterenderent supplicationes quoq; in cōi cōsternatione decretas fuisse hęc quoq; & alia p̄digia romæ apparuerunt ut idē Appianus ostendit: quo tpe gestū est bellū inter syllam & mariū. Nam & mula peperit: mulier prægnans uiperam pro infante edidit. terræ ēt motus cōcussit terrā: eapitoliū igne correptū est. Ignora: inuisitata. Noctes: idest hoīes in obscura nocte. Ardentē po. hoc facit uentus cū ad altiora sublatus partem ignis ætherei secū rapit. Obliquas p̄ inane faces: cū uentus ī altiora sublatus p̄te ignis rapit diuersas species flammæ facit: & imitat̄ stellas candentes. Per inane: idest per connexitatem cœli. Crinemq; timē

di. i. cometen. nā cōtes ē crinita stella. Et terris: & p. i. **SVLPI.** Fulgura: fortuitoꝝ fulgurū uaria genera-
tio est. Illa uero fatidica ex alto statiq; de cāis & ex suis
uenerī sideribꝰ ut plinius ait. & sic e stellis illis tāq; scin-
tilla e carbone p̄grediunt. Micuerūt: sp̄duerūt. Falla-
ci: qā n̄ nisi cœlo nubilo naturalī appere solēt: nūc ue-
ro p̄digiose. M. herēniū Decurionē in Catilianis p̄
digis sereno die fulmen iētum plinius scribit. Denso
aere: spisso & cōtracto priscianus ī libro carminū legit
tenso id ē extēto. Nūc iacu. explicat ipsas uarietate &
p̄ iaculū acontias accipit. Lampas: lampades ardentes
imitat̄ faces q̄q; plinius ait Scintillā e stella cadere & au-
geri terræ appropinquātē ac postq; in lunæ magnitudi-
nē scā sit illuxisse ceu nubilo die. deinde quū in cœlū se
reciperet lampadē factā semel p̄ditū. Tacitum: sine
tonitru. Sine nu. nubes enī tonitrua edere cōstat. De
ar. par. cum pprie ex australi nascant̄ & notꝰ ipse dicat̄
fulminis fabricator. Itaq; plinius ait p̄ plurimū referre
uñ uenerint. fulmina & quo cōcesserint. Caput la. romā
uel ædem Iouis latialis apud albā. Stella mi. ad d̄riam
q̄q; planetarū erratiū quæ stellæ appellan̄t minores

dixit. Decurrere: oriri & uerti. Vacuū non occupatū a solis luce ut dies. Venere: apparuere. Cornuq; co.
Tēpus & cām lunaris eclipsis paucis cōplectit̄: Nā non fit nisi plena luna & per terræ interpositionem ob
quā luna solem nequit aspicere: ut obiectu ipsius lunæ inter solem & terrā fit solaris defectus. hinc plinius
manifestum est inquit Solem interuentu lunæ occultari lunamq; terræ obiectu ac uices reddi eosdē radios
luna interposita suo auferente terræ terraq; lunæ. Coacto: cōiuncto quod coierat. Redderet fra. repræsen-
taret solem integra rotunditate. Expalluit: non luxit eclipsim passa est. Umbra: obscura interpositōe. Ipse
ca. Sol quoq; ait meridie ita defecit ut omnis terra tenebris obduceret̄. Caput: quod est radiis coronatum
ut fabulæ canunt. Ardentes: flammigeros. Atra cali. obscuris tenebris. Diem: diei lucem. Qualem no. ob-
securitatem & tenebras. Duxere: cōtraxere. Mycenæ thy. Mycenæ oppidū est in argolide apud quas Thye-
stes pelopis hippodamiæq; filius Meropem Atrei fratris uxorem stuprauit suscepitq; ab ea filios. Inde eie-
ctum regno cum ficta gratia reuocasset attreus: tris ei liberos epulandos apposuit: quo scelere sol iā altior
indignatus in suos ortus reuersus est: & terra tenebris inuoluta. Per ortus: per orientem.

OMNIBO. Fulgura fallaci. Aristoteles in metheoriis (nā dicunt̄ αετφορα q̄ apparēt ī regione athe-
rea) cometarū cām dicit fulgura enī nascunt̄ ex uno quinq; planetarū uel a Ioue: uel a Saturno: uel a Marte:
uel a Venere: uel a Mercurio. hi planetæ aerē qui circa se est inflammā: inflammatum suo splendore cōtrahūt:
deinde cometæ speciē p̄bent: sed saturni & Martis peiores sunt: a reliqs at̄ minus mali significat̄: sed de his
nūc itelligit nā si a saturno fuerint: famē & pestem significat̄: si a reliqs uaria portēdūt: pro ut ipsi sūt plane-
tæ: quarū naturā & Pli. in. ii. cōmemorat. Fallaci: quia tametsi serenū uidebat̄: tñ uerū n̄ erat: Nā ut idē Ari-
stotiles ait: nō pōt esse fulgur sereno aere: cā materiæ est uapor siccus: qui totus facile accendit̄: locus ubi ge-
nerat̄ tanq; in uase ē nubes aquosa. Vterq; uapor & siccus & aquosus rapido cœlo subuehit̄: & terrestris ua-
por q̄ nō tam facile discindit̄: sicut aquosus in medio illius cōstringit̄: aquosus circa illū in circuituonis mo-
dū expandit̄: siccus uapor & calidus in medio cōprehēsus est: & fugit: & fugiendo cōtrahit̄ humidū. humi-
dus aut̄ cōtractus fugientē p̄sequitur & urget: & impellit: ita ignis a cōtrario pulsus cōtrahit̄ nubem: & ma-
gno cū sonitu & fulgure nubē erūpit. Nūc: Aliqñ. iaculū: flāma illa fulguris q̄ iaculus uidet̄. Sparso lumine
lampas. pro ipsa sparsa p̄ cœlū. Tacitū: Hoc mirū fuit: q̄ sine fulgure fulminata sint mœnia urbis. Tacitū. s.
tonitru nā fulmen cōtortū sine tonitru & sine nubibus p̄digiu est: fulminū auctore plinio plura genera tra-
dunt̄: uerū quæ sicca ueniunt nō adurunt sed dissipant: q̄ humida nō urunt: sed infuscant: tertiū est qd̄ clarū
uocant mirificæ maximæ naturæ: quo dolia exhauriunt̄ itactis operimētis: nullog; alio relicto uestigio: au-
rū & æs & argētū liquat̄: intus sacculis ipsis nullo mō ambustis: ac ne cōfuso qdē signo ceræ. Martia p̄iceps
romanorū iēta grauida partu exanimato: ipsa citra ullū aliud incōmodū uixit. In catilinariis p̄digis pōpe-
iano ex municipio herēnius decurio sereno die fulmine iētus est. Et arctois ptibus: cū dēret rapere de ptibꝰ
meridianis. Latiale caput: idest romā q̄ ē caput latii uel capitoliū. Stellæ minores: Minores appellan̄t cōpa-
ratione solis & lunæ & iō p̄digiu ē q̄ stellæ moueant̄ q̄ semp in firmamēto fixe stant: mouere at̄ uident̄ qā
cœlū semp uoluit̄. Cornuq; coacto luna nō obseruato tpe subito obscurata est. Umbra terræ tangit cām
eclipsis lunæ: qui fit obiectu terræ inter solē & lunā. quū pleni luniū est: & luna umbrā terræ q̄ metæ figurā
facit: attigerit: repentinā iducunt̄ tenebræ. εκλειψις significat̄ deficio: uñ εκλειψις defectus. Coacto cō-
iuncto: cū cornua in unū coierunt luna tūc plena est. Frat̄. i. solis splendore redderet orbi: nā nō suo lumi-
ne luna lucet: sed radiis solis illustrat̄: sicut cætera sydera. solis aut̄ eclipsis est cū luna p̄pendiculariter subie-
cta soli fuerit & solis radii excepti a luna ad nos puenire nō possunt: & maior est pro ut p̄pendiculariter soli
subiecta fuerit. Fratrem: idest solē: nā Phœbus & diana secundū fabulas fratres: sunt: ex ioue & latona nari
Expalluit eclipsim passa est. Inuoluit: circūuoluit. Desperare diē. Quia gentes credidere nūq; diē rediturū

Fulgura fallaci micuerunt creba sereno.
Et uarias ignis dēso dedit aere formas.
Nūc iaculū lōgo nūc sp̄so lumine lampas
Emicuit cœlo. tacitū sine nubibus ullis
Fulmē. & arctois rapiēs de partibus ignē
Percussit latiale caput. Stellæq; minores
Per uacuū solitæ noctis decurrere tēpus
In mediū uenere diem cornuq; coacto
Iā phœba toto fratrem cū redderet orbe
Terræ subita p̄cussa expalluit umbra
Ipse caput medio titā quū ferret olympo
Cōdidit ar dētes atra caligine currus.
Inuoluitq; orbē tenebris. gētēsq; coegit
Desperare diem. qualem fugiente p̄ ortꝰ
Sole thyestæ noctem duxere mycenæ